วารสารบริหารรัฐกิจ
Journal of Public Administration

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2562

สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
School of Public Administration Chiang Rai Rajabhat University

ISSN : 2287-0725

สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วราดวง สมณาศักดิ์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว

กองบรรณาธิการ

1.	ศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ธำรงลักษณ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2.	รองศาสตราจารย์ ดร.วนิดา สัจพันโรจน์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
3.	รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
4.	รองศาสตราจารย์สมชาย ปรีชาศิลปกุล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา

ที่ปรึกษาประจำวารสาร

1.	ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2.	รองศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธุ์ วงษ์บูรณาวาทย์	นักวิชาการอิสระ
3.	รองศาสตราจารย์พรชัย เทพปัญญา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
4.	รองศาสตราจารย์ประกายศรี ศรีรุ่งเรือง	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ หอปรัชญารัชกาลที่ 9
5.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย มุ่งไธสง	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
6.	อาจารย์เนรมิตร จิตรรักษา	คณบดีสำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

คณะกรรมการประจำวารสาร

1.	อาจารย์วราดวง สมณาศักดิ์	บรรณาธิการ
2.	อาจารย์ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
3.	อาจารย์สิมินตราพร สุรินทร์	กรรมการ
4.	อาจารย์ชุติมา ปัญญาหลง	กรรมการ
5.	นายประกาศิต เซ่งเฮ่อ	กรรมการ
6.	นางสาวจารุวรรณ คำโม๊ะ	เลขานุการคณะกรรมการและผู้ประสานงานกองบรรณาธิการวารสาร

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

1. ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง
3. รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช
4. รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะขันหมาก
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ ชิระมณี
6. รองศาสตราจารย์ดิเรก ควรสมาคม

7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร วิชัยรัมย์
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ลี้ตระกูล
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัตตรา ตันติจริยาพันธ์
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล พุทธรักษา
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บงกชมาศ เอกเอี่ยม
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ลีระศิริ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร อิมิวัตร์
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติมา โห้ลำยอง
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปวีณา ลี้ตระกูล

บทนำ

“วารสารบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย” ฉบับนี้ได้ดำเนินการเข้าสู่ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 ซึ่งมีการนำเสนอบทความวิจัยและบทความวิชาการที่น่าสนใจมากมาย ทั้งในศาสตร์สาขาวิชาทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ กฎหมาย และสังคมศาสตร์ โดยได้มีการรวบรวมและนำเสนอไว้หลายบทความ ดังนี้

บทความแรก เรื่อง “ความสัมพันธ์ของประสิทธิผลของผู้นำ และความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่” มุ่งศึกษาประสิทธิผลของผู้นำและความสามารถในการแข่งขัน โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ร่วมกัน ทำให้ทราบได้ว่าการบริหารงานภายในหน่วยงานให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับตัวผู้นำ ซึ่งถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อการบริหารงานในองค์การอย่างมาก เนื่องจากผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และต่อผลงานที่ปรากฏออกมา ดังนั้น ความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพผู้นำจึงเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

บทความที่สอง เรื่อง “ศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” มุ่งศึกษาศักยภาพภาวะผู้นำของชุมชน ทรัพยากรของชุมชน และการติดต่อประสานงานของชุมชน ทำให้เกิดองค์ความรู้พื้นฐานอันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพผู้นำที่สามารถจัดการชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนเพิ่มขึ้น

บทความที่สาม เรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปและบรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข” มุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาจากปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยผู้นำแบบเน้นงาน แบบเน้นคน แบบปล่อยปละละเลย แบบประนีประนอม และแบบทีมงาน รวมถึงปัจจัยด้านโครงสร้างองค์การ ด้านความอบอุ่น ด้านการสนับสนุน ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

บทความที่สี่ เรื่อง “เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” มุ่งศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) โดยพิจารณาจากเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นจิตลักษณะภายในของประชาชน และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของประชาชน

บทความที่ห้า “การมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มุ่งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนเปรียบเทียบกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมปฏิบัติ การวางแผนการ การร่วมคิดและประมวล รวมถึงพิจารณาความแตกต่างระดับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครอบครัวที่มีอาชีพและสมาชิกในครัวเรือนต่อการจัดการขยะมูลฝอย

บทความที่หก เรื่อง “การบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร” มุ่งศึกษาปัญหาการบริหารจัดการ แนวทางการพัฒนา และเสนอยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนา โดยพิจารณาจากจากข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการต่อเติมอาคาร การกำหนดนโยบาย

ของกรุงเทพมหานครที่ส่งเสริมข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบต่างๆ อย่างชัดเจน และแนวทางการกำหนดและนำแนวทางยุทธศาสตร์ปรับเข้ากับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บทความที่เจ็ด เรื่อง “THE ROLE OF MICROFINANCE IN PROMOTING QUALITY OF LIFE OF THE POOR HOUSEHOLDS : CASE OF THE TO MONG COMMUNITY FUNDS IN YALA PROVINCE” มุ่งศึกษาบทบาทของสินเชื่อขนาดเล็กเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มีฐานะยากจนเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

บทความที่แปด เรื่อง “กฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษเกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม” มุ่งให้สาระความรู้เกี่ยวกับกฎหมายในสถานการณ์น้ำท่วม ซึ่งสะท้อนถึงหนทางแห่งการสร้างสมดุลระหว่างสิทธิในการปกป้องทรัพย์สินจากสถานการณ์น้ำท่วมและหน้าที่ในการกระทำการป้องกันน้ำท่วม

บทความที่เก้า เรื่อง “โครงการประชารัฐ: นโยบายเชิงประชานิยมภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)” มุ่งศึกษาความหมายของประชานิยมและแนวทางการดำเนินนโยบายในประเทศไทย แนวทางการบูรณาการโครงการประชารัฐผ่านกระบวนการต่างๆ โดยผนวกเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ชาติตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตลอดจนปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยภายใต้นโยบายเชิงประชานิยม ซึ่งมีการนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เชิงระบบและสามารถสรุปเหตุผลสำคัญของการดำเนิน “นโยบายเชิงประชานิยม” ภายใต้ชื่อ “โครงการประชารัฐ” อย่างน่าสนใจ

สำหรับบทความสุดท้าย เป็นบทวิจารณ์หนังสือ (Book review) เรื่อง “ตัวแบบ/กระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ จากรัฐประศาสนศาสตร์แบบดั้งเดิมสู่การบริหารปกครองสำหรับการทำวิจัยและการอธิบายปรากฏการณ์ทางการบริหารในภาครัฐ” ซึ่งเขียนและเรียบเรียงโดยรองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช ปรมาจารย์ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย หนังสือเล่มนี้สามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงพัฒนาการของรัฐประศาสนศาสตร์ตั้งแต่ระยะแรก (ค.ศ.1900) จนถึงปัจจุบันได้เป็นอย่างดี เหมาะสำหรับบุคคลทั่วไป นักศึกษาระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วราดวง สมณาศักดิ์
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย	หน้า
ความสัมพันธ์ของประสิทธิผลของผู้นำ และความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่ The Relationships Between Leadership Effectiveness and Competitiveness of Small- and Medium-Sized Enterprises in Chiang Mai Province *ณัฐ ธาระสืบ และ บุญชาญ ผ่านสุวรรณ*	1
ศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย Potential of the Community Leaders for Driving the Community Capital for Strong and Sustainable Community Management in Mae Pao Sub-district, Phaya Meng Rai District, Chiang Rai Province *นาวิน พรมใจสา*	13
ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปและบรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข The Influence of Transformational Leadership and Organizational Climate toward the Performance Efficiency of Personnel in Thongsuk College *วศิน พรหมพิทักษ์กุล และ พินัย วิถีสวัสดิ์*	25
เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย Conditions on the Non-communicable Disease (NCD) Prevention Behaviors of the Population of Mae Pao Sub-district, Phaya Meng Rai District, Chiang Rai Province *ต้องรัก จิตรบรรเทา, ธนพัทธ์ จันท์พิพัฒน์พงศ์, จันจิรา วิชัย*	45

การมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอย 57
ในเขตเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Householders' Participation in Waste Management in NakhonLuang
Municipality Area of Phranakhon Si Ayutthaya
นลินรัตน์ สุขมังสา และ อดิศร ภู่สาระ

การบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 69
อันเกิดจากการต่อเติมอาคาร
Administration of the Bangkok Metropolitan Authority for Disaster Prevention
and Mitigation; Caused by the Addition of the Building Renovation
วีณา วิจัยธรรมฤทธิ์

THE ROLE OF MICROFINANCE IN PROMOTING QUALITY OF LIFE OF 87
THE POOR HOUSEHOLDS : CASE OF THE TO MONG COMMUNITY
FUNDS IN YALA PROVINCE
Sulaiman Hamoh, Azhar Harun

บทความวิชาการ

กฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษเกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม 99
ปีดิเทพ อยู่ยืนยง

โครงการประชารัฐ: นโยบายเชิงประชานิยมภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ 113
กับการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)
ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

ตัวแบบ/กระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ จากรัฐประศาสนศาสตร์แบบดั้งเดิมสู่ 141
การบริหารปกครองสำหรับการทำวิจัยและการอธิบายปรากฏการณ์ทางการบริหารในภาครัฐ
วราดวง สมณาศักดิ์

เอกสารแนบท้ายวารสาร 145

ความสัมพันธ์ของประสิทธิผลของผู้นำ และความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่

The Relationships Between Leadership Effectiveness and Competitiveness of Small- and Medium-Sized Enterprises in Chiang Mai Province

(วันรับบทความ: 23 กรกฎาคม 2562; วันแก้ไขบทความ: 30 สิงหาคม 2562; วันตอบรับบทความ: 4 กันยายน 2562)

ณัฐ ธาระสืบ*
Nut Tarasueb
บุญชาญ ผ่านสุวรรณ**
Boonchan Pansuwan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของผู้นำของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่ 2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่ 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของประสิทธิผลของผู้นำกับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือผู้บริหารของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นนิติบุคคลจำนวน 400 ชุด เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงตรงมีค่าคะแนน 0.68 –1.00 คะแนน และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของผู้นำ อยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็นต่อความสามารถในการแข่งขัน อยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่าง ประสิทธิผลของผู้นำกับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่ ผลพบว่า ประสิทธิผลของผู้นำมีความสัมพันธ์ในทิศเดียวกันกับความสามารถในการแข่งขัน โดยมีสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.31 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

คำสำคัญ: ประสิทธิผลของผู้นำ; ความสามารถในการแข่งขัน; วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

* ดร., มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Corresponding author, E-mail: tara_nut@ru.ac.th
** อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาการจัดการและสาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยทองสุข
Corresponding author, E-mail: nook392@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the leader effectiveness of small- and medium-sized enterprises in Chiang Mai province 2) the competitiveness of SMEs in Chiang Mai, and 3) the relationship between the effectiveness of SME leaders and the competitiveness of SMEs in Chiang Mai. The sample group used in this research consisted of 400 SME administrators who were juristic persons. The questionnaire was used as a tool to collect data. The validity of the questionnaire was 0.68 - 1.00 and the reliability of the questionnaire was 0.97. [The data were analyzed by means of] structural equation analysis

The results of the research revealed that 1) the analysis of the opinion toward leader effectiveness was at a high level. 2) the analysis of the opinion toward competitiveness was at a high level. 3) the analysis of the relationship between the effectiveness of SME leaders and the competitiveness of SMEs showed that the leader effectiveness had the same relationship with the competitiveness at the coefficient level of 1.31 and the significance level of 0.01.

Keywords: leader effectiveness; competitiveness; small-and medium-sized enterprises

1. บทนำ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นกลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศที่มีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นภาคธุรกิจที่มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและยังเป็นภาคธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นการลงทุนในประเทศเนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมักเป็นธุรกิจที่ผู้ประกอบการรายใหม่เริ่มเข้ามาลงทุนและพัฒนาตัวเองเพื่อเป็นผู้ประกอบการที่มีขนาดใหญ่ต่อไป นอกจากนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังเป็นภาคธุรกิจที่มีจำนวนการจ้างงานส่วนใหญ่ของประเทศ ทั้งแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นแหล่งฝึกอาชีพของแรงงานประเภทต่างๆ เป็นภาคธุรกิจที่สร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้ทรัพยากรและสร้างระบบการแข่งขันซึ่งจะช่วยลดการผูกขาดของผู้ผลิตรายใหญ่ ซึ่งจะทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสร้างทางเลือกที่หลากลายและราคาย่อมเยาแก่ผู้บริโภค (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559, บทนำ)

ในสภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจและการเมืองโลกในยุคปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อกระบวนการทำธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย ส่งผลทำให้ภาควิสาหกิจของไทย ไม่ว่าจะเป็นขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ จะต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำเป็นที่จะต้องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างความ

ได้เปรียบจากการแข่งขันในด้านต่างๆ และการยกระดับความสามารถในการทำธุรกิจให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีจำนวนผู้ประกอบการจำนวนมาก ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันและมีโอกาสทางการค้าในยุคดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะที่สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป เงื่อนไขการเติบโตของธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงในอุปสงค์ทำให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจอย่างเข้มข้น (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2560, หน้า 45)

ความสามารถของผู้นำ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้ตามความต้องการ ทำให้เกิดประสิทธิภาพแก่องค์การ ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ มีแนวโน้มที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีแนวโน้มที่จะตั้งเป้าหมายการปฏิบัติงานได้ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในเรื่องการจูงใจของผู้นำ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพและการจัดการสภาพแวดล้อมในองค์การกับข้อได้เปรียบในการแข่งขัน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการด้านคุณภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมช่วยให้สามารถแข่งขันได้ทั้งด้านต้นทุนและความแตกต่าง ได้พบในงานศึกษาหลายชิ้นว่าเป็นประเด็นหนึ่งที่ส่งผลให้ธุรกิจขนาดเล็กประสบความสำเร็จ (Leonidas, Thomas, Paul, Stavroula, & Constantine, 2015; Bass & Avolio, 1997) ความสำเร็จของ SMEs ภายใต้โลกาภิวัตน์ขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ และนำกลยุทธ์ในการแข่งขันไปปฏิบัติ (Porter, 1980, p. 269) กลยุทธ์สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในองค์การทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว โดยการบริหารประสิทธิภาพของกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแข่งขัน และการดำเนินการด้านกลยุทธ์ทางการตลาด เป็นส่วนที่สนับสนุนการบริหารงานของเจ้าของกิจการ (Leonidas, Thomas, Paul, Stavroula, & Constantine, 2015, p. 667)

โดยจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพที่โดดเด่นในหลายด้าน เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจในภาคเหนือ มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด สูงเป็นอันดับ 1 ของภาคเหนือ มีมูลค่า 222,434 ล้านบาท (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คงอยู่ ณ พฤศจิกายน จำนวน 20,321 ราย

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้สนใจศึกษาถึงความสัมพันธ์ของประสิทธิผลของผู้นำกับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของผู้นำของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของประสิทธิผลของผู้นำกับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่

3. ประโยชน์ของการวิจัย

1. นำผลที่ได้จากการวิจัยความสัมพันธ์ประสิทธิผลของผู้นำ และความสามารถในการแข่งขันไปประยุกต์ใช้ในธุรกิจต่างๆ

2. เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลของผู้นำของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศ

4. สมมติฐานของการวิจัย

ประสิทธิผลของผู้นำ ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่

5. ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นนิติบุคคลในทุกอุตสาหกรรม จำนวน 20,321 คน ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็น นิติบุคคล จำนวน 420 คน ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

3. ด้านขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยนี้จะเริ่มดำเนินการเดือนธันวาคม 2561 ถึงเดือนมีนาคม 2562 โดยมีระยะเวลาดำเนินการ 4 เดือน

6. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นนิติบุคคล จำนวน 20,321 คน ที่ตั้งอยู่ในเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของ Yamane (อ้างถึงใน บุญมี พันธุ์ไทย, 2557, หน้า 121) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และกำหนดความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .05 คำนวณได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399.94 คน แต่การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

ด้านขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความสัมพันธ์ของ ประสิทธิผลของผู้นำ และความสามารถในการแข่งขัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาจากตำรา เอกสาร บทความ หนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประสิทธิผลของผู้นำ และความสามารถในการแข่งขันเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้าง

แบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 นำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม โดยกำหนดข้อความแบบสำรวจรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดให้มีความสมบูรณ์ มีความชัดเจน และมีความเหมาะสม พร้อมกับประเมินคำถามในแต่ละข้อว่ามีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนผลการประเมินตามเกณฑ์ นำผลคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญให้มาพิจารณาแต่ละข้อ แล้วนำคะแนนไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการวัด โดยผู้วิจัยจะเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (Best & Kahn, 2003) และปรับสำนวนภาษาตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ ส่วนข้อที่มีค่าต่ำกว่า 0.5 ตัดออกจากแบบสอบถาม

4. เรียบเรียงข้อคำถามที่ผ่านการประเมินจัดเป็นชุดคำถามใหม่ เพื่อนำไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นนิติบุคคล โดยทดลองใช้กับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นนิติบุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 40 คน

5. วิเคราะห์รายข้อ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยวิธี Item-total correlation (r) แล้วคัดเลือกคำถามรายข้อมีคุณภาพเมื่อ r มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

6. หาค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของ Cronbach (1974) และใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟายอมรับที่ค่ามากกว่า 0.7 (Hair, Black, Babin, Anderson, & Tatham, 2006)

7. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยเรียงลำดับเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลโดยการจับฉลาก เพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า โดยผู้วิจัยจะทำการกำหนดจำนวนตัวอย่างในการเก็บข้อมูลของทั้ง 10 เขต ในจำนวนเขตละเท่า ๆ กัน

ขั้นตอนที่ 3 วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความสะดวก โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกหน่วยตัวอย่างโดยยึดหลักความสะดวกเป็นสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลชิงปริมาณ ตามความคิดเห็นของประสิทธิผลของผู้นำ, ความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตเชียงใหม่ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสถิติเชิงพรรณนา (Quantitative Statistic Descriptive analysis) โดยใช้สถิติ ดังนี้ 1) ร้อยละ (Percentage) 2) ค่าเฉลี่ย (Mean = $\overline{X}$) 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.)

2. การวิเคราะห์ประสิทธิผลของผู้นำส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตเชียงใหม่ ด้วยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) ด้วยเทคนิคการใช้หลักการค่าประมาณความควรจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood: ML) ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง เพื่อศึกษา อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรว่ามีผลต่อตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด ด้วยโปรแกรม Amos (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2553: 183)

7. สรุปผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบให้ความคิดเห็นมากที่สุด คือ ความพึงพอใจในงานของผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.35 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 รองลงมา คือ การทุ่มเทในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.09 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82 น้อยที่สุด คือ ความมีประสิทธิภาพของผู้นำ มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.96 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76 และประสิทธิผลของผู้นำ มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.13 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.78 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของผู้นำของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตเชียงใหม่

ประสิทธิผลของผู้นำ	$\bar{X}$	SD	แปรผล
ความมีประสิทธิภาพของผู้นำ	3.96	0.76	มาก
ความพึงพอใจในงานของผู้ใต้บังคับบัญชา	4.35	0.75	มาก
การทุ่มเทในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา	4.09	0.82	มาก
รวม	**4.13**	**0.78**	**มาก**

2. ผู้ตอบแบบสอบให้ความคิดเห็นมากที่สุด คือ การสร้างความแตกต่างด้านนวัตกรรม มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.25 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.79 รองลงมา คือ การสร้างความแตกต่างด้านคุณภาพ มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.90 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.81 น้อยที่สุด คือ การสร้างความแตกต่างด้านการตลาด มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.56 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.81 และความสามารถในการแข่งขัน มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.9 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตเชียงใหม่

ความสามารถในการแข่งขัน	$\bar{X}$	SD	แปรผล
การสร้างความแตกต่างด้านนวัตกรรม	4.25	0.79	มาก
การสร้างความแตกต่างด้านการตลาด	3.56	0.81	มาก
การสร้างความแตกต่างด้านคุณภาพ	3.90	0.81	มาก
รวม	**3.90**	**0.80**	**มาก**

3. การทดสอบข้อสมมุติฐาน

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล (measures of the model fit)

การตรวจสอบความสอดคล้องกันของโมเดลหรือตรวจสอบความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ ถ้าสอดคล้องกันก็สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ และถ้าตัวแปรไม่มีความสอดคล้องกันแล้ว ตัวแบบสมการโครงสร้างจะไม่สามารถนำมาคำนวณได้ ผู้วิจัยต้องดำเนินการปรับโมเดลจนมีความสมบูรณ์เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือตามหลักของขบวนการวิจัยก่อน นั่นเอง ดังนั้น การพัฒนาโมเดลให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์นั้น นิยมเรียกว่า “Model Fit” ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

โมเดลตัวแบบเชิงประจักษ์กับตัวแบบทางทฤษฎี (โมเดลต้นแบบ) มีความสอดคล้องกัน ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินโมเดล ดังนี้

1) ค่า Chi-square Probability Level: CMIN-p เท่ากับ .663
2) Relative Chi-square: CMIN/df เท่ากับ .734
3) Goodness of Fit Index: GFI เท่ากับ .969
4) Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA เท่ากับ .000

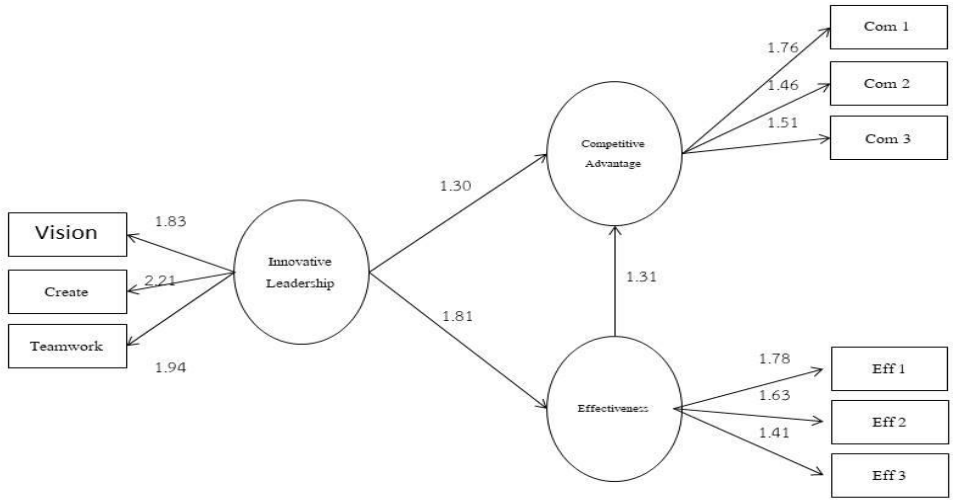
จากผลการวิจัยที่ได้ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบทางทฤษฎี(โมเดลต้นแบบ) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกัน โดยขอแสดงข้อมูลตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 เกณฑ์และผลการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบทางทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สัญญาลักษณ์	ค่าสถิติ	วัตถุประสงค์	เกณฑ์	ผลการวิจัย	ผลการพิจารณา
CMIN-p	Chi-square Probability Level	เพื่อตรวจสอบค่าความน่าจะเป็นของไคสแควร์ซึ่งจะต้องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	p>.05	0.663	สอดคล้อง/ผ่านเกณฑ์
CMIN/df	Relative Chi-square	ตรวจสอบว่าตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์	< 3	0.734	สอดคล้อง/ผ่านเกณฑ์
GFI	Goodness of Fit index	เพื่อวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบโดยมีค่าระหว่าง 0-1.00	> 0.90	0.969	สอดคล้อง/ผ่านเกณฑ์
RMSEA	Root Mean Square Error of Approximation	เพื่อบอกค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบในรูปของรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลานเคลื่อนโดยประมาณค่าระหว่าง 0-1.00	< 0.08	0.000	สอดคล้อง/ผ่านเกณฑ์

ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดล (parameter estimation of the model) หรือผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ต่างๆ

ผลการวิเคราะห์เส้นทางของรูปแบบความสัมพันธ์แบบเต็มรูปของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (ตัวแปรแฝง) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น นำมาสร้างรูปแบบความสัมพันธ์แบบเต็มรูป (over identified model) ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีเส้นทางเชื่อมระหว่างตัวแปรในทิศทางเดียวกันที่สามารถเชื่อมได้ไปสู่ตัวแปรตามที่เป็นตัวแปรภายในหรือตัวแปรแฝงทุกสมการโครงสร้าง ซึ่งได้แสดงค่าสถิติแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standardized Regression Weights) ค่า t-Value (critical ratio: C.R.) ค่า p-Value และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.) ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดลหรือผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ต่างๆ

จากภาพที่ 1 สามารถแสดงผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดลหรือผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ต่างๆ ซึ่งได้แสดงค่าสถิติแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standardized Regression Weights) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.) ค่า t-Value (critical ratio: C.R.) และ ค่า p-Value แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการประมาณค่า Standardized Regression Weights

คู่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร			ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตราฐาน (Estimate)	S.E.	C.R. (t-Value)	P-Value	นัยสำคัญทางสถิติ
Competitive	<---	Effectiveness	1.31	.083	13.91	***	มี
Com1	<---	Competitive	1.76	.081	15.92	***	มี
Com2	<---	Competitive	1.46	.079	15.68	***	มี
Com3	<---	Competitive	1.51	.046	16.50	***	มี
Eff1	<---	Effectiveness	1.78	.046	16.06	***	มี
Eff2	<---	Effectiveness	1.63	.049	13.51	***	มี
Eff3	<---	Effectiveness	1.41	.053	19.29	***	มี

หมายเหตุ : มีนัยสำคัญ * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างได้แสดงผลตามภาพที่ 1 และตารางที่ 3 จึงสามารถนำค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของแต่ละสมการโครงสร้างมาเขียนเส้นทางของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ผ่านการตกแต่งแบบความสัมพันธ์ให้เป็นแบบจำลองที่ประหยัด (Parsimonious Model) เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความสัมพันธ์ที่ดีที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประสิทธิผลของผู้นำส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.31 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

8. การอภิปรายผล

ประสิทธิผลของผู้นำส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประสิทธิผลของผู้นำ (Effectiveness) มีความสัมพันธ์ในทิศเดียวกันกับความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Advantage)โดยมีสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.31 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 แสดงว่า ประสิทธิผลของผู้นำ (Effectiveness) เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขัน (Competitive) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Raduan, Haslinda and Alimin (2010, p. 495), Maina (2012), Bass & Avolio (1997) ที่พบว่า การดำเนินการด้านกลยุทธ์ทางการตลาดเป็นส่วนที่สนับสนุนการบริหารงานของเจ้าของกิจการ การนำกลยุทธ์ไปสู่ผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการ จะสะท้อนให้เห็นแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในนวัตกรรมของบริษัท การที่มีบทบาทร่วม การค้นคว้าวิจัย ความเสี่ยงในธุรกิจ การเป็นอิสระและพฤติกรรมการแข่งขันอย่างรุนแรง ผลที่ได้รับคือ ความสำเร็จในเป้าหมายของกลยุทธ์

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

นำผลที่ได้จากงานวิจัยไปพัฒนาทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมผู้ประกอบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรให้ความสำคัญการพัฒนาผู้ประกอบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยการสร้างคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หรือการฝึกอบรม เป็นต้น

9.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาเพิ่มเติมถึงความสัมพันธ์ของความสามารถในการแข่งขันกับการอยู่รอดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

10. บรรณานุกรม

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.* ค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2560, จากhttp://www.mict.go.th/assets/portals/1/files/590613_4Digital_Economy_Plan-Book.pdf

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2553). *การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. (พิมพ์ครั้งที่. 16). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

บุญมี พันธุ์ไทย. (2557). *ระเบียบวิธีวิจัยการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2560). *รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2560.* สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2560, จาก http://119.63.93.73/sme2015/Report/Summary.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)*. ค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2561, จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue.

11. References

Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1997). Transformational leadership: A response to critiques, In M. M. Chemers & R. Ayman (Eds.), *Leadership theory and research: perspectives and directions* (pp. 49-80). San Diego, CA: Academic Press.

Beal, R. M. & Yasai-Ardekani, M. (2000). Performance implications of aligning CEO functional experiences with Competitive strategies. *Journal of Management 26 (4)*, 733-762.

Jorge, P. M., Eve, M. P., Juan, J. T., Maria, D. L., & Jose, F. M. (2015). Organizational design, quality management and competitive advantage in hotels. *International Journal of Contemporary Hospitality Management. Vol. 28* Issue: 4. pp.762-784

Maina, M. (2012). *"Total Quality Operations Effectiveness and Competitive Advantage in Horticultural Industry in Kenya"*. University of Nairobi. Kenya

Ministry of Information and Communication Technology. (2016). *Digital development plan for economy and society*. Retrieved March 15, 2019 from http://www.mict.go.th/assets/portals/1/files/590613_4Digital_Economy_Plan-Book.pdf

Office of Small and Medium Enterprises Promotion. (2017). *Small and Medium Enterprise Situation Report 2017*. Retrieved March 15, 2019 from http://119.63.93.73/sme2015/Report/Summary

Office of the National Economic and Social Development Council. (2018). *National Economic and Social Development Plan No. 12* (2017-2012). Retrieved November 15, 2018 from https://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue

Panthai, B. (2014). *Preliminary Educational Research Methodology*. Bangkok : Ramkhamhaeng University Press.

Pulley, M. L., Sessa, V., & Malloy, M. (2002). E-leadership: a two-pronged idea. Training and Development. 35–47.

Raduan, C. R., Haslinda, A., & Alimin, I. I. (2010). A Review on the Relationship between Organizational Resources, Competitive Advantage and Performance. *The Journal of International Social Research. 3*(11). 490-498

Sooksan, K., & Gayle, C. A. (2010). The power of vision: statements that resonate. *Journal of Business Strategy. Vol. 31* No. 1. pp. 37-45

Suk, B. C., Kihwan, K., S.M. Ebrahim, U., & Seung-Wan, K. (2016). "Transformational leadership and employee creativity: Mediating role of creative self-efficacy and moderating role of knowledge sharing", *Management Decision, 53*(5), 894-910

Vanichbancha, K. (2010). *Using SPSS for windows for data analysis* (2nd edition. 16). Bangkok : Thammasarn Company Limited.

ศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

Potential of the Community Leaders for Driving the Community Capital for Strong and Sustainable Community Management in Mae Pao Sub-district, Phaya Meng Rai District, Chiang Rai Province

(วันรับบทความ: 25 กรกฎาคม 2562; วันแก้ไขบทความ: 1 กันยายน 2562; วันตอบรับบทความ: 5 กันยายน 2562)

นาวิน พรมใจสา*

Nawin Promjisa

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้นำชุมชนแม่เปา จำนวน 14 คน หัวหน้าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน และกลุ่มสมาชิกในชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ โดยกำหนดตัวแทนกลุ่มละ 5 คน รวม 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีคำถามปลายปิดและปลายเปิด ร่วมกับเทคนิควิธีการได้มาของข้อมูล ได้แก่
การสัมภาษณ์ และการจัดเวทีชาวบ้าน การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แล้วจัดหมวดหมู่ข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของชุมชน ทรัพยากรของชุมชน และการติดต่อประสานงานของชุมชน

คำสำคัญ: ศักยภาพผู้นำชุมชน; ทุนชุมชน; ชุมชนเข้มแข็ง; ตำบลแม่เปา

Abstract

The objective of this research is to study the potential development of community leaders for driving the community capital for strong and sustainable community management in Mae Pao sub-district, Phaya Meng Rai district, Chiang Rai province. The target group consisted of 14 community leaders in Mae Pao sub-district, 6 heads of government offices involved, and 15 community members who were selected from 5 representatives of youth, women, and elderly groups. The semi-structured interview form and questionnaire with open-ended and close-ended questions were used as research tools to collect data.

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Corresponding author, E-mail: nawinta_2010@hotmail.com

Technically, the data were collected by means of interviewing and organizing public stages. The data collection was analyzed, verified and classified into categories.

The results showed that the potentials of the community leaders for driving the community capital for strong and sustainable community management consisted of community leadership, community resources, and community coordination.

Keyword: potential of the community leaders; community capital; strong community; Mae Pao sub-district

1. บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลง ล้วนเป็นผลกระทบสำคัญของการดำเนินชีวิตตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงระดับชุมชน และสังคม ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ส่งผลให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย และการดำเนินชีวิตของมนุษย์ล้วนอยู่ภายใต้การกำกับของบรรทัดฐานทางสังคม ตั้งแต่ขั้นวิถีชีวิต ขั้นประเพณีวัฒนธรรมไปจนถึงขั้นกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันในสังคมและกฎหมาย จึงมีการศึกษาในประเด็นสังคมวัฒนธรรม และชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และนำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคม

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ การยกระดับทุนชุมชน โดยเป็นการสร้างระบบชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง โดยชุมชนไม่ใช่หน่วยเดียวที่อยู่โดด ๆ ไม่ใช่แค่เป็นพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งที่มีอาณาเขตชัดเจน หรือพื้นที่รูปธรรม หากแต่ประกอบขึ้นจากกิจกรรมที่หลากหลายของคนที่มาอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็นทั้งความสัมพันธ์เชิงบวกและเชิงลบ ในแต่ละชุมชนนอกจากประกอบด้วยองค์ประกอบทางกายภาพที่เป็นอาณาเขตพื้นที่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งบ้านเรือน ถนนหนทาง วัด สะพาน รถยนต์ กองขยะ ฯลฯ และหากมองชุมชนในเชิงโครงสร้าง จะพบว่าชุมชนมีโครงสร้างหลักที่เป็นสถาบันทางสังคมอยู่ แต่ละสถาบันมีหน้าที่เป็นตัวกำกับ โดยมีตัวอย่างหลักคิดชุมชนเข้มแข็งที่มาจากชุมชนพื้นบ้านภาคเหนือบางแห่งได้กำหนดกระบวนการจัดการของตนเอง ประกอบไปด้วย 1) ฮอมแฮง : ระดมทุนทางสังคมที่มีอยู่ก่อนที่จะพึ่งพาภายนอก 2) แป้งทุน : สร้าง/ระดมทุนจากภายในให้ชุมชนมีส่วนร่วม 3) หนุนเสริม : พัฒนาระบบที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพ 4) เติมปัญญา : เชื่อมร้อยกระบวนการขององค์กรชุมชนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) หาเป้า : กำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์การพัฒนา 6) เอาหมู่ : เชื่อมประสาน ทำงานร่วมกัน 7) สู่งาน : มีกระบวนการจัดการความรู้ในรายละเอียดงานแต่ละประเภท และ 8) บันดาลสุข : สร้างหลักประกันชีวิต ระบบสวัสดิการสังคมที่ดี (คนทำงาน, 2561 : ออนไลน์)

โดยกระบวนการขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งที่ยั่งยืนนั้น เริ่มต้นจากการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน ที่หมายถึง ภาวะผู้นำ แกนนำชุมชนที่มีศักยภาพ มีพลังในการสอดประสาน และผนึกกำลังของชุมชน เป็นผู้นำที่ชุมชนยอมรับทั้งในเชิงโครงสร้างและผู้นำตามธรรมชาติ ซึ่งแต่เดิมมีทั้งระบบอาวุโส บทบาทหน้าที่หญิง-ชาย ผู้นำทางธรรมชาติและทางจิตวิญญาณ แต่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง ภาวะ

ผู้นำถูกยึดโยงเข้ากับความสัมพันธ์กับราชการที่ใช้อำนาจปกครองผ่านตัวบุคคลที่เป็นตัวแทนรัฐ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน หรือ อบต. เป็นต้น จากการขับเคลื่อนทุนชุมชนของพื้นที่ ในกระบวนการวิจัยครั้งนี้ได้มีการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันที่น่าสนใจและเป็นปัญหาสำคัญตั้งแต่ระดับชุมชน จนถึงระดับชาติ คือ ปัญหา “เหล้าและอบายมุข” เป็นกรณีศึกษาสำคัญในการส่งเสริมการจัดการชุมชนสู่ความเข้มแข็ง

“เหล้า-การพนัน” ถือเป็นอบายมุขและสิ่งมอมเมาใกล้ตัวที่แฝงโทษพร้อมอันตรายมหันต์ ที่จะชักชูงให้ประชาชนหลงทาง พลาดโอกาสเติบโตอย่างมีคุณภาพ การดื่มเหล้าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและก่อปัญหาด้านสาธารณสุขและด้านสังคม โดยก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและร่างกายของผู้ดื่ม เช่น โรคพิษสุราเรื้อรัง โรคตับแข็ง มะเร็ง อุบัติเหตุ และยังก่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหายต่อผู้ที่ไม่ดื่ม เช่น การทะเลาะวิวาท การใช้ความรุนแรง อาชญากรรมและอุบัติเหตุบนท้องถนน การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้มีผู้เสียชีวิตทั่วโลกประมาณปีละ 3.3 ล้านคน และก่อให้เกิดความสูญเสียทางสุขภาพเท่ากับร้อยละ 5.1 ของภาระโรคทั่วโลก ซึ่งเป็นความเสียหายที่สูงกว่าสาเหตุจากการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ หรือวัณโรค

จากสถานการณ์ทางสังคม ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2560 พบว่า จากผลสำรวจ พบว่าจากจำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปทั้งสิ้น 55.9 ล้านคน เป็นผู้ที่ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบปีที่แล้วประมาณ 15.9 ล้านคน (ร้อยละ 28.4) โดยเป็นผู้ที่ดื่มสม่ำเสมอ 6.98 ล้านคน (ร้อยละ 12.5) และเป็นผู้ที่ดื่มนาน ๆ ครั้ง 8.91 ล้านคน (ร้อยละ 15.9) กลุ่มอายุ 25-44 ปี มีอัตราการดื่มสุราสูงสุด (ร้อยละ36.0) กลุ่มอายุ 20-24 ปี และ 45-49 ปี มีอัตราการดื่มสุราใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 33.5 และ 31.1 ตามลำดับ) กลุ่มผู้สูงวัย (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีอัตราการดื่มสุราร้อยละ 15.2 สำหรับกลุ่มเยาวชน (อายุ 15-19 ปี) มีอัตราการดื่มสุราต่ำสุด (ร้อยละ 13.6) เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างสม่ำเสมอในรอบปีที่แล้ว พบว่าจังหวัดที่มีอัตราผู้ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สม่ำเสมอ เกินกว่าร้อยละ 40 มีจำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย (ร้อยละ 45.3) จังหวัดลำพูน (ร้อยละ 44.1) จังหวัดพะเยา (ร้อยละ 44.0) จังหวัดน่าน (ร้อยละ 42.4) และ จังหวัดสุรินทร์ (ร้อยละ 40.6) สำหรับแนวโน้มการดื่มสุราในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ในภาพรวมยังไม่ชัดเจน หากเปรียบเทียบกับผลสำรวจครั้งก่อน (ปี 2558) ก็ยังถือว่าลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยในภาพรวมลดลง ร้อยละ 5.6 สัดส่วนผู้ชายที่ดื่มลดลงมากกว่าผู้หญิง อัตราการดื่มของผู้ชายลดลงร้อยละ 56.6 เป็นร้อยละ 47.5 (ลดลงร้อยละ 9.1) อัตราการดื่มของผู้หญิงลดลงจากร้อยละ 13.0 เป็นร้อยละ 10.6 (ลดลงร้อยละ 2.4)

จังหวัดเชียงรายภายใต้บทบาทของหน่วยงานท้องถิ่นได้มีการสนับสนุนให้ชุมชนแก้ไขปัญหาเรื่องเหล้า และการพนันในงานศพ เพื่อลดการฆ่าตัวตาย สาเหตุของการเสียชีวิตอันดับหนึ่งของจังหวัด จึงมีนโยบาย “งานศพงดเหล้า ปลอดอบายมุข” ให้ท้องถิ่นได้ดำเนินการรณรงค์หาแนวทางการขับเคลื่อนงานการจัดงานศพปลอดเหล้าและการพนัน โดยกระตุ้นให้ผู้นำชุมชนและแกนนำที่เข้าร่วมประชุมได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยมีวัตถุสงค์หลัก คือ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายของเจ้าภาพในการจัดงาน เพื่อเป็นต้นแบบของชาวบ้าน ในการจัดงานประเพณีปลอดเหล้า เพื่อเป็นการป้องกันการทะเลาะวิวาทในกลุ่มผู้เมาสุราและเล่นการพนัน เพื่อเป็นการรักษาประเพณีวัฒนธรรม งานศพปลอดเหล้าและการพนันให้คงเดิมไว้ และเพื่อลดการเกิดโรคจากการดื่มสุรา เช่น โรคตับแข็ง โรคมะเร็งใน ราษฎรแต่ละตำบลมีพฤติกรรมการดื่มสุรา

ในงานศพลดลง

ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการรณรงค์ดังกล่าว และได้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรม “งานศพงดเหล้า ปลอดอบายมุข” โดยกลุ่มผู้นำต่าง ๆ ของชุมชนได้มีการร่วมมือ ร่วมใจในการดำเนินกิจกรรมจนประสบความสำเร็จ จากกิจกรรมดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของผู้นำชุมชนตำบลแม่เปาที่ทำให้กิจกรรมดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อชุมชนในการลดปัญหาเหล้าและอบายมุข ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา

การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนด้านการปลอดเหล้าปลอดอบายมุขในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งภูมิปัญญาที่เข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสู่กระบวนการพัฒนาและนำไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

3. ประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยจะเป็นองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศักยภาพผู้นำชุมชนในการจัดการชุมชนปลอดเหล้าปลอดอบายมุขในการขับเคลื่อนชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพผู้นำเพิ่มขึ้น

4. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา

1. ผู้นำชุมชนแม่เปา ประกอบด้วย หมู่บ้าน หมู่ 1 บ้านสันเจริญ, หมู่ 2 บ้านสบเปา, หมู่ 3 บ้านแม่เปา, หมู่ 4 บ้านทุ่งเจ้า, หมู่ 5 บ้านขุนห้วยแม่เปา, หมู่ 6 บ้านสันติศีรี, หมู่ 7 บ้านกระแล, หมู่ 8 บ้านสันหลวง, หมู่ 9 บ้านสันสามัคคี, หมู่ 10 บ้านสันเชียงใหม่, หมู่ 11 บ้านนาเจริญ , หมู่ 12 บ้านแม่เปาเหนือ, หมู่ 13 บ้านทุ่งเจ้าเหนือ และหมู่ 14 บ้านสบเปาใหม่

2. หัวหน้าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพแม่เปา ผู้กำกับการสถานีตำรวจอำเภอพญาเม็งราย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เปา

3. กลุ่มสมาชิกในชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ

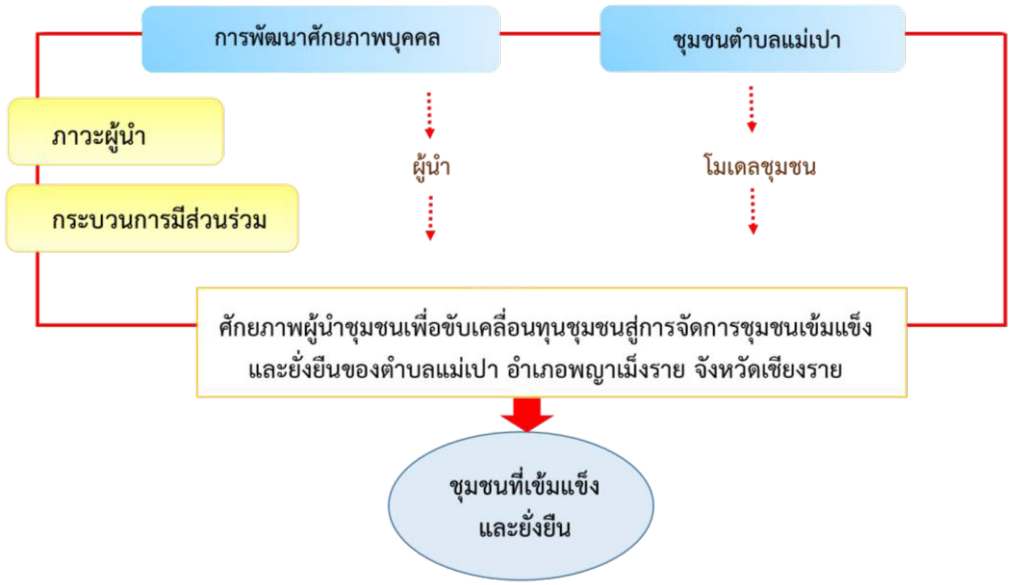
ขอบเขตด้านสถานที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษา คือ ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 14 หมู่บ้าน

ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา

ระยะเวลาที่ศึกษา รวมเวลา 11 เดือน

กรอบแนวคิดการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงรายในครั้งนี้ เป็นแผนงานวิจัยเชิงบูรณาการด้านการวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งที่ยั่งยืน : กรณีศึกษากลยุทธ์ชุมชนปลอดเหล้าปลอดอบายมุขของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอวิธีดำเนินการในการวิจัยตามขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้นำที่เข้าร่วมกิจกรรม“งานศพงดเหล้า ปลอดอบายมุข” ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ได้แก่

1. ผู้นำชุมชนแม่เปา คือ กำนัน จำนวน 14 คน ประกอบด้วย

หมู่ 1 บ้านสันเจริญ	หมู่ 2 บ้านสบเปา
หมู่ 3 บ้านแม่เปา	หมู่ 4 บ้านทุ่งเจ้า
หมู่ 5 บ้านขุนห้วยแม่เปา	หมู่ 6 บ้านสันติคีรี

หมู่ 7 บ้านกระแล หมู่ 8 บ้านสันหลวง
หมู่ 9 บ้านสันสามัคคี หมู่ 10 บ้านสันเชียงใหม่
หมู่ 11 บ้านนาเจริญ หมู่ 12 บ้านแม่เปาเหนือ
หมู่ 13 บ้านทุ่งเจ้าเหนือ หมู่ 14 บ้านสบเปาใหม่

2. ตัวแทนหัวหน้าหน่วยงานราชการระดับบริหารที่เข้าร่วมกิจกรรม“งานศพงดเหล้า ปลอดอบายมุข” ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพแม่เปา ผู้กำกับการสถานีตำรวจอำเภอพญาเม็งราย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เปา จำนวน 6 คน

3. ตัวแทนกลุ่มสมาชิกในชุมชน ซึ่งเป็นกรรมการกลุ่มในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม“งานศพงดเหล้า ปลอดอบายมุข” ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ โดยกำหนดตัวแทนกลุ่มละ 5 คน รวม 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีคำถามปลายปิดและปลายเปิดที่สามารถปรับได้ตามบริบทของพื้นที่ศึกษาและปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น ร่วมกับเทคนิควิธีการได้มาของข้อมูล ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ ใช้ร่วมกับแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลศักยภาพผู้นำ
2. การจัดเวทีชาวบ้าน จัดประชุมกลุ่มเฉพาะ โดยดำเนินการจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของชุมชน

3. วิธีการสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคำถามที่สร้างจากการรวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี ข้อเท็จจริง งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่สามารถปรับได้ตามบริบทของพื้นที่ศึกษาและปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น มีการตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยผู้รู้ด้านศักยภาพผู้นำชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านทุนชุมชน จำนวน 3 ท่าน

ในระยะแรกของการวิจัย ใช้การวิจัยเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานในการศึกษาภาคสนาม และใช้ในการทำกรอบคำถามในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ครบถ้วนและมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในระหว่างการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการ คือ การสัมภาษณ์ และการจัดเวทีชาวบ้าน

4. การจัดทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การตรวจสอบข้อมูล

ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการจัดกระทำกับข้อมูลและมีการตรวจสอบความถูกต้องอยู่เสมอ

4.2 วิธีการจัดประเภทข้อมูล

จัดข้อมูลตามกรอบแนวคิดของการวิจัย คือ การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ข้อมูลตลอดเวลาในระหว่างการทำวิจัย ใช้การบรรยาย หรือพรรณนา ตามกรอบแนวคิดของการทำวิจัย

6. สรุปผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาศักยภาพของผู้นำชุมชน โดยการสัมภาษณ์

ตารางที่ 1 แสดงศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ศักยภาพผู้นำชุมชน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
1. ภาวะผู้นำของชุมชน	- ด้านบริหารตนเอง มีบุคลิกภาพดี มีปิยะวาจา รักษาคำพูด มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง มีคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม และมีวินัยในตนเอง - ด้านบริหารงาน มีการวางแผนการทำงานและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง มี การสร้างและการพัฒนาทีมงาน และ ความรับผิดชอบต่อชุมชน -ด้านการบริหารสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นประชาธิปไตย ประสานงานดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี ทำงานโดยเน้นการมีส่วนร่วม -วิสัยทัศน์ในการพัฒนาของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนจะเน้นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในชุมชนมากกว่า โครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะโครงการปลอดเหล้าปลอด อบายมุข เดิมจะเน้นในงานศพ ต่อมาพบว่า ประสบความสำเร็จเลยได้ขยายไปในงานอื่น ๆ เช่น งานบุญต่าง ๆ เป็นต้น -การพัฒนาตนเอง ผู้นำมีการพัฒนาตนเองในหลาย ๆ ด้าน เช่น การศึกษาในระดับปริญญาตรี การพัฒนาฝึกอบรมต่าง ๆ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ศักยภาพผู้นำชุมชน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ทรัพยากรของชุมชน	ทรัพยากรชุมชนหลากหลาย มีจำนวนหลายกลุ่ม และแต่ละกลุ่มมีความเข้มแข็ง มีแนวทางในการปฏิบัติงาน และผลงานของกลุ่มมีความชัดเจน โดดเด่น และได้รับรางวัลจากหลายหน่วยงาน
3. การติดต่อประสานงานของชุมชน	-การติดต่อประสานงานในชุมชนใช้วิธีการประกาศเสียงตาม สายในการกระจายข้อมูลข่าวสาร ในกรณีเร่งด่วน และใช้การประชุมประจำเดือน หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ความปลอดภัยของชุมชน ใช้การติดต่อ ประสานงานทางโทรศัพท์ ไลน์ -การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกชุมชน ผู้นำชุมชนจะเป็นหลัก ในการประสานงาน กับทางอำเภอ และหน่วยงานราชการอื่น ๆ

จากตารางที่ 1 จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับศักยภาพของผู้นำชุมชน พบว่า ศักยภาพของผู้นำชุมชนประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำของชุมชน พบว่า ผู้นำชุมชนจะต้องมีความสามารถในการบริหารตนเอง ด้านบริหารงาน ด้านการบริหารสังคม มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาและมีการพัฒนาตนเอง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ผมคิดว่า...คนจะเป็นผู้นำได้นั้น จะต้องเริ่มจากตัวเองที่ต้องมีท่าทางที่ดี น่านับถือ เข้าวัดรักษาศีล เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชาวบ้าน (ผู้นำชุมชน, 15 กันยายน 2562)”

“ผู้นำจะต้องมีความคิดที่ไกลกว่าคนในชุมชน ต้องเริ่มต้นความคิดใหม่ ๆ หาความรู้และเปิดใจรับความรู้จากคนอื่น ๆ เสมอ (หัวหน้าหน่วยงานราชการ, 15 กันยายน 2562)”

ด้านทรัพยากรของชุมชน พบว่า ทรัพยากรของชุมชนมีส่วนทำให้เกิดศักยภาพของผู้นำชุมชนโดยทรัพยากรชุมชนมีความหลากหลาย มีจำนวนหลายกลุ่ม และแต่ละกลุ่มมีความเข้มแข็ง มีแนวทางในการปฏิบัติงาน และผลงานของกลุ่มมีความชัดเจน โดดเด่น และได้รับรางวัลจากหลายหน่วยงาน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มสมาชิกในชุมชน กล่าวว่า

“กลุ่มเยาวชนที่พวกหนูทำงานอยู่ เพราะเราอยากจะช่วยผู้ใหญ่ในชุมชนทำงานที่มีประโยชน์ อยากมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชน และอยากให้เด็กในชุมชนมีกิจกรรมที่มีประโยชน์และไม่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (แกนนำเยาวชน, 8 กันยายน 2562)”

“ถ้าพูดถึงกลุ่มในชุมชน เรามีหลายกลุ่ม และแต่ละกลุ่มก็มีเป้าหมายในการรวมกลุ่มต่างกัน แต่มีความคิดเหมือนกัน คือ อยากช่วยกันพัฒนาชุมชนในดีขึ้น (ตัวแทนกลุ่มสมาชิกในชุมชน, 15 กันยายน 2562)”

การติดต่อประสานงานของชุมชน พบว่า ศักยภาพของผู้นำในการติดต่อประสานงาน ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน โดยการติดต่อประสานงานในชุมชนใช้วิธีการประกาศเสียงตามสายในการกระจายข้อมูลข่าวสาร ในกรณีเร่งด่วน และใช้การประชุมประจำเดือน หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยของชุมชน ใช้การติดต่อประสานงานทางโทรศัพท์ ไลน์ ส่วนการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกชุมชน ผู้นำชุมชนจะเป็นหลักในการประสานงานกับทางอำเภอ และหน่วยงานราชการอื่น ๆ ดังที่ผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า

“กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะทำหน้าที่เป็นตัวหลัก และประสานงานในการให้ข้อมูลข่าวสารกับชาวบ้าน โดยทางหน่วยงานของเราจะส่งข่าวผ่านผู้นำชุมชน ที่ผ่านมาก็ถือว่าราบรื่นเป็นอย่างดี (หัวหน้าหน่วยงานราชการ, 15 กันยายน 2562)”

“พ่อแม่ของผมมีไลน์กลุ่มของหมู่บ้านครับ ส่วนใหญ่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทางพ่อหลวงบ้านจะเป็นผู้แจ้งข่าว และทุกคนในชุมชนก็จะรู้อย่างรวดเร็ว (แกนนำเยาวชน, 8 กันยายน 2562)”

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากเวทีชาวบ้าน เพื่อวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของชุมชน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ และสรุปผลจากการประชุมกลุ่มเฉพาะ รายละเอียดดังนี้

1. ผู้นำชุมชนสามารถกระตุ้นแกนนำที่เข้าร่วมโครงการปลอดเหล้าปลอดอบายมุข โดยได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยมุ่งเน้นวัตถุสงค์หลักคือ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายของเจ้าภาพในการจัดงาน เพื่อเป็นต้นแบบของชาวบ้าน ในการจัดงานประเพณีปลอดเหล้า เพื่อเป็นการป้องกัน การทะเลาะวิวาทในกลุ่มผู้เมาสุรา และเล่นการพนัน เพื่อเป็นการรักษาประเพณีวัฒนธรรม งานศพปลอดเหล้าและการพนันให้คงเดิมไว้ และเพื่อลดการเกิดโรคจากการดื่มสุรา เช่นโรคตับแข็ง โรคมะเร็งในราษฎรตำบลแม่เปา มีพฤติกรรมการดื่มสุราในงานศพลดลง และมีการรณรงค์ในงานอื่น ๆ เช่น งานบุญกฐิน งานผ้าป่า และกิจกรรมอื่น ๆ

2. การจัดโครงการงานบุญปลอดเหล้า ปลอดการพนัน โดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลด ละ เลิก อบายมุขของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาปฏิบัติใช้ มีเป้าหมายเพื่อให้เจ้าภาพ ลด ละ เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการพนันในงานบุญ รวมถึงการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครอบคลุมทุกเทศกาลโดยผลักดันเป็นนโยบายของท้องถิ่น ทั้งระดับชุมชน ตำบล มีการขับเคลื่อนผ่านงานบุญปลอดเหล้าได้ 13 งาน และล่าสุดได้ยกระดับงานบุญออกพรรษาเป็นงานบุญปลอดเหล้างานที่ 14 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่ในหลวงรัชกาลที่ 9

3. การขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เน้นชุมชนเป็นฐาน มีประชาคมงดเหล้าเป็นผู้ประสานการขับเคลื่อนงาน กำหนดยุทธศาสตร์การทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การสร้างพื้นที่รูปธรรมบุญประเพณีปลอดเหล้า การให้ความรู้เท่าทันกลยุทธ์ของธุรกิจแอลกอฮอล์ สร้างความตระหนักรู้ ปรับเปลี่ยนค่านิยมหรือให้ประชาชนมีสำนึกในการลด ลด ละ เลิกการดื่ม รวมทั้งการประหยัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เน้นกระบวนการประชาคมเพื่อกำหนดเป็นกติกาหรือมาตรการชุมชนงานบุญประเพณีปลอดเหล้าและขยายไปสู่ปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ ซึ่งคาดว่ากระบวนการเหล่านี้จะช่วยลดจำนวนนักดื่มทั้งหน้าเก่าและหน้าใหม่ลงได้ในอนาคตอันใกล้นี้

4. การดำเนินงานนโยบายบุญประเพณีปลอดเหล้า ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบจัดงานบุญปลอดเหล้าครบรอบ 10 ปี สามารถยกระดับงานบุญปลอดเหล้าได้ 13 งาน ใน 12 เดือน ได้แก่ 1) งานปีใหม่ 2) สงกรานต์ 3) บั้งไฟ 4) ทอดกฐิน 5) ทอดผ้าป่า 6) งานศพ 7) งานบวช 8) งานบุญอัฐิ (ทำบุญกระดูก) 9) งานบุญข้าวประดับดิน 10) งานไว้ผีบรรพบุรุษ 11) งานลอยกระทง 12) งานขึ้นบ้านใหม่ 13) งานแต่งงาน

5. การสนับสนุนให้ “ร้านค้าไม่ขาย คนไม่ดื่ม งดเหล้าครบพรรษา” หัวใจสำคัญคือความร่วมมือของทุกคนในชุมชนที่ร่วมกันรักษากติกาชุมชน กระบวนการชุมชนนี้จึงเป็นที่มาของการเป็นหมู่บ้านปลอดเหล้าร้อยเปอร์เซ็นต์ อีกทั้งยังมีการส่งต่อแนวความคิดให้เด็กและเยาวชนรู้จักป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ร่วมเป็นเจ้าของปัญหาที่เกิดจากน้ำเมา ภายใต้กลุ่ม “เยาวชนคนแม่เปาสร้างสุข” ถือเป็นการทำงานอย่างมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เพราะมีผู้นำที่ทำจริง มีผู้ตามที่ให้ความร่วมมือ เรียกได้ว่า “คนแม่เปาปลอดเหล้าเข้ากระดูกดำ”อย่างแท้จริง คนตำบลแม่เปาพร้อมใจ ร่วมกันปฏิบัติทำความดี “งดเหล้าสืบสานพระราชปณิธาน” ด้วยการยกระดับให้งานออกพรรษา เป็นงานบุญปลอดเหล้า “ออกพรรษางดเหล้าตลอดปี ชีวีเป็นสุข” โดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลด ละ เลิก อบายมุขตามรอยพ่อ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่ในหลวงรัชกาลที่ 9

7. การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย พบว่า ศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย

1. ภาวะผู้นำของชุมชน ได้แก่ ด้านบริหารตนเอง ด้านบริหารงาน ด้านการบริหารสังคม ด้านวิสัยทัศน์ในการพัฒนาของผู้นำชุมชน และด้านการพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กุลธิดา ลิ้มเจริญ และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2562) ที่ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อสันติภาพตามแนวพุทธบูรณาการ ผลการวิจัย พบว่า ผู้นำเพื่อสันติภาพจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ต้องเข้าใจตัวเอง เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจโลก ว่าโลกนี้ไปถึงไหนแล้ว ต้องมีความรู้กว้างขวาง มองไกล ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้มีความขยัน ผู้นำต้องมีความรู้ ประสบการณ์ มีทักษะเกี่ยวกับเรื่องที่ตัวเองจะไปบริหารองค์กร และต้องศึกษาความรู้ เพิ่มเติม มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความสามารถเฉพาะด้าน และเป็นไปในแนวทางเดียวกับนันทวรรณ อิสรานุวัฒน์ชัย (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ : ศึกษาจากหลักพุทธธรรม ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้นำที่ดีตามแนวคิดทฤษฎีตะวันตกประกอบด้วยบทบาทพื้นฐานสำคัญ 4 ประการคือ (1) การกำหนดทิศทางขององค์กรให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่ได้วางไว้ (2) การจัดการระบบการทำงาน (Alignment) (3) การมอบอำนาจ (Empowerment) เป็นการมอบหมายอำนาจความรับผิดชอบให้แก่บุคคลที่เหมาะสมเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (4) แบบอย่างการเป็นผู้นำ (Modeling)

2. ทรัพยากรของชุมชน ได้แก่ ทรัพยากรชุมชนหลากหลาย มีจำนวนหลายกลุ่ม และแต่ละกลุ่มมีความเข้มแข็ง มีแนวทางในการปฏิบัติงาน และผลงานของกลุ่มมีความชัดเจน โดดเด่น และได้รับรางวัลจากหลายหน่วยงาน

3. การติดต่อประสานงานของชุมชน ได้แก่ การติดต่อประสานงานในชุมชนใช้วิธีการประกาศเสียงตาม สายในการกระจายข้อมูลข่าวสาร ในกรณีเร่งด่วน และใช้การประชุม ประจำเดือน หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ความปลอดภัยของชุมชน ใช้การติดต่อ ประสานงานทางโทรศัพท์ ไลน์ และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกชุมชน ผู้นำชุมชนจะเป็นหลัก ในการประสานงาน กับทางอำเภอ และหน่วยงานราชการอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของเมน (Men, 2015) กล่าวว่า ผู้นำควรใช้เครื่องมือในการสื่อสารที่มีความหลากหลาย ผู้นำตั้งแต่แบบดั้งเดิม เช่น แบบการเผชิญหน้า (Face-to-face) สื่อสิ่งพิมพ์ อีเมล์ โทรศัพท์ จนไปถึงสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สำคัญ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงรายควรมีนโยบายหรือแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม

2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย ควรร่วมมือกันส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชน โดยการมีส่วนร่วมแบบไตรภาคี เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเกิดความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน

8.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเงื่อนไขอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เพิ่มเติม เช่น การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน การตระหนักรู้ในตนเองด้านการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการเสริมสร้างการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนที่สามารถสร้างรูปแบบและนำไปประยุกต์ใช้ในประชาชนพื้นที่อื่น ๆ ได้

9. บรรณานุกรม

กุลธิดา ลิ้มเจริญ และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2562). กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อสันติภาพตามแนวพุทธบูรณาการ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* 7(ฉบับเพิ่มเติม): S180-S192.

คนทำงาน. (2561). *ยกระดับการพัฒนา "ชุมชน"และ "ชุมคน"*. สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2562, จาก https://www.gotoknow.org/posts/178532.

นงนุช ใจชื่น และคณะ. (2560). สถานการณ์ ช่องว่างและโอกาสในการควบคุมการตลาดและการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*. 11(1): 11-มีนาคม 25.

นันทวรรณ อิสรานุวัฒน์ชัย. (2550). *ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ : ศึกษาจากหลักพุทธธรรม.* พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิชัย เอกพลากร และคณะ. (2559). *รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2557*. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

Denzin, N. K. (1978). *Sociological Methods*. New York: McGraw-Hill.

Men, L. R. (2015). "Review the internal communication role of the chief executive officer: Communication channels, style, and effectiveness." *Public Relations Review*. 41: 461-471.

10. References

Aekplakorn W., & et al. (2016). Report of the 5th Thai Health Survey by Physical Examination 2014. Nontaburi: Health Systems Research Institute.

Denzin, N. K. (1978). *Sociological Methods*. New York: McGraw-Hill.

Isaranuvatchai N. (2007). *"Desirable Leadership in the Globalization: Study from the Principles of Buddhism"*. Master of Buddhist. Graduate School. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Jaichuen N., & et al. (2017). Situation, Gaps and Opportunities of Alcohol Marketing and Advertising Control in Thailand. *Journal of Health Systems Research*. 11(1): 11-25.

Khonthamngan. (2018). *Improve the level of "community" and "community"*. Retrieved March 31 2019, https://www.gotoknow.org/posts/178532.

Limcharoen K., & Phramaha Hansa Dhammahāso. (2019). A Process of Leadership development for Peace According to Buddhist Integration. *Journal of MCU Peace Studies*. 7(Supplement Issue) : S180-S192.

Men, L. R. (2015). "Review the internal communication role of the chief executive officer: Communication channels, style, and effectiveness." *Public Relations Review*. 41: 461-471.

ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปและบรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

The Influence of Transformational Leadership and Organizational Climate toward the Performance Efficiency of Personnel in Thongsuk College

(วันรับบทความ: 1 สิงหาคม 2562; วันแก้ไขบทความ: 19 กันยายน 2562; วันตอบรับบทความ: 25 กันยายน 2562)

วศิน พรหมพิทักษ์กุล*
Wasin Phromphithakkul
พินัย วิถีสวัสดิ์**
Pinai Vitheesawat

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปและบรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ประชากรที่ทำการศึกษาครั้งนี้คือ บุคลากรวิทยาลัยทองสุข คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรโดยใช้ การคำนวณของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความผิดพลาดที่ยอมให้เกิดร้อยละ 5 หรือ 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 289 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ปฏิบัติงาน โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t- distribution (t-test), F-distribution (F-test) และวิเคราะห์สมการถดถอยชนิดตัวแปรหลายตัว

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานและอายุงาน ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ปัจจัย ผู้นำแบบเน้นงาน ผู้นำแบบเน้นคน ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย ผู้นำแบบประนีประนอม ผู้นำแบบทีมงานในทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ในทิศทางเดียวกัน และ 3) ปัจจัย ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านความอบอุ่น ด้านการสนับสนุน ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติในทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป; บรรยากาศองค์การ; ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

---

* ดร., คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยทองสุข
Corresponding author, E-mail: nook 392@gmail.com

** พันเอก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยทองสุข
Corresponding author, E-mail: nook 392@gmail.com

Abstract

The objective of this research was to study transformational leadership and organizational climate that influence the performance efficiency of personnel in Thongsuk College. The population in this research was its personnel of whom Yamane's formula was applied to receiving a good representative for the population. The sample size was of 289 subjects with the confidence at 95% and error at ±5%. Questionnaire was adopted as a tool to conduct the research. The researcher selectively employed percentage, mean, t- distribution (T-test), f-distribution (F-test), and multiple regression analysis for statistical analysis.

The results revealed that 1) although there were differences among personal variables including sex, status, education level, working position, and working experience affecting the performance efficiency of personnel in Thongsuk College, there was no statistically significant difference at 0.05, 2) Leadership factors of authority-compliance, laissez-faire, compromiser, and team management that were considered for predicting performance efficiency of personnel in Thongsuk College demonstrated a positive correlation in the same direction, and 3) factors of organizational structure, warmth and support, rewards and punishment, and performance standard that were considered for predicting performance efficiency of personnel in Thongsuk College demonstrated a positive correlation in the same direction.

Key words: Transformational Leadership, Organizational Climate, Performance Efficiency

1. บทนำ

องค์การหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งย่อมประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้า กับฝ่ายผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกน้อง โดยที่ผู้บังคับบัญชาทำหน้าที่ เป็นผู้นำในองค์การ ตามที่แบส (Bass, B. M., Waldman, B., Avolio, B. J., & Bebb, A. S. ,1987) ได้ให้ความหมายภาวะ ผู้นำอย่างกว้าง ๆ ว่า ภาวะผู้นำเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างสถานการณ์และการแก้ไขปรับปรุงสถานการณ์ใหม่ ในด้านการรับรู้และ ความคาดหวังของสมาชิก ผู้นำเป็นตัวการแห่งการเปลี่ยนแปลง (Agents of Change) ซึ่งหมายถึง บุคคลผู้ซึ่งการกระทำของเขามีผลต่อบุคคลอื่นมากกว่าการกระทำของบุคคลอื่นที่มีผลมาถึงเขา นอกจากนี้ผู้นำยังมีลักษณะพิเศษกว่าบุคคลอื่นอย่างหนึ่ง คือพฤติกรรมของผู้นำมีผลกระทบทางบวกและทางลบต่อการปฏิบัติงานของบุคคลอื่น ความเป็นผู้นำแท้จริงมีแนวโน้มจะสร้าง ความเด่นชัดในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงต่อพนักงาน สอดคล้องกับคำกล่าวของ รอบบิ้นส์ และเคาส์เจอร์ (Robbins & Coulter, 2007 : 518) ที่ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า คือ ความสามารถในการสร้างมีอิทธิพลต่อกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ จึงเป็นปัจจัยหรือองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินงานองค์การโดยตรง เพราะทุกองค์การจะประกอบไปด้วยบุคคลซึ่งรวมตัวกันอยู่โดยที่ บุคคลเหล่านั้นจะมีความแตกต่างในเรื่องต่าง ๆ เช่น ค่านิยม ความเชื่อ ความรู้ ความคิดเห็น บุคลิกภาพ ตลอดจนเป้าหมายส่วนตัวของแต่ละบุคคล จึงจำเป็นต้องมีผู้นำเป็นผู้ประสานงาน ทั้งแนวความคิด และข้อขัดแย้งต่าง ๆ อันจะเกิดขึ้นเพื่อชักจูงให้บุคคลในองค์การมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเพื่อให้ร่วมมือกันทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ การพัฒนาองค์การให้เจริญก้าวหน้า ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ แต่ในบรรดาปัจจัยที่สำคัญ ๆ ต่างเหล่านี้ ปัจจัยด้าน “ทรัพยากรมนุษย์” นับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นรากฐานและเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ถ้าจะพิจารณาในเรื่องของความสำเร็จของการทำงานในระบบราชการ มนุษย์ก็สามารถทำให้องค์การล้มเหลวหรือสำเร็จได้ หากในองค์การใด มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูง ก็สามารถทำให้องค์การนั้นประสบความสำเร็จในการทำงาน ตรงกันข้าม ถ้าองค์การใดมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพต่ำ การทำงานก็จะไม่ประสบความสำเร็จ หรือประสบความสำเร็จแต่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การที่องค์การจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด นอกจากสภาพแวดล้อมโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่ง จะต้องดูว่าทรัพยากรมนุษย์ในองค์การนั้นมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานขององค์การหรือไม่ มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ภายในองค์การหรือไม่ ซึ่งองค์การต่าง ๆ จะต้องมี การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในด้านต่าง ๆ ให้แก่บุคลากร เพื่อเป็นการกระตุ้นแรงจูงใจให้มี ความกระตือรือร้น มีความตั้งใจในการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้มอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ การให้อำนาจในการตัดสินใจหรือการยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรตามขอบเขตของอำนาจหน้าที่ จะทำให้บุคลากรเหล่านั้นรู้สึกภาคภูมิใจว่าได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและถือว่าตนเอง เป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อองค์การ ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน สามารถช่วยให้องค์การบรรลุ เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บรรยากาศองค์การ (Organizational climate) ที่ดี คือบรรยากาศที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างการเน้นบรรลุวัตถุประสงค์ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ ติดต่อสื่อสารแบบเปิดให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมสนับสนุนช่วยเหลือในการทำกิจกรรม เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ อันส่งผลให้บุคลากรทำงานดียิ่งขึ้น สิ่งที่จะสร้างให้เกิดบรรยากาศที่ดีเหมาะแก่การทำงาน ได้แก่ การมีผู้บังคับบัญชาที่ดี การที่สมาชิกในองค์การมีขวัญและกำลังใจในการทำงานดี รวมทั้งองค์กรมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคมและทางจิตใจดี การสร้างบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานจะกระตุ้นให้ทุกคนมีความกระตือรือร้น ในการมีส่วนร่วม และท้าทายให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งอันนำสู่ความสำเร็จขององค์การและการสร้างวัฒนธรรมแห่งการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (พิชิต เทพวรรณ์, 2548)

ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การ คือ สภาวะด้านจิตใจ ทัศนคติของบุคลากรที่มีต่อองค์การเป็นการยอมรับเป้าหมาย ค่านิยม กฎระเบียบ ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์การอยากอยู่กับองค์การนาน ๆ ทุ่มเททำงานให้กับองค์การต้องการเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ หากพนักงานมีความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การในระดับต่ำ ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การตามแนวคิด ของ อเลน และเมเยอร์ (Allen & Mayer 1990) กล่าวว่า

ความยึดมั่นผูกพันผูกพันต่อองค์การมีผลมาจาก การนำเป้าหมายขององค์การมาเป็นเป้าหมายของตนเอง การทุ่มเททำงานให้กับองค์การมาเป็นเวลานาน มีเงินเดือนและสวัสดิการที่ดีแล้วจึงต้องการอยู่กับองค์การต่อไป นอกจากนั้นการที่บุคคลมีจิตสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบต่อองค์การว่าเมื่อเข้ามาร่วมงานกับองค์กรแล้วควรทำงานในหน้าที่ให้ดีที่สุด เมื่อจะลาออกจะคิดถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อองค์กรและเพื่อนร่วมงานเสมอ นอกจากนั้นจากการทบทวนในเรื่องของทรัพยากรบุคคลพบว่ามีปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความพอใจในงาน และเกิดความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การตามมาดังนี้ วัฒนธรรมองค์การ ระเบียบปฏิบัติงาน การมอบหมายหน้าที่ที่ชัดเจน กรมีอุปกรณ์ที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน การดูแลช่วยเหลือของหัวหน้างาน การให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสม การพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถในงานอย่างต่อเนื่อง การให้พนักงานมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และร่วมพัฒนางาน การมอบหมายอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ การจัดสภาพแวดล้อมทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ เป็นต้น (บุญใจ ศรีสถิตย์นรากูร 2550 และเฉลิมพงศ์ มีสมนัย 2556) ซึ่งเข้าได้กับ แนวคิดของทฤษฎี ที่กล่าวว่าบรรยากาศองค์การเป็นลักษณะเฉพาะตัวขององค์การ มีความแตกต่างกันโดยการรับรู้ของสมาชิกในองค์การด้วยช่องทางต่าง ๆ มีผลต่อการแสดงออกขวัญกำลังใจ และทัศนคติของคนในองค์การมีองค์ประกอบ 9 ด้าน 1) โครงสร้างองค์การ 2) ความรับผิดชอบของบุคคล 3) การให้รางวัล และการลงโทษ 4) ความเสี่ยงและการรับความเสี่ยงในงาน 5) ความอบอุ่น 6) การสนับสนุน 7) มาตรฐาน การปฏิบัติงานและความคาดหวัง 8) ความขัดแย้งและความอดทนต่อความขัดแย้ง 9) ความเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกันและความจงรักภักดีของกลุ่ม (Litwin & Stringer 1968) นอกจากนี้การที่จะเกิดความยึดมั่น ผูกพันต่อองค์การจะเกิดขึ้นหลังจากบุคลากรมีความพึงพอใจในบรรยากาศการทำงานอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาหนึ่ง ปัจจัยสำคัญในการทำ ให้เกิดความพึงพอใจคือ ปัจจัยด้านองค์การ ปัจจัยด้านผู้บริหารทางการพยาบาล ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ปัจจัยด้านผู้ร่วมงาน จากแนวคิดเรื่องบรรยากาศองค์การที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยให้ความสนใจ องค์ประกอบของบรรยากาศองค์การของ ลิทวินและสตริงเกอร์ (Litwin & Stringer 1968) ทั้ง 9 องค์ประกอบ แต่เนื่องจากในบางองค์ประกอบมีความหมายและการแสดงออกของพฤติกรรมที่ใกล้เคียงกันได้นำมารวมกัน ดังนี้ด้านความอบอุ่นและด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้านความขัดแย้งความอดทนต่อความขัดแย้ง รวมกันเป็นด้านความอบอุ่น ด้านโครงสร้างองค์การและด้านความรับผิดชอบของบุคคลรวมกันเป็นด้านโครงสร้างองค์การ และด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน และความคาดหวังด้านความเสี่ยงและการรับความเสี่ยงในงานรวมเป็นด้านมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ดังนั้น องค์ประกอบที่นำมาใช้ในการวิจัย จึงมี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1)โครงสร้างองค์การ 2) การให้รางวัลและการลงโทษ 3) ความอบอุ่น 4) การสนับสนุน 5) มาตรฐานการปฏิบัติงาน

ผลการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนด้วยภาพการทำงานของบุคคล ซึ่งมีผลต่อความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การ ทั้งนี้การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญทำให้บุคลากรทราบถึงผลการทำงานของตนเอง ความมีคุณค่าในสายตาของผู้บังคับบัญชาทราบถึงจุดอ่อนของตนเองที่ต้องพัฒนามีส่วนใดที่ดีและควรคงไว้ การประเมินผลการปฏิบัติงานมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาผลงาน และวางแผนพัฒนาบุคลากร เสริมสร้างและรักษาความสัมพันธ์ อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับพนักงาน (อลงกรณ์ มีสุทธา และ สมิต สัชฌุกร, 2544) ซึ่งระบบค่าตอบแทนมักจะเป็นผลมาจากการ

ประเมินผลการปฏิบัติงาน จึงทำให้บุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดีได้รับค่าตอบแทนที่สูงทำให้เกิดทั้งความพึงพอใจและภูมิใจแก่บุคลากรและทำให้เกิดยึดมั่นผูกพันต่อองค์การ

องค์การทุกองค์การย่อมต้องการบรรลุถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งจะสามารถแสดงถึงความสำเร็จนี้ ก็คือประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การ จะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการพัฒนาและคุณภาพ การเป็นที่ยอมรับจากองค์การอื่น ๆ และวิธีการที่สามารถจะบ่งชี้ ให้เห็นว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานนั้นว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด นั่นคือการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน การประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานไม่ว่าระดับต่ำสุด หรือสูงสุด ทำให้ทราบถึงระดับการทำงานของตนเองและส่วนงานที่ต้องปรับปรุง อีกทั้งยังช่วย ประเมินความสามารถจากการพัฒนาในการทำงานและแสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่ง ความอ่อนแอ ความมั่นใจที่เพิ่มขึ้น และความพยายามในการปรับปรุงอื่น ๆ (Schuitz อ้างถึงใน เกียรติคุณ วรกุล, 2545 : 8 - 9) อย่างไรก็ตามการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่จำเป็น อย่างยิ่งในการดำเนินงานขององค์การ ที่จะเป็นส่วนช่วยสนับสนุนให้องค์การบรรลุถึงเป้าหมายที่ได้วางแผนไว้

การประเมินความสำเร็จของงานอันเป็นผลมาจากการปฏิบัติของการปฏิบัติงานตลอด รอบการประเมิน ด้วยวิธีการที่องค์การกำหนดโดยเปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติราชการ ตามเกณฑ์มาตรฐานผลงานที่ผู้บังคับบัญชาและผู้ปฏิบัติงานกำหนดร่วมกันไว้ ตั้งแต่ต้นรอบการประเมิน การประเมินผลการปฏิบัติราชการเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร ผลการปฏิบัติราชการ ซึ่งเป็นวงจรที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยการประเมินเป็นการวัดผลสำเร็จของ งานในช่วงเวลาที่กำหนดไว้แน่ชัดเพื่อเปรียบเทียบผลสำเร็จของงานกับเป้าหมายในการปฏิบัติ ราชการของแต่ละบุคคลหรือองค์การว่าเป็นอย่างไร ระบบประเมินผลตัวบุคคลอันเกี่ยวเนื่องมาจากประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยอาศัยหลักเกณฑ์และ วิธีการต่าง ๆ ที่ปราศจากอคติใด ๆ เป็นกระบวนการประเมินค่าของบุคคลผู้ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ทั้ง ผลงาน และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่มีคุณค่าต่อการปฏิบัติงานภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน ภายใต้การสังเกต การจดบันทึก และประเมินโดยหัวหน้างาน โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นระบบ และมีมาตรฐานแบบเดียวกัน มีเกณฑ์การประเมินที่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติและให้ความเป็นธรรมโดยทั่วกัน (พัฒนชัย กุลสิริสวัสดิ์, 2551 : 42)

ในการที่จะบริหารงานในหน่วยงานให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพสูงสุดนั้นย่อมขึ้นอยู่ กับผู้นำหรือหัวหน้างาน ซึ่งถือได้ว่ามีผลกระทบต่อการบริหารงานในองค์การเป็นอย่างมาก เนื่องจาก “ผู้นำ” ถือได้ว่าเป็นหลักที่สำคัญยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และต่อผลงานที่เป็นส่วนรวม คุณภาพและลักษณะของผู้นำมีผลสะท้อนต่อการปฏิบัติงาน และผลงานขององค์การ หรือหน่วยงานแต่ละแห่งเป็นอันมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรหน่วยงานในสังกัด วิทยาลัยทองสุข เป็นองค์กรอิสระที่ดูแลงานธุรการของศาลยุติธรรม มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการบริหารงานบุคคลการงบประมาณและการดำเนินการอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา

ในฐานะที่ผู้วิจัยได้ทำงานและปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานบุคคลของวิทยาลัยทองสุข จึงมีความสนใจที่จะศึกษาใน เรื่องภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปและบรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ เป็นข้อมูลในการนำเสนอผู้บริหารของหน่วยงาน เป็นข้อมูลประกอบในการปรับพฤติกรรมของบุคลากรในหน่วยงาน ให้เหมาะสมต่อไป เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายหลักของกรมทางหลวง และช่วยสร้างความเจริญเติบโตมั่นคงให้แก่องค์การ ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ช่วยกระตุ้นให้บุคลากรในหน่วยงานเกิดการตื่นตัวที่จะเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานของตนเองโดยอาศัยความรู้ ความสามารถแบบหลากหลาย และช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมและประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การของ พนักงานบุคลากรวิทยาลัยทองสุข
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข
3. เพื่อศึกษาบรรยากาศองค์การ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำผลการศึกษาด้านข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของพนักงาน ที่จะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข
2. นำผลการศึกษากำหนดแนวทาง ปรับปรุงนโยบาย ในการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป บรรยากาศองค์การ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บุคลากรวิทยาลัยทองสุข
3. นำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางเบื้องต้นในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาพนักงานในด้านต่างๆ ต่อไป

4. ขอบเขตการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานของวิทยาลัยทองสุข จึงมีประชากรที่อยู่ในกลุ่มวิจัยทั้งสิ้น 170 คน (วิทยาลัยทองสุข, 2561)ประกอบด้วย หัวหน้าส่วน/หัวหน้ากลุ่ม เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั่วไป ประชากรที่แท้จริง คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรจำนวน 289 คน โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1967 , p.99) โดยให้มีค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 5

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป (Bennis and Nanus, 1985) บรรยากาศองค์การ (Litwin, & Burmeister,1992) และ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Granholm) ของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข โดยกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ประกอบ ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป และบรรยากาศองค์การ และ ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

5. วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานของวิทยาลัยทองสุข จึงมีประชากรที่อยู่ในกลุ่มวิจัยทั้งสิ้น 170 คน (วิทยาลัยทองสุข, 2561)ประกอบด้วย ได้แก่ หัวหน้าส่วน/หัวหน้ากลุ่ม) หัวหน้างาน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานของวิทยาลัยทองสุข คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรจำนวน 120 คน โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1967. 99) โดยให้มีค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 5

วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Stratified Random Sampling) ผู้ศึกษาได้ออกแบบมาเพื่อทำการเก็บข้อมูลในภาคสนาม (Field Data Collection) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตัวอย่างมีระบบ (Systematic) หรือ Simple Random Sampling) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จัดเตรียมไว้ไปทำการจัดเก็บข้อมูลจากพนักงานของวิทยาลัยทองสุข จำนวน 120 คนที่ได้คำนวณจากสูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามในการวิจัยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ส่วน โดยปรับปรุงแบบสอบถามจากงานวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรม ของ ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ (2556) ดังนี้

ส่วนที่ 1 บบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามแบบตรวจคำตอบ (Checklist) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงานปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป ซึ่งเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยปรับปรุงแบบสอบถามจากงานวิจัยการรับรู้ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง ของ จารุวรรณ ธนาวณิช (2551) คำถามของภาวะผู้นำของผู้บริหารสังกัดวิทยาลัยทองสุข ประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ ซึ่งเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับโดยปรับปรุงแบบสอบถามจากงานวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ บรรยากาศขององค์การ ความผูกพันต่อองค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของ อรัญญา ไชยศร (2556) คำถามของบรรยากาศองค์การ ประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการซึ่งเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับโดยปรับปรุงแบบสอบถามจากงานวิจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิผลของงานของพนักงานสาขา ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานเขตพื้นที่ วิสุทธิกษัตริย์ ของวุฒิไกร เถยสูงเนิน (2549) คำถามของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยข้อคำถาม 22 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษานำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปโดยมีการวิเคราะห์ผลการศึกษาดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) ของกลุ่มตัวอย่าง
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division)
4. T-test (Independent Sample Test) ใช้วิเคราะห์ ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข
5. F-test หรือ One Way ANOVA ใช้วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงานปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข
6. การทดสอบสมมติฐานโดยวิเคราะห์สมการถดถอยชนิดตัวแปรหลายตัว (Multiple Regression Analysis) สมการถดถอยเชิงซ้อนในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

6. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนฐานของภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป

ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป	$\overline{X}$	SD	ความหมาย
1). ผู้นำแบบเน้นงาน	3.15	0.64	ปานกลาง
2). ผู้นำแบบเน้นคน	3.04	0.64	ปานกลาง
3). ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย	3.13	0.58	ปานกลาง
4). ผู้นำแบบประนีประนอม	3.05	0.67	ปานกลาง
5). ผู้นำแบบทีมงาน	3.12	0.53	ปานกลาง
ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปโดยรวม	**3.10**	**0.42**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างจากบุคลากรวิทยาลัยทองสุขมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.10 เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปรายด้านพบว่า ผู้นำแบบเน้นงาน มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.15 ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.13 ผู้นำแบบทีมงาน มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.12 ผู้นำแบบประนีประนอม มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.05 และ ผู้นำแบบเน้นคน มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.04 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนฐานของบรรยากาศองค์การ

สรุปตัวแปรบรรยากาศองค์การ	$\bar{X}$	SD	ความหมาย
1). ด้านโครงสร้างองค์การ	3.58	0.56	มาก
2). ด้านความอบอุ่น	4.26	0.76	มากที่สุด
3). ด้านการสนับสนุน	4.08	0.61	มาก
4). ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ	3.76	0.55	มาก
5). ด้านมาตรฐานการปฏิบัติ	4.21	0.48	มากที่สุด
บรรยากาศองค์การโดยรวม	**3.98**	**0.35**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างจากบุคลากรวิทยาลัยทองสุขมีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การบรรยากาศองค์การ มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.98 เมื่อพิจารณาบรรยากาศองค์การรายด้านพบว่า ด้านความอบอุ่น มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.26 ด้านมาตรฐานการปฏิบัติ มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.21 ด้านการสนับสนุน มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.08 ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.76 และ ด้านโครงสร้างองค์การ มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.58 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนฐานของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

สรุปตัวแปรประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	$\overline{X}$	SD	ความหมาย
1). ปริมาณงาน	4.14	0.55	มาก
2). คุณภาพงาน	4.19	0.54	มาก
3). ความรูและทักษะในงาน	4.24	0.65	มากที่สุด
4). ความเชื่อถือและไว้วางใจได้	3.26	0.64	ปานกลาง
5). ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.17	0.66	ปานกลาง
6). ทัศนคติ	3.21	0.64	ปานกลาง
7). การสื่อสาร	3.28	0.54	ปานกลาง
8). การปรับตัว	3.53	0.49	มาก
9). การตัดสินใจ	4.40	0.68	มากที่สุด
10). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	3.91	0.59	มาก
11). การควบคุมดูแล	3.76	0.40	มาก
ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวม	**3.73**	**0.29**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างจากบุคลากรวิทยาลัยทองสุขมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการควบคุมดูแล มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.76 เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานรายด้านพบว่า การตัดสินใจ มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.4 ความรูและทักษะในงาน มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.24 คุณภาพงาน มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.19 ปริมาณงาน มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.14 และ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.91 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานและอายุงาน ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

ตัวแปรที่ทำการศึกษา	t-test	F-test	p-value
เพศ	0.584		0.560
สถานภาพ	-0.071		0.944
ระดับการศึกษา		0.736	0.480
ตำแหน่งงาน		1.495	0.226
อายุงาน		1.798	0.148

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานและอายุงาน โดยรวมมีค่า p-value ทุกค่า ซึ่งมากกว่า 0.05 ซึ่งหมายความว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานและอายุงาน ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 2. ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความถดถอดพหุคูณแบบปกติของแปร ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป ที่ใช้ทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

ตัวแปรทำนาย	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน				
	B	SE(b)	B	t	p-value
ค่าคงที่	2.047	0.079		25.972	0.000
ผู้นำแบบเน้นงาน	0.109	0.019	0.24	5.626	0.000
ผู้นำแบบเน้นคน	0.097	0.020	0.215	4.838	0.000
ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย	0.135	0.021	0.27	6.318	0.000
ผู้นำแบบประนีประนอม	0.113	0.018	0.258	6.195	0.000
ผู้นำแบบทีมงาน	0.091	0.022	0.166	4.093	0.000
$r = 0.8$,$R^2 = 0.641$,Adjusted $R^2 = 0.634$,$F = 100.872$,p-value = 0.000					

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีเพียง 5 ตัวแปร คือ ผู้นำแบบเน้นงาน (p = 0, $\beta = 0.24$) ผู้นำแบบเน้นคน (p = 0, $\beta = 0.215$) ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย (p = 0, $\beta = 0.27$) ผู้นำแบบประนีประนอม (p = 0, $\beta = 0.258$) ผู้นำแบบทีมงาน (p = 0, $\beta = 0.166$) ที่มีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ซึ่งสามารถอธิบายสรุปจากผลการทดสอบสมมติฐานได้ว่ามีความสอดคล้องกับสมมติฐานบางส่วนโดยมีสัมประสิทธิ์การทำนายได้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีปัจจัยอื่นๆที่สามารถการทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขโดยรวมได้อีกร้อยละ20 ดังนั้นสามารถเขียนสมการความถดถอดของคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข = 2.047 ค่าคงที่ของสัมประสิทธิ์ถดถอย+0.109 ผู้นำแบบเน้นงาน+0.097 ผู้นำแบบเน้นคน+0.135 ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย+0.113 ผู้นำแบบประนีประนอม+0.091 ผู้นำแบบทีมงาน

Adjusted $R^2 = 0.634$, $r = 0.8$, $F = 100.872$, p-value = 0.000

จากสมการจะเห็นว่า ปัจจัย ผู้นำแบบเน้นงาน ผู้นำแบบเน้นคน ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย ผู้นำแบบประนีประนอม ผู้นำแบบทีมงานในทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขในทิศทางเดียวกัน

สมมติฐานข้อที่ 3. บรรยากาศองค์การมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบปกติของแปร ปัจจัยบรรยากาศองค์การ ที่ใช้ทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

ตัวแปรทำนาย	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน				
	B	SE(b)	B	t	p-value
ค่าคงที่	1.411	0.142		9.915	0.000
ด้านโครงสร้างองค์การ	0.165	0.022	0.32	7.440	0.000
ด้านความอบอุ่น	0.083	0.017	0.218	5.029	0.000
ด้านการสนับสนุน	0.157	0.021	0.329	7.366	0.000
ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ	0.104	0.022	0.198	4.796	0.000
ด้านมาตรฐานการปฏิบัติ	0.083	0.024	0.138	3.457	0.001
r = 0.749 ,R^2 = 0.561 ,Adjusted R2 = 0.553 ,F = 72.377 ,p-value = 0.000					

จากตารางที่ 6 มีเพียง 5 ตัวแปร คือ ด้านโครงสร้างองค์การ (p = 0, β= 0.32) ด้านความอบอุ่น (p = 0, β= 0.218) ด้านการสนับสนุน (p = 0, β= 0.329) ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ (p = 0, β= 0.198) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติ (p = 0.001, β= 0.138) ที่มีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ซึ่งสามารถอธิบายสรุปจากผลการทดสอบสมมติฐานได้ว่ามีความสอดคล้องกับสมมติฐานบางส่วนโดยมีสัมประสิทธิ์การทำนายได้ร้อยละ 74.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีปัจจัยอื่นๆที่สามารถการทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขโดยรวมได้อีกร้อยละ25.1 ดังนั้นสามารถเขียนสมการความถดถอยของคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข = 1.411 ค่าคงที่ของสัมประสิทธิ์ถดถอย+0.165 ด้านโครงสร้างองค์การ+0.083 ด้านความอบอุ่น+0.157 ด้านการสนับสนุน+0.104 ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ+0.083 ด้านมาตรฐานการปฏิบัติ

Adjusted R^2 = 0.553,r = 0.749 ,F = 72.377 ,p-value = 0.00

จากสมการจะเห็นว่า ปัจจัย ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านความอบอุ่น ด้านการสนับสนุน ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติในทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ในทิศทางเดียวกัน

7. อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ผลการทดสอบพบว่า ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปประกอบด้วยปัจจัย ผู้นำแบบเน้นงาน ผู้นำแบบเน้นคน ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย ผู้นำแบบประนีประนอม ผู้นำแบบทีมงานในทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากวิธีการที่ผู้บริหารจูงใจผู้ตามให้ปฏิบัติตามที่คาดหวังไว้ ด้วยการระบุข้อกำหนดงานอย่างชัดเจน และให้รางวัล เพื่อการแลกเปลี่ยนกับความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายของผู้ตาม การแลกเปลี่ยนนี้จะช่วยให้สมาชิกพึงพอใจในการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายของงาน ความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมายจะมีประสิทธิภาพสูงภายใต้สภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างคงที่ ผู้บริหารจะใช้ความเป็นผู้นำแบบนี้ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งที่ค่อนข้างสั้น แต่เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันแต่ละองค์การมีการแข่งขันมากขึ้น วิธีการของความเป็นผู้นำแบบใหม่ที่สามารถจูงใจให้ผู้ตามปฏิบัติงานได้มากกว่าที่คาดหวังไว้ ซึ่งการที่ผู้นำและผู้ตามช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อยกระดับขวัญและแรงจูงใจของแต่ละฝ่ายให้สูงขึ้น และการแสดงความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพสำหรับสถานการณ์ปัจจุบัน จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้อง จารุวรรณ ธนาวณิช (2551 : 120-127) ศึกษาเรื่อง การรับรู้ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ภาวะผู้นำ ของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน กรณีศึกษา เทศบาลนครลำปาง ซึ่งทัศนะโดยรวมของการรับรู้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96) ด้านภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยมาที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำแบบทีมงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22) รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบประนีประนอม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21) ด้านภาวะผู้นำแบบเน้นคน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.05) และด้านภาวะผู้นำแบบเน้นงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79) ส่วนด้านสุดท้ายซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำแบบปล่อยปละละเลย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52) นอกจากนี้ทัศนะโดยรวม ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07) ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการให้ความร่วมมือและการประสานงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66) รองลงมา ได้แก่ ด้านปริมาณงานและความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55) ด้านความรู้เกี่ยวกับงาน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.43) และด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะในการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12) และงานศึกษาครั้งนี้ เป็นไปตามสมมติฐานคือ การรับรู้ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษา เทศบาลนครลำปาง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 0.05 จากการศึกษาครั้งนี้ สรุปได้ว่าภาวะผู้นำแบบทีมงาน และภาวะผู้นำแบบประนีประนอม มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยเรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้ ภาวะผู้นำแบบทีมงาน (Beta = 0.264) ภาวะผู้นำแบบประนีประนอม (Beta = 0.241) ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 2 ตัว กับประสิทธิภาพการทำงาน ของพนักงานมีความสัมพันธ์ดันในเชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติในระดับ 0.05 (F =5.582, p=0.001 และ 0.002) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.478 (R=0.478) แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดชุดนี้ร่วมกัน สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการทำงานของ พนักงานได้ร้อยละ 0.228 (R^2=0.478) โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานใน

การพยากรณ์เท่ากับ 0.370 (SE=0.370) เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าภาวะผู้นำแบบทีมงานจะส่งเสริมและสนับสนุนให้ ผู้ปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานและมีการติดตามและประเมินผลงานทำให้พนักงานต้องมีความเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมายและภาวะผู้นำแบบประนีประนอม ไม่ชอบความขัดแย้ง เลือกแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมทำให้พนักงานมีความต้องการที่จะค้นหา ความรู้เกี่ยวกับงาน ประนีประนอมเพื่อให้ได้งานและพนักงาน มีความพึงพอใจ ทำให้การรับรู้ภาวะ ผู้นำแบบทีมงานและภาวะผู้นำแบบประนีประนอมมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน

2. บรรยากาศองค์การ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ผลการทดสอบพบว่า บรรยากาศองค์การประกอบด้วยปัจจัย ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านความอบอุ่น ด้านการสนับสนุน ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติในทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ในทิศทางเดียวกัน เนื่องจาก พฤติกรรมมนุษย์เกิดจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมบรรยากาศองค์กรนับเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญ เนื่องจากบุคคลไม่ได้ทำงานอยู่เพียงลำพัง แต่ทำงานอยู่ภายใต้โครงสร้างองค์กร การกำกับ การควบคุม แบบของผู้นำ กฎระเบียบต่าง ๆ รวมถึงสภาพแวดล้อมภายในองค์กรที่อาจมองไม่เห็นแต่สามารถรับรู้ได้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อตัวบุคคลและองค์กร ผู้นำองค์กรมีบทบาทสำคัญในการกำหนดสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศขององค์กร ซึ่งบุคลากรในองค์กรสามารถรับรู้ได้ การรับรู้นี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม เจตคติของบุคคลและส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ สุนทรสุต และประจักร บัวผัน (2554) ได้ศึกษาบรรยากาศองค์การและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของพยาบาลวิชาชีพใน โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดอุดรธานี พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของ พยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ บรรยากาศองค์การ มิติความรับผิดชอบ (p-value<0.001) และมิติความอบอุ่น (p-value<0.001) การสนับสนุนจากองค์การด้านการบริหาร (p-value<0.001) และด้านเทคโนโลยี (p-value<0.001) ซึ่งสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดอุดรธานี ได้ร้อยละ 59.0 อรัญญา ไชยศร (2556) ได้ทำศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ บรรยากาศขององค์การ ความผูกพันต่อองค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 250 คน พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศขององค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (r = 0.31) โฉมฤทัย ทองนุช (2556) ได้ทำศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บรรยากาศองค์การ ความเครียดในการปฏิบัติงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ: กรณีศึกษา โรงพยาบาลรัฐในเขตจังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ทำงานในโรงพยาบาลในเขต จังหวัดปทุมธานี จำนวน 311 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้บรรยากาศองค์การโดยรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.59 และการรับรู้บรรยากาศองค์การโดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (r = 0.759) ประสพ อินสุวรรณ (2557) ได้ศึกษาบรรยากาศองค์การคับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ ทำการศึกษากลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานจำนวน 41 คน พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของ

พยาบาลวิชาชีพอยู่ระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.56, SD = 0.36) ระดับบรรยากาศองค์การพบว่ามีค่าเฉลี่ยระดับสูง ($\overline{X}$ = 3.73, SD = 0.39) และผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ พบว่ามีความสัมพันธ์ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r= .796, p< .001)

8. ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารควรบริหารและดูแลบรรยากาศในการทำงานให้เหมาะสมย่อมจะส่งผลต่อการจูงใจบุคลากรภายในองค์กร เปรียบเสมือนวันที่อากาศดี ท้องฟ้าแจ่มใส ทุกคนย่อมอยากที่จะทำงานให้ได้ผลดีที่สุด แต่ถ้าในองค์กรที่บรรยากาศไม่ดีแล้ว ย่อมทำให้บุคลากรในองค์กรไม่รู้สึกจูงใจที่จะทำงาน ซึ่งก็เปรียบเสมือนองค์กรที่อากาศไม่ดี ท้องฟ้ามืดครึ้มอยู่ตลอดเวลา บุคลากรภายในองค์กรก็อยากที่จะพักผ่อนหลบฝน ไม่มีใครอยากทำงาน

2. ผู้บริหารควรสร้างความรู้สึกที่ไว้เนื้อเชื่อใจและการได้รับการสนับสนุนในกลุ่ม จะสูง ถ้าพนักงานมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน และรู้สึกว่าจะได้รับการช่วยเหลือเมื่อต้องการ ปัจจัยในด้านนี้จะส่งผลโดยตรงต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของบุคลากร เนื่องจากถ้าบุคลากรทราบว่ามีผู้ร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชาคอยให้การสนับสนุนอยู่ตลอดเวลา ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

3. ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่สร้างสรรค์ ด้วยวิธีการง่ายๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเหมือนหลักยึดเหนี่ยวให้เราได้เตือนตัวเองว่า ต่อไปนี้เราจะทำงานและใช้เวลาร่วมกับใครก็ตาม “อย่างสร้างสรรค์” เพื่อทั้งเราและคนรอบข้างจะได้เติบโตไปด้วยกัน หากนำกฎเหล่านี้ไปใช้ในที่ทำงาน ก็จะทำให้ที่ทำงานเต็มไปด้วยบรรยากาศอันอบอุ่น และเมื่อมีปัญหาทุกคนก็จะได้ร่วมกันแก้ไขและปรึกษากันอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้ได้คำตอบที่ดีที่สุด

4. ผู้บริหารในฐานะผู้นำควรกำหนดทิศทางที่ชัดเจนและสร้างบรรยากาศ เพื่อสนับสนุนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ พร้อมทั้งติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิด ซึ่งแนวการบริหารแบบมุ่งเน้นไปที่งานพร้อมๆ กับมุ่งความสัมพันธ์ในทีมงานควบคู่กันไปด้วย และมีการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเพื่อสร้างปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ ไปสู่ลักษณะผู้นำยุคใหม่ที่จะสามารถพัฒนาองค์กรทางสังคมตนเองและของชาติให้ประสบความสำเร็จในยุคโลกาภิวัตน์อันเต็มไปด้วยการแข่งขันช่วงชิง การเรียนรู้สิ่งต่างๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้นำสมัยใหม่ควรจะต้องฝึกฝนตนเองให้มีทักษะทางความคิด ซึ่งทักษะความคิดที่ดีที่สุดสำหรับผู้นำก็คือความคิดเชิงกลยุทธ์ เพื่อจะได้ใช้ประกอบกับความรู้ที่มี ในการคิดหาทางแก้ไขปัญหาและ หาแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับทีมงานหรือองค์กรต่อไป

5. ผู้นำย่อมต้องใส่ใจและให้ความสำคัญต่อ นวัตกรรมทางกลยุทธ์ เพราะ หลีกเลี่ยงไม่ได้กับการพัฒนาเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ ขณะเดียวกันหากผู้นำมีมุมมองในเชิงบูรณาการ และการคิดนอกกรอบ ก็จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมาย เช่นองค์กรในอดีตที่รอดมาจนถึงปัจจุบัน แต่องค์กรที่ล้มหายตายจากไป กลับมีมุมว่าเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย ทั้งนี้ การสร้างความคิดเป็นการสร้างมุมมองในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับ เทคนิคการพัฒนาเพื่อให้แตกต่าง ต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป ควรมีการศึกษาตัวแปรด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาคธุรกิจอื่นๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวางแผน กำหนดแนวทางในการสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร และนำผลที่ได้ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีใน การทำงานต่อไป

9. บรรณานุกรม

เกียรติคุณ วรกุล. (2545). *ความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างานระดับต้น ในโรงงานอุตสาหกรรมประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เฉลิมพงศ์ มีสมนัย. (2556). Exploring Innovation 2nd edition. *วารสารการจัดการสมัยใหม่* 11(1): 118-124.

จารุวรรณ ธนาวณิช. (2551). *การรับรู้ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง*. ลำปาง: บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

บุญใจ ศรีสถิตย์นรากูร. (2553). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ยูแอนด์ไอ อินเตอร์มีเดีย.

ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยศรีปทุม.

พรพรรณ สุนทรสุต และ ประจักร บัวผัน. (2554). บรรยากาศองค์การและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 16(5): 551-562.

พัฒนชัย กุลสิริสวัสดิ์. (2551). *การเตรียมองค์กรเพื่อรับการตรวจประเมินตามแนวทาง TQA*. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

พิชิต เทพวรรณ์. (2548). บทบาทการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของธุรกิจในประเทศไทยกับกลยุทธ์ Six Sigma. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. 13(19): 66-81.

วิทยาลัยทองสุข. (2561). *เอกสารบุคลากรวิทยาลัยทองสุข.* กรุงเทพฯ.

วุฒิไกร เถยสูงเนิน. (2549). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิผลของงาน ของพนักงานสาขาธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานเขตพื้นที่วิสุทธิกษัตริย์*. กรุงเทพฯ: บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

อรัญญา ไชยศร. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ บรรยากาศขององค์การ ความผูกพันต่อองค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.

อลงกรณ์ มีสุทธา และ สมิต สัชฌุกร. (2545). *การประเมินผลการปฏิบัติงาน*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุน).

10. Reference

Allen, N. J. , & Meyer, J. P. (1990). A three-component conceptualization of organizational commitment. *Human Resource Management Review*. Volume 1, Issue 1, Spring 1991, 61–89.

Bass, B. M., Waldman, B., Avolio, B. J., & Bebb, A. S. (1987). *Improving Organization Effectiveness Through Transformational Leadership*. California: Sage.

Bennis W. and Nanus B. (1985). *Leaders : The strategies for taking change*. New York: Harper and Row.

Chaikidurajai, P. (2015). *Factor Affecting Organization Citizenship Behaviors and Performance Efficiency of Staff in Industry group*. Bangkok : Graduate college of Management Sripatum University.

Chaisorn, A. (2013). *The Relationship between Personality, Organizational Climate, Organizational Commitment and Organizational Citizenship Behaviors of Private Vocational School Teachers in Nakhon Si Thammarat*. Nakhon Si Thammarat : Master of Business Administration, Gradute School, Southern College of Technology, Nakhon Si Thammarat.

Kunsiriwat, P. (2008). *Preparation of an organization for auditing in accordance with TQA guidelines*. Bangkok : Thailand Productivity Institute.

Litwin, G. H., & Burmeister, M. G. (1992). *Climate Performance*. New York: The Purrington Foundation.

Litwin, G.H., & Stringer, R.A. (1968). *Motivation and Organizational Climate*. Boston : Division of Research Harvard Business School.

Meesuttha, A. and Sutchukorn, S. (2002). *Performance Evaluation*. Bangkok : Technology Promotion Association (Thailand-Japan).

Misomnai, C. (2013). Exploring Innovation 2nd edition. *Modern Management Journal. Vol. 11* No.1 (January-June 2013). P.118-124.

Robbins and Coulter. (2007). *Organization Theory: Structure, Design, and Applications*. New Jersey: Prentice-Hall

Srisatitnarakun, B. (2010). *The Methodology in Nursing Research*. Bangkok : You and I Intermedia Ltd.

Suntornsut, P. and Bouphan, P. (2011). The Influence of Organizational Climate and Organizational Support on the Core Competency of Registered Nurses in the Community Hospitals of the Udon Thani Province. *Konkhan : Konkhan Research Journal Vol. 16* No.5. p. 551-562.

Tanawanich, J. (2008). *Administrator' Leadership Perception that Effects Working Efficiency : Case Study Nakhon Lampang Municipality*. Lampang : Master of Business Administration (General Management) Lampang Rajabhat University.

Thepwan, Phichit. (2005). Human Resource Management Roles of Business in Thailand and Six Sigma Strategy. *Chonburi : Human and Social Journal Burapha University. Vol.13* No.19 (September-December). P.66-81.

Thongsook College. (2018). *Personnel Documents* : Bangkok.

Thoeysoonnoen, W. (2006). *Leadership of Managers Influencing Work's Employees of Siam Commercial Bank Public Company Limited, Witsukasat Area Office*. Bangkok : Master of Business Administration (General Management) Suan Sunandha Rajabhat University.

Worakun, K. (2002). *Relationships between leadership, achievement motivation and the performance of the head supervisor in the electronics assembly industry*. Bangkok : Kasetsart University.

Yamane. (1967). *Taro Statistic : An Introductory Analysis*. New York: Harper &row.

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

Conditions on the Non-communicable Disease (NCD) Prevention Behaviors of the Population of Mae Pao Sub-district, Phaya Meng Rai District, Chiang Rai Province

(วันรับบทความ: 20 สิงหาคม 2562; วันแก้ไขบทความ: 26 กันยายน 2562; วันตอบรับบทความ: 30 กันยายน 2562)

ต้องรัก จิตรบรรเทา*
Tongrak Jitbantao
ธนพัทธ์ จันท์พิพัฒน์พงศ์**
Tanapat Janpipatpong
จันจิรา วิชัย***
Chanjira Wichai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นบุคคลที่อาศัยในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่ได้รับการยอมรับว่ามีสุขภาพแข็งแรงดี มีการดูแลสุขภาพตนเองอยู่เป็นประจำ จำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามในภาพกว้าง ๆ สำหรับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งประเด็นคำถามจะมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่จะทำให้คำตอบเป็นมุมมองของให้สัมภาษณ์เพื่อนำไปสู่การตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างครบถ้วน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของไมล์ และฮูเบอร์แมน คือ การลดข้อมูล การจัดรูปข้อมูล และการร่างข้อสรุปและการยืนยัน

ผลการวิจัย พบว่า เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ได้แก่ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นจิตลักษณะภายในของประชาชน และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของประชาชน

คำสำคัญ: เงื่อนไข; พฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง; ประชาชนตำบลแม่เปา

* ดร., สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Corresponding author, E-mail: jtongrak@gmail.com
** อาจารย์ประจำ, สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Corresponding author, E-mail: jtongrak@gmail.com
*** ดร., สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Corresponding author, E-mail: jtongrak@gmail.com

Abstract

The objective of this research was to study the factors relating to the non-communicable disease (NCD) prevention behaviors of the population of Mae Pao sub-district, Phaya Meng Rai district, Chiang Rai province. The key informants were 5 healthy residents who took self-health care regularly. The purposive sampling method [was used in this qualitative research]. An in-depth interview was used as a tool to collect data. The questions were broadly and flexibly formulated in order to adjust any response to completely reflecting the problem-oriented perspectives of those key informants. Miles and Huberman's guidelines including data deduction, data display and conclusion drawing and verification (Miles and Huberman, 1994) were employed in the data analysis.

The results revealed that the conditions on the non-communicable disease (NCD) prevention behaviors of the population of Mae Pao sub-district, Phaya Meng Rai district, Chiang Rai province were the conditions related to the psychological characteristics of their personal traits and the social environment.

Key word: conditions; non-communicable disease prevention behavior; population of Mae Pao sub-district

1. บทนำ

การมีสุขภาพดีเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต่างต้องการ เพราะเมื่อบุคคลมีสุขภาพที่ดีแล้ว การดำเนินกิจการงานต่าง ๆ ย่อมดีตามไปด้วย และยังส่งผลต่อสุขภาพใจที่เป็นสุข ไม่เป็นทุกข์ สำหรับปัญหาด้านสุขภาพของคนในยุคปัจจุบันเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน โดยการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อนั้นลดลงกว่าแต่เดิมด้วยวิทยาการทางการแพทย์สมัยใหม่ แต่กลับมีอุบัติการณ์ของโรคที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยการแพร่ขยายเชื้อโรคให้ติดต่อจากคนสู่คนและสร้างความเสียหายได้มากไม่แพ้กัน นั่นคือ "โรค NCDs" (Noncommunicable Diseases หรือโรคไม่ติดต่อ) โรคไม่ติดต่อเรื้อรังเป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของโลกและของประเทศไทย โดยเฉพาะกลุ่มโรค NCDs 4 โรคหลัก ได้แก่ กลุ่มโรคหลอดเลือดหัวใจ-โรคหลอดเลือดสมอง โรคมะเร็ง โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และโรคเบาหวาน เป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิตของคนไทย ซึ่งมีปัจจัยมาจากพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การบริโภคหวาน มัน เค็ม และมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทางสังคม เช่น การขยายตัวของสังคมเมือง กลยุทธ์ทางการตลาด ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการสื่อสาร ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและทำให้ประชาชนป่วยด้วยโรค NCDs เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2557 คนไทยสูญเสียปีสุขภาวะ รวมทั้งสิ้น 14.9 ล้านปี โดยเพศชายมีความสูญเสียมากกว่าเพศหญิงประมาณ 1.4 เท่า และเมื่อจำแนกตาม 3 กลุ่มโรค พบสัดส่วนการสูญเสียปีสุขภาวะ ดังนี้ กลุ่มโรคติดต่อร้อยละ 14 กลุ่มโรคไม่ติดต่อร้อยละ 71 และกลุ่มการบาดเจ็บร้อยละ 15 โดยโรคที่เป็นสาเหตุสำคัญของการสูญเสียปีสุขภาวะของเพศชาย ได้แก่ อุบัติเหตุ

ทางถนน โรคหลอดเลือดสมอง ตามลำดับ ส่วนเพศหญิง ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมอง และโรคหัวใจขาดเลือด ตามลำดับ ในขณะที่แนวโน้มประชากรที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและป่วยด้วยโรค NCDs ยังคงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้เกิดความสูญเสียปีสุขภาวะและต้นทุนทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค, 2561 : 1)

จากรายงานเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง 5 โรคพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ประจำปี พ.ศ. 2554สำหรับ 8 จังหวัดภาคเหนือ (กลุ่มระบาดวิทยาและข่าวกรอง สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 เชียงใหม่: ออนไลน์) รายงานว่า ผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่เข้ารับการรักษาในสถานบริการสาธารณสุขของพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ปี พ.ศ.2554 มีผู้ป่วยสะสม จำนวน 455,369 ราย อัตราความชุก เท่ากับ 12,820.18 ต่อประชากรแสนคน โรคที่มีอัตราความชุกสูงสุด ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง จำนวน 264,441 ราย คิดเป็น 7,444.91 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ โรคเบาหวาน จำนวน 103,728 ราย คิดเป็น 2,920.29 ต่อประชากรแสนคน โรคเรื้อรังทางเดินหายใจส่วนล่าง จำนวน 43,298 รายคิดเป็น 1,218.99 ต่อประชากรแสนคน โรคหัวใจขาดเลือด จำนวน 22,168 ราย คิดเป็น 624.10 ต่อประชากรแสนคน และโรคหลอดเลือดสมองจำนวน 21,734 รายคิดเป็น 611.89 ต่อประชากรแสนคน นอกจากนี้ จากข้อมูลข้างต้น พบว่า จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีอัตราอุบัติการณ์เป็นอันดับที่ 1 ใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ซึ่งจากสถิติข้างต้น แสดงให้เห็นว่า จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งความสูญเสียจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง และปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องนั้นส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิต เนื่องจากความเจ็บป่วย ความพิการ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากจะหลีกเลี่ยงของทั้งผู้ป่วยและครอบครัว

ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เป็นชุมชนหนึ่งในจังหวัดเชียงรายที่กำลังประสบกับอัตราอุบัติการณ์เกี่ยวกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของประชาชนในชุมชน ซึ่งจากรายงานจำนวนผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่เปา ปีงบประมาณ 2561 พบว่า มีผู้ป่วยที่เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จำนวน 5,337 คน จำแนกเป็น ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 860 คน รองลงมาคือ เป็นผู้ป่วยโรคโรคเบาหวาน จำนวน 245 คน และเป็นผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือด จำนวน 18 คน นอกจากนี้การสรุปประเด็นการอภิปราย เวทีเสวนาชุมชนสร้างเครือข่ายความร่วมมือและพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 พบว่า ประชาชน จำนวน 18.18% ให้ความสำคัญกับสถานการณ์ด้านสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะปัญหาสุขภาพที่เกิดจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของโลกและของประเทศไทยที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและส่งผลให้เกิดความสูญเสียปีสุขภาวะและต้นทุนทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

3. ประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยจะเป็นองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย และสามารถนำไปต่อยอดในการหาแนวทางการสร้างเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่สามารถจะช่วยให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยมีสุขภาพดี ได้รับการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ และลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ ที่ส่งผลให้อายุคาดเฉลี่ยสูงขึ้นและมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

4. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา

ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ได้แก่ บุคคลที่อาศัยในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่ได้รับการยอมรับว่ามีสุขภาพแข็งแรงดี มีการดูแลสุขภาพตนเองอยู่เป็นประจำ

ขอบเขตด้านสถานที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษา คือ ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 20 หมู่บ้าน

ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา

ระยะเวลาที่ศึกษา รวมเวลา 11 เดือน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบการศึกษาเฉพาะกรณี (Case study) เพื่อค้นหาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จากประชาชนที่มีสุขภาพแข็งแรงปกติในพื้นที่ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นบุคคลที่อาศัยในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่ได้รับการยอมรับว่ามีสุขภาพแข็งแรงดี มีการดูแลสุขภาพตนเองอยู่เป็นประจำ ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 5 คน โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

1.1 ผู้ให้ข้อมูลมีอายุอยู่ระหว่าง 40-70 ปี

1.2 ผู้ให้ข้อมูลมีคะแนน 80% จากผลการประเมินโดยใช้แบบประเมินสุขภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพ (สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ, 2555)

2. ขั้นตอนในการวิจัย

2.1 ขั้นกำหนดแนวทางในการศึกษาเชิงลึก ทั้งในเชิงเนื้อหา และในเชิงบุคคลที่เหมาะสมกับการศึกษาในเชิงลึกจากการทบทวนเอกสาร รวมถึงการลงพื้นที่ขั้นต้น

2.2 ขั้นการลงพื้นที่เบื้องต้น โดยการทำหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตเข้าสู่พื้นที่วิจัยจากสำนักวิชาสังคมศาสตร์และนำไปติดต่อประสานงานอย่างเป็นทางการในการลงพื้นที่ และพบปะพูดคุยกับผู้นำชุมชน รวมถึงแกนนำที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการทำงานด้านสุขภาพชุมชน ที่จะเป็นแนวทางในการค้นหาผู้ให้ข้อมูลหลัก พัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและการวางแผนวิจัยต่อไป

2.3 ขั้นเตรียมเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ ประเด็นสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มซึ่งมีลักษณะเป็นประเด็นคำถามที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม

2.4 ขั้นก่อนลงพื้นที่เพื่อเก็บรวมรวมข้อมูลจริง โดยผู้วิจัยติดต่อประสานงานอย่างเป็นทางการในพื้นที่เพื่อนัดหมายวันเวลาและสถานที่ที่จะเข้าไปในชุมชนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2.5 ขั้นการลงสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่ได้วางไว้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ที่ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามในภาพกว้าง ๆ สำหรับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งประเด็นคำถามจะมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่จะทำให้คำตอบเป็นมุมมองของให้สัมภาษณ์เพื่อนำไปสู่การตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างครบถ้วน

ตัวอย่างประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ เช่น

- ท่านคิดอย่างไรเกี่ยวกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)
- ชีวิตประจำวันของท่านเป็นอย่างไร
- ท่านมีปัญหาสุขภาพหรือไม่ ถ้าไม่มี คิดว่าเป็นเพราะอะไร ทำไมจึงคิดเช่นนั้น
- ท่านคิดว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ท่านมีสุขภาพที่แข็งแรง

ฯลฯ

นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ภาคสนาม ได้แก่ สมุดจดบันทึก อุปกรณ์บันทึกเสียง

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของการวิจัย

5. การตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็น

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิจัย ผู้วิจัยใช้เทคนิคตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการเทคนิคสามเส้า (Triangulation) ซึ่ง เดนซิน (Denzin, 1978) ได้อธิบายวิธีการตรวจสอบสามเส้าไว้ 4 แบบด้วยกัน ได้แก่ จากข้อมูลหลายแหล่ง (Data triangulation) จากวิธีการวิจัย (Methodological triangulation) จากผู้เชี่ยวชาญ (Investigation triangulation) และจากทฤษฎี (Theoretical triangulation) ซึ่งงานวิจัยในครั้งผู้วิจัยเลือกใช้การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง เช่น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแกนนำชุมชน และเก็บข้อมูลจากบุคคลรอบข้าง ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และชาวบ้านในชุมชนด้วย เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกันหรือไม่

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของไมล์ และฮูเบอร์แมน (Miles and Huberman, 1994) ได้เสนอถึงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพว่าประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

6.1 การลดข้อมูล (Data deduction) เป็นกระบวนการคัดเลือก การเน้น การทำให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย การย่อความ และการเปลี่ยนแปลงข้อมูลดิบให้พร้อมนำไปใช้ต่อไป ซึ่งการจัดการข้อมูลด้วยการลดข้อมูลนี้ผู้วิจัยจะดำเนินไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล มีการสรุป การจัดกลุ่ม เขียนสรุป การให้รหัส การร่างหัวข้อย่อย ๆ การสร้างหลักในการจำแนกกลุ่ม

6.2 การจัดรูปข้อมูล (Data display) เป็นการสร้างรูปแบบการนำเสนอข้อมูลเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย เช่น การนำเสนอข้อมูลแบบตาราง เป็นรูปภาพ เป็นต้น

6.3 การร่างข้อสรุปและการยืนยัน (Conclusion drawing and verification) เป็นการตีความทำความเข้าใจ รูปแบบความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา นำไปสู่ข้อสรุปที่นำเสนอในรายงานการวิจัยโดยเป็นข้อสรุปที่ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรง

7. การจัดทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ข้อมูลตลอดเวลาในระหว่างการทำวิจัยใช้การบรรยาย หรือพรรณนา

6. สรุปผลการวิจัย

การค้นหาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนต้นแบบในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยพิจารณาตามแนวทางพฤติกรรมศาสตร์ โดยพบเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคที่สามารถจำแนกเป็น 2 เงื่อนไขหลัก ได้แก่ 1) เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นจิตลักษณะภายในของประชาชน และ 2) เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นตัวผลักดันส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรค ในขณะเดียวกับพบว่า มีเงื่อนไขสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นตัวฉุดรั้งเป็นผลให้พฤติกรรมการป้องกันสุขภาพนั้นเกิดขึ้นได้ยาก รวมทั้งการทำให้พฤติกรรมป้องกันโรคลดน้อยถอยลงไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

จากการเก็บข้อมูลขั้นต้นมีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 5 คนที่เป็นประชาชนในตำบลแม่เปา ซึ่งได้รับการยอมรับจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลว่าเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี แข็งแรง รวมถึงเป็นผู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคได้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

คนที่	ชื่อนามสมมติ	อายุ	การรับรู้สุขภาพตนเอง	โรคประจำตัว	หมู่ที่อาศัย
1	คุณสมบูรณ์	58	ตามวัย	มี	1
2	คุณแข็งแรง	45	ตามวัย	มี	5
3	คุณสมโภช	60	อ่อนกว่าวัย	ไม่มี	5
4	คุณพลพล	54	ตามวัย	มี	8
5	คุณจิตสบาย	48	ตามวัย	มี	10

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า จากจำนวนทั้งหมด 5 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ตอนปลายมีอายุระหว่าง 45-60 ปี ที่รับรู้สุขภาพตนเองว่าเป็นไปตามวัยของตน และมีเพียง 1 คน ที่ไม่มีโรคประจำตัว ส่วนอีก 4 คน พบว่ามีโรคประจำตัว

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)

ในขั้นต้นนั้นผู้วิจัยสอบถามเกี่ยวกับประเด็นสุขภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลว่า ***คนที่มีสุขภาพดีนั้นต้องเป็นเช่นไร, รู้จักโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) หรือไม่*** ซึ่งพบว่า 1) คนที่มีสุขภาพดีนั้นต้องเป็นคนที่มีร่างกายแข็งแรง การการกินอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย มีการออกกำลังกาย เป็นผู้ที่ทำงานอยู่เป็นประจำ ไม่คิดถึงเรื่องลบที่ทำให้อารมณ์เศร้าหมอง และ 2) โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เมื่อสอบถามโดยตรงแล้ว ผู้ให้ข้อมูลไม่มั่นใจในตนเองต่อความรู้ของตน แต่เมื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มโรคต่าง ๆ ของโรคไม่ต่อเรื้อรัง (NCDs) แล้ว ผู้ให้ข้อมูลทุกคนต่างรู้จัก และสามารถอธิบายถึงอาการของโรค สาเหตุการเกิดโรค และการป้องกันโรคในขั้นต้นได้

สำหรับเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) สามารถจำแนกได้เป็น 2 เงื่อนไขหลัก ดังนี้

1. เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นจิตลักษณะภายในของประชาชน พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลัก ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้องรัง (NCDs) ที่มีเงื่อนไขจากจิตใจของตนนั้น ได้แก่ 1) การพยายามควบคุมอาหาร การไม่กินหวาน มัน เค็มมากจนเกินไป การเลือกทานอาหาร 2) การควบคุมอารมณ์ของตนเองเพื่อไม่ให้เกิดความเครียด 3) การหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการดูแลตนเองเอง ความรู้เกี่ยวกับโรคที่จะเป็นได้ในอายุของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อ

ป้องกันการเกิดโรค และ 4) การเปิดรับสื่อออนไลน์ที่มีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพในกลุ่มเพื่อน กลุ่มสังคมของตน เกี่ยวกับข้อบ่งชี้การเกิดโรค การตรวจเช็คสุขภาพเบื้องต้นด้วยตนเอง รวมถึงการปรับพฤติกรรมเพื่อให้มีสุขภาพที่ดีห่างไกลจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

2. เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของประชาชน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นทั้งตัวผลักดันส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้องรัง (NCDs) ในขณะเดียวกก็เป็นตัวฉุดรั้งเป็นผลให้พฤติกรรมการป้องกันนโรคนั้นเกิดขึ้นได้ยาก รวมทั้งการทำให้พฤติกรรมป้องกันโรคลดน้อยถอยลงไป ดังนี้ 2.1) เงื่อนไขทางสังคมที่ช่วยส่งเสริมให้มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้องรัง (NCDs) ได้แก่ 1) การสนับสนุนทางสังคมที่เป็นการให้กำลังใจ ข้อมูลข่าวสารและการติดตามการดูแลสุภาพของคนในชุมชน ที่มาจากครอบครัว คนในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของชุมชน 2) อิทธิพลจากคนในชุมชนที่เป็นผู้นำชุมชนจากการป่าวประกาศกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพ การเห็นตัวแบบจากคนในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองและมีสุขภาพที่ดีขึ้น และ 3) อิทธิพลจากสื่อออนไลน์ ที่กลุ่มเพื่อน กลุ่มครอบครัว ส่งผ่านสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายของพฤติกรรมที่นำไปสู่โรคต่าง ๆ เรื่องการดูแลสุขภาพตามช่วงวัย เรื่องอาหารที่มีประโยชน์ เรื่องการป้องกันโรคที่เป็นชุดความเชื่อที่ทั้งเชื่อถือได้และไม่น่าเชื่อถือ 2.2) เงื่อนไขทางสังคมที่ฉุดรั้งให้มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้องรัง (NCDs) ที่น้อยลง ได้แก่ 1) อิทธิพลจากสื่อทั้งที่เป็นสื่อโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ ที่เกี่ยวข้องกับอาหารที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ และ 2) อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนที่ไม่มีใครดูแลสุขภาพ ผู้ให้ข้อมูลจึงไม่ดูแลสุขภาพตามไปด้วย หรือมีการดูแลสุขภาพที่น้อยกว่าเกณฑ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ระบบวัฒนธรรมเชิงพื้นที่จึงทำให้เห็นว่าลักษณะทางวัฒนธรรมที่เป็นเงื่อนไขสภาพแวดล้อมทางสังคมอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ด้วยจากข้อมูลที่ได้รับรายงานการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่เปาพบจำนวนผู้ป่วยที่เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมากขึ้น จึงกำหนดหน่วยวัฒนธรรมเป็นอีกเงื่อนไขที่อาจอาจเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพที่ศึกษาด้วย

7. การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) พบว่า เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) สามารถจำแนกได้เป็น 2 เงื่อนไขหลัก คือ

1. เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นจิตลักษณะภายในของประชาชน ได้แก่ 1) การพยายามควบคุมอาหาร 2) การควบคุมอารมณ์ของตนเองเพื่อไม่ให้เกิดความเครียด 3) การหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการดูแลตนเองเอง และ 4) การเปิดรับสื่อออนไลน์ที่มีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพการศึกษา ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการศึกษาของอารยา เชียงของ (2561) ที่ทำการศึกษาผลการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพด้วยการจัดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน พบว่า เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นจิตลักษณะภายในของประชาชน คือ จากประสบการณ์เชิงลบที่รุนแรงของผู้ป่วย เช่น การสูญเสียอวัยวะ การเป็นภาวะของ

ครอบครัว การทำให้ชีวิตยุ่งยาก จึงนำไปสู่การจัดการตนเอง พึ่งพาตนเองในการดูแลระดับน้ำตาลในเลือด อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของเกษฎาภรณ์ นาขะมิน, วิลาวัณย์ ชมนิรัตน์ และเพชรไสว ลิ้มตระกูล (2556) ที่มุ่งศึกษาสถานการณ์โรคเบาหวานและหากลวิธีป้องกันโรคเบาหวาน โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นคนในชุมชนที่เป็นทั้งกลุ่มเสี่ยง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลชุมชน เช่น สาธารณสุขชุมชน ผู้นำชุมชน โดยพบว่า เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นจิตลักษณะภายในของกลุ่มเสี่ยงผู้ป่วยเบาหวานมีการควบคุมอาหาร ควบคุมน้ำหนักตัว การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การควบคุมการดื่มแอลกอออล์และการสูบบุหรี่ รวมถึงการตรวจคัดกรองประจำปี

2. เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของประชาชน ได้แก่ 1) เงื่อนไขทางสังคมที่ช่วยส่งเสริมให้มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้องรัง (NCDs) ประกอบด้วย 1.1) การสนับสนุนทางสังคมที่เป็นการให้กำลังใจ ข้อมูลข่าวสาร และการติดตามการดูแลสุภาพของคนในชุมชน ที่มาจากครอบครัว คนในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของชุมชน 1.2) อิทธิพลจากคนในชุมชนที่เป็นผู้นำชุมชน จากการป่าวประกาศกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพ การเห็นตัวแบบจากคนในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองและมีสุขภาพที่ดีขึ้น และ 1.3) อิทธิพลจากสื่อออนไลน์ ที่กลุ่มเพื่อน กลุ่มครอบครัว ส่งผ่านสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายของพฤติกรรมที่นำไปสู่โรคต่าง ๆ เรื่องการดูแลสุขภาพตามช่วงวัย เรื่องอาหารที่มีประโยชน์ เรื่องการป้องกันโรคที่เป็นชุดความเชื่อที่ทั้งเชื่อถือได้และไม่น่าเชื่อถือ 2) เงื่อนไขทางสังคมที่ฉุดรั้งให้มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้องรัง (NCDs) ที่น้อยลง ได้แก่ 2.1) อิทธิพลจากสื่อทั้งที่เป็นสื่อโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ ที่เกี่ยวข้องกับอาหารที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ และ 2.2) อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนที่ไม่มีใครดูแลสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2555) ที่กล่าวว่า สิ่งที่อยู่รายล้อมรอบตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นสิ่งใดก็ตามทั้งสิ่งมีชีวิต เช่น พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ เพื่อน หัวหน้างาน เป็นต้น และสิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่น อากาศ อุณหภูมิ เป็นต้น ต่างล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้องทางสังคมของประชาชนเป็นอย่างไรก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เช่นนั้น และการศึกษาของ วชิราวุฒิ หวังสม (2561) ที่เป็นการศึกษาสหสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบในกลุ่มผู้ป่วยเสี่ยงต่อการเป็นโรคหลอดเลือดสมองตีบ จำนวน 370 คน พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกับความฉลาดทางสุขภาพมีปฏิสัมพันธ์กันที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ และคุณลักษณะความฉลาดและลักษณะทางสังคมรวมกันทำนายพฤติกรรมการดูแลสุขภาพได้ร้อยละ 62 โดยการเข้าร่วมกิจกรรมกับความฉลาดทางสุขภาพเป็นตัวทำนายที่สำคัญ แสดงให้เห็นว่า สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมกับความฉลาดทางสุขภาพมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้องรัง (NCDs)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ควรมีนโยบายหรือแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชน

ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงรายมีพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) อย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม

2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ควรร่วมมือกันเสริมสร้างพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) โดยการมีส่วนร่วมแบบไตรภาคี เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเกิดความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน

8.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเงื่อนไขอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เพิ่มเติม เช่น การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) การตระหนักรู้ในตนเองด้านพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่สามารถสร้างรูปแบบและนำไปประยุกต์ใช้ในประชาชนพื้นที่อื่น ๆ ได้

9. บรรณานุกรม

Denzin, N. K. (1978). *Sociological Methods*. New York: McGraw-Hill.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis* (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

กลุ่มระบาดวิทยาและข่าวกรอง. (2555). *รายงานเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง 5 โรค พื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ประจำปี พ.ศ. 2554*. เชียงใหม่: สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2562 จาก http://www.boe.moph.go.th/files/report/20140109_40197220.pdf.

เกษฎาภรณ์ นาขะมิน วิลาวัณย์ ชมนิรัตน์ และ เพชรไสว ลิ้มตระกูล. (2556). กลวิธีการป้องกันโรคเบาหวานโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. *วารสารสมาคมพยาบาลฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. *31*(1): 43-51.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2555). รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) และแนวทางการตั้งสมมติฐานในการวิจัยสาขาจิตพฤติกรรมศาสตร์ในประเทศไทย. *วารสารพัฒนาสังคม*. *9*(1): 85-117.

วชิราวุฒิ หวังสม. (2561). *คุณลักษณะความฉลาดและลักษณะทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยเสี่ยงต่อโรคหลอดเลือดสมองตีบ*. ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ. (2555). แบบประเมินสุขภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพ. สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2562, จาก https://www.hiso.or.th›hiso›picture›reportHealth› SelfEvaluationHealth.

สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *คู่มือการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรังโดยยึดชุมชนเป็นฐาน : ชุมชนลดเสี่ยงลดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (CBI NCDs).* กรุงเทพฯ: อิโมชั่น อาร์ต.

อารยา เชียงของ. (2561). *ผลการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพด้วยการจัดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน.* ปริญญานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

10. References

Bhanthumnavin, D. (2014). Interactionism Model and ways to make assumptions. *Journal of Social Development.* 9(1): 85-117.

Chiangkhong, A. (2018). *Effectiveness of the Development of Health Literacy through Controlled Transformative Learning due to Glycemic Control Behavior among Diabetic Patients*. Dissertation Ph.D. (Applied Behavioral Science Research). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.

Denzin, N. K. (1978). *Sociological Methods.* New York: McGraw-Hill.

Division of Non-communicable Disease, Department of Disease Control, Ministry of Public Health. (2018). *A Guide to Preventing and Controlling Non-communicable Diseases By community based : Community risk reduction Reduce chronic non-communicable diseases (CBI NCDs)*. Bangkok: Emotion Art.

Epidemiology & Intelligence Section. (2012). *5 chronic non-communicable diseases surveillance report in 8 upper northern provinces of the year 2011*. Chiangmai: The Office of Disease Prevention and Control 10. Retrieved January 5 2019, from http://www.boe.moph.go.th/files/report/20140109_40197220.pdf.

Health Information System Development Office. (2012). *Health assessment form and factors affecting health*. Retrieved January 26 2019, from https://www.hiso.or.th › hiso › picture › reportHealth › SelfEvaluationHealth.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis* (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Nakimin K., Chomnirat W., & Limtrakool P. (2013). Diabetes Prevention Strategies by Community Participation. *Journal of Nurses' Association of Thailand, North-Eastern Division. 31*(1): 43-51.

Wangsom, W. (2018). *Intelligence and Social Aspects related to the Health Care Behavior of patients at Risk to Ischemic Stroke*. Master thesis (Applied Behavioral Science Research). Bangkok: Srinakharinwirot University.

การมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Householders' Participation in Waste Management in NakhonLuang Municipality Area of Phranakhon Si Ayutthaya

(วันรับบทความ: 28 สิงหาคม 2562; วันแก้ไขบทความ: 2 ตุลาคม 2562; วันตอบรับบทความ: 7 ตุลาคม 2562)

นลินรัตน์ สุขมังสา*
Narinrut Sukmangsa
อดิศร ภู่สาระ**
Adisorn Pusara

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือน ในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ หัวหน้าครัวเรือนในเขตตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 325 คน โดยวิธีการเลือกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามชนิดมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการแอลเอสดี โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก โดย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การมีส่วนร่วมปฏิบัติ การวางแผนการ การร่วมคิดและการประมวล และ 2) หัวหน้าครัวเรือนที่มีอาชีพและสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยและแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมการจัดการขยะมูลฝอย

Abstract

Householders' Participation in Waste Management in NakhonLuang Municipality Area of Phranakhon Si Ayutthaya Province

The purposes of this study were to 1) investigate the householders' participation

* นักจัดการทั่วไปปฏิบัติการ, เทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Corresponding author, E-mail: sornayutthaya@yahoo.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Corresponding author, E-mail: sornayutthaya@yahoo.com

in waste management in NakhonLuang Municipality Area of Phranakhon Si Ayutthaya province; and 2) compare the levels of the householders' participation classified by personal factors. The subjects, selected by simple random sampling, were 325 householders in that area. The instrument used in this study was a five-rating scale questionnaire with the reliability at 0.78. The statistical tools used for data analysis were frequency, percentage, means, standard deviation, T-test, F-test with the statistically significant level at .05.

The results revealed that: 1) the householders' participation in waste management was at high level. The participation of householders was ranked from highest to lowest values as follows: cooperation, planning, accomplice and assessment, respectively and 2) differences in householders' occupations and a number of family members that affect the statistically significant levels of such participation.

Key word: participation; waste management

1. บทนำ

การจัดการด้านการจัดการขยะมูลฝอยยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี เนื่องจากมีการอุปโภค บริโภคเพิ่มขึ้น มีการลงทุนสูงขึ้นจากการขยายตัวของชุมชน ทำให้เกิดปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก จากการคาดการณ์ในปี พ.ศ. 2555 ปริมาณขยะมูลฝอยทั่วไปเพิ่มขึ้น ประมาณ 17,533,870 ตัน/ปี ของเสียอันตรายจากชุมชนประมาณ 525,306 ตัน/ปี และขยะติดเชื้อประมาณ 27,572 ตัน/ปี (ศุมล ศรีสุขวัฒนา, 2546 : 11) เพราะเหตุนี้การขยายตัวของขยะมูลฝอยเพิ่มสูงขึ้น จึงก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาน้ำเน่าเสีย ขยะมูลฝอยส่งกลิ่นเหม็น ปัญหาในด้านสุขภาพ และก่อให้เกิดทัศนียภาพที่ไม่สวยงามปัญหาเหล่านี้เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีทัศนคติเก่า ๆ ว่าขยะมูลฝอยเป็นสิ่งไร้ค่าไม่มีประโยชน์ ไม่ต้องการ และจะนำไปจัดการอย่างไรก็ได้ตามความเคยชินกับการทิ้งขยะมูลฝอยปะปนกัน ไม่การคัดแยกขยะทำให้เกิดกลิ่นเหม็นมารบกวน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของประชาชนได้จากสภาพปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบ โดยตรงต่อประเทศ ทั้งด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน ด้านการท่องเที่ยวและยังเป็นการทำลายคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติของดิน และแหล่งน้ำอีกด้วย การแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคน ทุกหน่วยงานและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันรับผิดชอบ ดังนั้นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องและเหมาะสมจึงเป็นแนวทางที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย มิใช่เป็นภาระหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งหรือของใครคนหนึ่ง เพราะเราทุกคนต่างก็เป็นผู้ก่อขยะขึ้นทั้งนั้น ทุกคนจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยได้อีกวิธีหนึ่ง

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย 2535 พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่าพ.ศ. 2474 โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมไปสู่องค์กรปกครองท้องถิ่น ส่วนท้องถิ่นภายใต้แผนกรอบจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2545 – 2549 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสิ่งแวดล้อม (สัญชัย สูติพันธ์วิหาร, 2544 : 1) โดยการเสริมสร้างศักยภาพของท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมียุทธศาสตร์หลักสำคัญ 4 ประการคือ

1. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ
2. ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ทรัพยากร
3. ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4. ยุทธศาสตร์การป้องกันและการแก้ไขภาวะมลพิษ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้มียุทธศาสตร์การจัดการขยะได้หลายประการ หนึ่งในนั้นมีการสนับสนุนให้มีการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการลดและคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมขนเนื่องจากครัวเรือนเป็นต้นกำเนิดในการผลิตขยะมูลฝอยแหล่งสำคัญในขณะเดียวกัน ภาครัฐก็ได้เล็งเห็นปัญหาขยะมูลฝอยจากครัวเรือนจึงได้รณรงค์ให้ประชาชนลดปริมาณการทิ้งขยะมูลฝอยด้วยวิธีการต่างๆ ตั้งแต่การสร้างความตระหนักถึงปัญหาเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและเกิดสำนึกรักษาความสะอาด เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง รวมถึงกระบวนการกำจัดขยะมูลฝอยและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ดังที่ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และ นันทพล กาญจนวัฒน์(2543 : 10) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาชุมชนไว้คือ

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน โดยกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพของชุมชน วิถีการดำเนินชีวิต เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงานร่วมกันค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยการรวมกลุ่มอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน และทรัพยากรที่ต้องใช้

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารการใช้ทรัพยากร การประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งด้านวัตถุและจิตใจโดยอยู่บนพื้นฐานความเท่าเทียมกันของบุคคลและสังคม

5. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดได้ทันท่วงที

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยจึงเป็นกระบวนการที่มุ่งให้ประชาชนรับรู้ปัญหาของขยะมูลฝอยแล้วร่วมกันวางแผนดำเนินการโดยร่วมกันปฏิบัติโดยได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินการ แล้วประเมินกระบวนการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการ สรุปเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนในอนาคตต่อไป

เทศบาลตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ครอบคลุมและเกี่ยวเนื่องกับจำนวน 3 ตำบล 17 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือน 2,950 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 7,326 คน เพศชายจำนวน 3,498 คนเพศหญิง จำนวน 3,828 คน (แผนยุทศาสตร์การพัฒนาอำเภอนครหลวง, 2558 : 3) การดำเนินงานเพื่อจัดการขยะมูลฝอยที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการให้บริการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยแล้วทำการเก็บรวบรวมได้มากขึ้นจากปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 297 ตันต่อวัน สามารถดำเนินการจัดเก็บได้ 223 ตันต่อวันทำให้ปัญหาขยะตกค้างน้อยลง แต่ยังมีปัญหาบางพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลขยาดเล็กที่ยังมีระบบเกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอยที่ผิดวิธีและไม่ถูกสุขลักษณะเกิดขึ้น เช่น การทิ้งขยะมูลฝอยลงแม่น้ำลำคลอง การนำมากองทิ้งตามริมทาง จึงเป็นการทำลายทัศนียภาพของพื้นที่และทำให้แม่น้ำเน่าเสียเป็นมลพิษทางน้ำทางอากาศอีกด้วย (แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2552 – 2554, 2551) การแก้ไขปัญหายังไม่สามารถแก้ไขได้อย่างจริงจัง เนื่องจากมีการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวของภาคธุรกิจต่าง ๆ ประกอบกับเทศบาลตำบลนครหลวง ยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณและบุคลากรในการดำเนินการ รวมทั้งขาดการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ว่าการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลนครหลวงในแต่ละด้านมีกระบวนการจัดการอย่างไร และมีประสิทธิภาพหรือไม่การจัดการขยะในระดับใด และวิธีที่ดีที่สุดในการจัดการขยะมูลฝอยจะใช้วิธีการอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางที่จะใช้ในการวางแผนแก้ปัญหาที่วิกฤตต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. สมมติฐานของการวิจัย

หัวหน้าครัวเรือนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษากำหนดขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะหัวหน้าครัวเรือนและกลุ่มตัวอย่างที่รับการบริการจัดเก็บขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

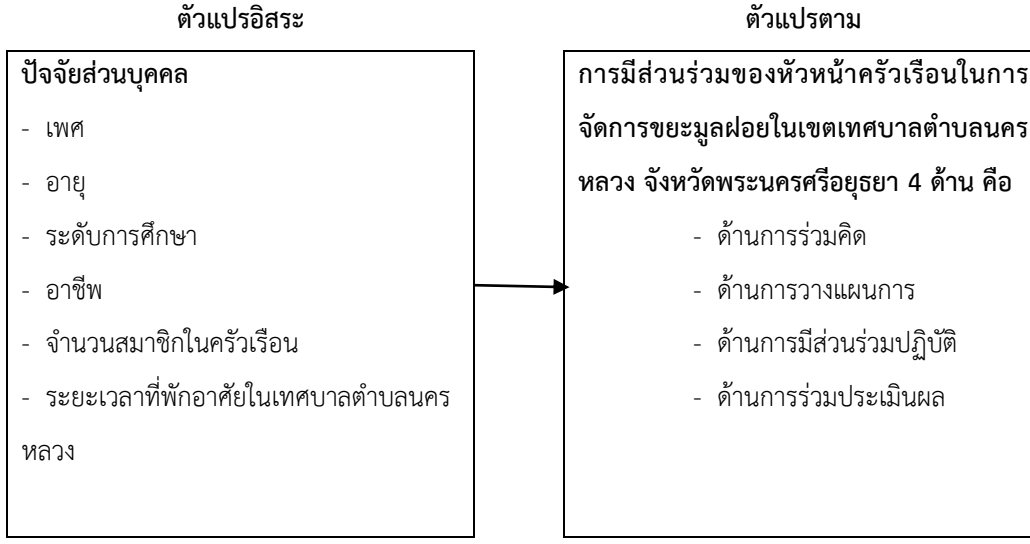
การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่ที่ให้บริการของเทศบาลตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งครอบคลุมและเกี่ยวเนื่องกัน จำนวน 3 ตำบล 17 หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 2,950 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 7,326 คน (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอนครหลวง, 2558 : 3) คือ

2.1 ตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง พระนครศรีอยุธยา

2.2 ตำบลบางระกำ อำเภอนครหลวง พระนครศรีอยุธยา

2.3 ตำบลบางพระครู อำเภอนครหลวง พระนครศรีอยุธยา

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง ลักษณะและวิธีในการทิ้งการเก็บขน ไปจนถึงการจัดการรวมถึงรูปแบบที่ชุมชนได้นำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาแสดงบทบาทหน้าที่ในการร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติและร่วมประเมินผลในโครงการกำจัดขยะมูลฝอย

7. วิธีดำเนินการวิจัย

7.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ หัวหน้าครัวเรือนที่รับบริการจัดเก็บขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 2,950 ครัวเรือน คัดเลือกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane ได้จำนวนหัวหน้าครัวเรือน 352 คน โดยมีระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 แล้วกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตำบลในเขตเทศบาลตำบลนครหลวงเพื่อทำการสุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขนาดกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยธยา

ตำบล	ครัวเรือน	กลุ่มตัวอย่าง
นครหลวง	2,029	242
บางระกำ	611	73
บางพระครู	310	37
รวม	2,950	352

7.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเรื่องการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชนิดมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือนประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และระยะเวลาที่พักอาศัยในเทศบาลตำบลนครหลวง

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย การร่วมคิด การวางแผนการ การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ และการประเมินผล

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอย

การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยการทดลองใช้กับประชาชนในพื้นที่อื่นแล้วหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิแอลฟาตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.78

7.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.3.1 สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statistic) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7.3.2 สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Static) ได้แก่ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน และ F-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระกันตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป

8. สรุปผลการวิจัย

8.1 ระดับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอยฝนเขตเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมาไปหาน้อย คือ การมีส่วนร่วมปฏิบัติ การวางแผนการ การร่วมคิด และการร่วมประเมินผล

8.1.1 การมีส่วนร่วมปฏิบัติ โดยหัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ โดยการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ เช่น การทำปุ๋ยและการนำกลับมาใช้ใหม่ การลดปริมาณขยะในครัวเรือน การส่งเสริมคัดแยกขยะในครัวเรือนก่อนทิ้ง การสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนรักษาความสะอาดในครัวเรือน และการปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบเกี่ยวกับการจัดการขยะ

8.1.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนการ โดยหัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการวางแผนการโดยการวางแผนสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนรักษาความสะอาด การวางแผนออกระเบียบเกี่ยวกับการจัดการขยะ

8.1.3 การมีส่วนร่วมในการร่วมคิด โดยหัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการร่วมคิดโดยการเสนอแนวทางในการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การนำเสนอแนวทางการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ การเสนอความคิดเห็นในการสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชนรักษาความสะอาด การเสนอแนวทางการลดปริมาณขยะ และการมีส่วนร่วมออกระเบียบเกี่ยวกับการจัดการขยะ

8.2 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือน ผลการวิจัยพบว่า

8.2.1 หัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างมีส่วนร่วมด้านการร่วมคิดการวางแผนการและการประเมินผลแตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และค้าขาย

8.2.2 ครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 7 คน มีส่วนร่วมคิด การวางแผนการ ร่วมปฏิบัติและการประเมินผลแตกต่างจากครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนต่ำกว่า 7 คน

9. การอภิปรายผล

ผลจากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปสู่การอภิปรายผลได้ ดังนี้

9.1 หัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาตำบลนครหลวง จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การมีส่วนร่วมปฏิบัติ การวางแผนการ การร่วมคิดและการประเมินผล

9.1.1 การมีส่วนร่วมปฏิบัติ เนื่องจากกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากสื่อต่าง ๆ ทำให้หัวหน้าครัวเรือนตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมอีกทั้งการที่เทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดโครงการประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ประชาชนลดปริมาณขยะมูลฝอย เช่น โครงการหน้าบ้านสะอาดน่ามอง และโครงการขยะรีไซเคิล ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นให้ครัวเรือนเกิดความตื่นตัวที่จะได้ร่วมกันปฏิบัติตามแนวทางที่ได้ร่วมกันคิดและได้วางแผนไว้ สอดคล้องกับการวิจัยของ วิมล ไชยกาญจน์ (2554 : บทคัดย่อ) ที่พบถึงความสำเร็จของการจัดการขยะของชุมชนบ้านแพะขวาง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จนมีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอยแก่ชุมชนอื่น ซึ่งชุมชนมีการปฏิบัติอย่างจริงจังในการจัดการขยะมูลฝอย คือ การจัดทำตลาดนัดขยะ, โครงการหมู่บ้านประดับดาวและองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแพร่ก็ให้การสนับสนุนชุมชนบ้านแพะขวางอย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จของโครงการจัดการขยะมูลฝอย จึงมาจากประชาชนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด มีความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ก่อให้เกิดความร่วมมือและความสามัคคีที่จะแก้ไขปัญหา ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถดำเนินงานได้

9.1.2 การมีส่วนร่วมการวางแผนการ เกิดจากเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้จัดประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็นของประชาชนในการวางแผนดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาชุมชนที่ได้กำหนดแนวทางการกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างชัดเจน เมื่อหัวหน้าครัวเรือนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจึงส่งผลให้โครงการกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกิดผลสำเร็จด้วยดีตามแนวคิดของ สัจจา บรรจงศิริ (2549 : 2) ที่ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการคิดการพิจารณาตัดสินใจจนเป็นผลของการนำไปปฏิบัติอย่างเปิดเผยและเต็มใจ มีส่วนร่วมในการค้นคว้าหาสาเหตุของปัญหา รับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันจะมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง

9.1.3 การมีส่วนร่วมคิดเกิดจากเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เปิดโอกาสให้หัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือนแสดงความคิดเห็นผ่านกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เทศบาลจัดขึ้น เช่น การจัดประชาคม การประชุมประจำเดือนของผู้นำชุมชนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ชี้ประเด็นปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยให้เทศบาลตำบลนครหลวงพิจารณาดำเนินการเมื่อได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมกับเทศบาลจัดการขยะมูลฝอยเป็นที่ยอมรับของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมากตามแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (2552 : 9) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจจะสร้างความโปร่งใส เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐได้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

9.1.4 การมีส่วนร่วมการประเมินผลเกิดจากเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการประเมินโครงการของเทศบาล เนื่องจากหัวหน้าครัวเรือนเล็งเห็น

ความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชนที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของคนในครัวเรือน อีกทั้งหัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่เริ่มกระบวนการคือการวางแผน การตามจัดประชาคมของเทศบาล จึงมีความต้องการร่วมประเมินการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งสอดคล้องกับ อัญฑิการ์ อาชวิชัยย์ (2553 : 40) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขต เทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ กล่าวว่าการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งมีส่วนได้และส่วนเสียในชุมชน เข้ามามี บทบาทหน้าที่ร่วมกันกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งจนสิ้นสุดกระบวนการ เริ่มตั้งแต่การร่วมศึกษาสภาพ ปัญหาที่ประสบอยู่ ร่วมวิเคราะห์หาสาเหตุ และ หาแนวทางแก้ไข ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับ ผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผล เพื่อให้ชุมชน/สังคมได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ขึ้นและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

9.2 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบล นครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวน สมาชิกในครัวเรือนและระยะเวลาที่พักอาศัยในเทศบาลตำบลนครหลวง

9.2.1 หัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และค้าขายในด้านการร่วมคิด การวางแผนการและการประเมินผล ต้องเสียสละเวลาร่วมกิจกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งหัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรร และรับจ้างซึ่งส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างทั่วไป จึงสามารถปลีกเวลาเข้าร่วมกิจกรรมได้สะดวกกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจที่ต้องทำงานในช่วงเวลาปฏิบัติงานในเวลาเดียวกับเวลาปฏิบัติงานของเทศบาล เช่นเดียวกับหัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขายที่ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ดูแลกิจการของตนเอง แต่ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนทุกอาชีพมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ซึ่งจะมีการจัดการเกี่ยวกับการคัดแยกขยะในครัวเรือนก่อนทิ้ง, การลดปริมาณขยะในครัวเรือนและการปฏิบัติตามข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาลซึ่งเป็นวิธีการจัดการที่สามารถปฏิบัติได้ภายในครัวเรือน

9.2.2 หัวหน้าครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า7 คน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีสมาชิกต่ำกว่า 7 คน ในทุกกิจกรรมจากการวิจัยพบว่าครัวเรือนที่มีสมาชิกมากกว่า 7 คนเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง จึงเป็นเหตุผลเดียวกับผลการวิจัยที่พบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากกว่าอาชีพอื่น ๆ

10. ข้อเสนอแนะ

แม้ว่าผลการวิจัยจะพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก เพื่อให้คงอยู่และเกิดการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่ง เทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงควรดำเนินการดังนี้

10.1 การมีส่วนร่วมคิด เทศบาลตำบลนครหลวงควรมีการระดมความคิดเห็นจากประชาชนด้วย

การจัดประชาคมหรือจัดช่องทางแสดงความคิดเห็นจากประชาชนเพื่อทราบข้อมูล ปัญหาและอุปสรรค โดยเฉพาะการให้ประชาคมร่วมร่างระเบียบ ข้อกำหนดต่าง ๆ ด้านการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล

10.2 การวางแผนการ เทศบาลและประชาชนควรร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ที่มีการกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติอย่างชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริงและกำหนดโครงการที่สามารถปฏิบัติได้ง่าย เช่น โครงการรับซื้อขยะรีไซเคิลและโครงการธนาคารขยะ เป็นต้น

10.3 การมีส่วนร่วมปฏิบัติ เทศบาลควรจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาความสะอาดในชุมชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนเกิดสำนึกว่าประชาชนคือบุคคลสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนปลอดจากขยะ เทศบาควรกำหนดโครงการรณรงค์การลดถุงพลาสติก การประกวดแข่งขันชุมชนน่าอยู่ หน้าบ้านน่ามอง

10.4 การมีส่วนร่วมประเมิน ควรมีการประเมินระเบียบ ข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ประชาคมร่วมกันกำหนด นำผลจากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดการขยะในเทศบาลต่อไป

11. บรรณานุกรม

วิมลวัลย์ ไชยกาญจน์. (2554). *การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านแพะขวาง ตำบลแพร่ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2550 – 2553*. การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศุมล ศรีสุขวัฒนา. (2546). *อบต. กับการจัดการปัญหาสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: กรมอนามัย.

สัญชัย สูติพันธ์วิหาร. (2544). *บทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง บทบาทหน้าที่ในการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล, กรุงเทพฯ: คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และ นันทพล กาญจนวัฒน์. (2543). *โครงการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชน*. ศูนย์กฎหมายและพัฒนาสิ่งแวดล้อม คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัจจา บรรจงศิริ. (2549). *การพัฒนาศูนย์ช้างชุมชน. นนทบุรี, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (2552)*. Foresight Research โดยสังเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์จากผลงานวิจัยสาขาสังคมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

อัญฑิการ์ อาชวิชัยย์. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล คำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ยุทธศาสตร์การพัฒนา). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

12. References

Arjwichai, A. (2010). *The participation of People in Community Development of Khamcha-aee Municipality, Mukdahan Province*.Thisis Master of Arts (Development Strategy) Ubon RatchaThani: Ubon Ratchathani Rajabhat University.

Banchongsiri, S. (2006). *Development of Community Rice center Department of Agriculture and Cooperatives*. Nontaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.

Chaiyakarn, W. (2011). *Waste Management of Bang Paekwang Community, Namphrae Sub-District, Hangdong District, Chiang Mai Province BE*. 2550-2553. Independent Study, Master of Public Administration, Chiang Mai: Chiang Mai University.

Mallikamart, S. and Krnjanawat, N. (2000). *Public Participation research project in Community wase Management, Environment Law and Development Canter*. Bangkok: Faculty of Law Chulalongkorn University.

National Research Council of Thailand. (2009). *Foresight Research by synthesizing Economics from Local Social Research*. Bangkok: Arun Printing.

Srisukwattana, S. (2001). *Subdistrict Administration Organization and The Management of Public health And environment problems according to the law*. Bangkok : Department of Healt.

Sutipan-wihan, S. (2011). Roles of Subdistrict Administration Organization in Natural and Environment Managemant. *Semina Document On Roles and Responsibilities in Subdistrict Administration Organization,* Bangkok: Faculty Of Environment and Resources studies : Mahidol University.

การบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อันเกิดจากการต่อเติมอาคาร

Administration of the Bangkok Metropolitan Authority for Disaster Prevention and Mitigation; Caused by the Addition of the Building Renovation

(วันรับบทความ: 3 กันยายน 2562; วันแก้ไขบทความ: 10 ตุลาคม 2562; วันตอบรับบทความ: 15 ตุลาคม 2562)

วีณา วิจัยธรรมฤทธิ์*
Weena Wijaithammarit
วิรัช วิรัชนิภาวรรณ**
Wiruch Wiruchnipawan

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษา (1) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ (2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ และ (3) เสนอยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร ทั้งนี้ได้นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน ได้แก่ ด้าน (1) ความพอประมาณ (2) การมีเหตุผล (3) การมีภูมิคุ้มกัน (4) ความรู้ และ (5) คุณธรรม มาปรับใช้เป็นกรอบแนวคิด การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามซึ่งผ่านการหาคุณภาพ รวมทั้งผ่านการหาค่าความเที่ยงตรง และการหาค่าความเชื่อถือได้ ที่ระดับ 0.81 และ 0.79 ประชากร คือ ประชาชนทั้งหมดในพื้นที่ของสำนักงานเขต 50 เขต ของกรุงเทพมหานครจำนวน 5,676,648 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่ของสำนักงานเขต 2 เขต ของกรุงเทพมหานคร อันได้แก่ สำนักงานเขตลาดพร้าว และสำนักงานเขตวังทองหลาง จำนวน 625 คน โดยใช้สูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 96% และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 4% การเก็บรวบรวมข้อมูลสนามดำเนินการระหว่างเดือนมีนาคม – เมษายน 2562 เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาได้จำนวน 480 ชุด/คน คิดเป็นร้อยละ 76.80 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 625 คน วิธีวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ในรูปตาราง รวมทั้งใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่สำคัญ คือ กรุงเทพมหานครแก้ไขปัญหาการต่อเติมอาคารโดยให้ข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการต่อเติมอาคารแก่ประชาชนไม่ชัดเจน และไม่มากเพียงพอ (2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่สำคัญ คือ กรุงเทพมหานครควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการบริหารจัดการ

* พันตำรวจเอกหญิง ดร., อาจารย์ (สบ 4) กลุ่มงานอาจารย์ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
Corresponding author, E-mail: weenamano@gmail.com

** รองศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
Corresponding author, E-mail: weenamano@gmail.com

เพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารโดยให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎระเบียบต่างๆ ในการต่อเติมอาคารแก่ประชาชนอย่างชัดเจน ต่อเนื่อง และจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการต่อเติมอาคารแก่ประชาชนเพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันกรุงเทพมหานครควรพัฒนายุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการทางด้านความรู้อย่างเป็นรูปธรรม และ (3) ในส่วนของยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ กรุงเทพมหานครควรกำหนดและนำยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน มาปรับใช้เป็นกลุ่มตัวชี้วัดสำคัญสำหรับการปฏิบัติงาน โดยยุทธศาสตร์ดังกล่าวควรเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้าน 1) ความรู้ 2) ความพอประมาณ 3) การมีเหตุผล 4) การมีภูมิคุ้มกัน และ 5) คุณธรรม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย; การต่อเติมอาคาร; กรุงเทพมหานคร

Abstract

The objectives of this study were to examine (1) problems of administration, (2) [identify] development guidelines of administration, and (3) propose strategy development guidelines for the administration of the Bangkok Metropolitan Authority for public disaster prevention and mitigation caused by the expansion of buildings. According to the Sufficient Economy Philosophy concept, moderation, reasonableness, self-immunity, knowledge and morality were applied as a conceptual framework. This study employed a survey research by means of using questionnaires that had passed quality with validity check at 0.81 level and reliability check at 0.79 level. Population was all 5,676,648 people in areas of 50 district offices of Bangkok Metropolitan. A sample size was 625 people living in the areas of Khet Ladprao and Khet Wang Thonglang district offices, which was calculated based on Taro Yamane's formula with an error 4 % and with a confidence coefficient 96 %. Field data collection was done during March - April, 2019. A total of 480 questionnaires were completed and returned. The response rate of 480 sets of returned questionnaires was 76.80 %. Descriptive statistics of percentage, mean, and standard deviation were used to analyze the data collected in the field and the results were presented in the form of a contingency table. The research results revealed that: (1) the main problem of administration that should be solved was that the Bangkok Metropolitan Authority had not provided the public with enough explicit information relevant to the expansion of buildings, (2) the key development guidelines of administration were that the Bangkok Metropolitan Authority should establish a policy that will promote its administration of public disaster prevention and mitigation in the expansion of buildings by providing people

with explicit information relevant to its rules and regulations of the expansion of buildings continually and by offering people more training programs in which people can gain the concrete knowledge about the expansion of buildings. Meanwhile, the Bangkok Metropolitan Authority should also improve the strategy development guidelines of administration in terms of concrete knowledge management, and (3) the Bangkok Metropolitan Authority should formulate the development guidelines strategy of administration for disaster prevention and mitigation caused by the expansion of buildings in accordance with the 5 aspects of the Sufficient Economy Philosophy and apply the formulated strategy to convert the given values of key performance indicators whose knowledge, moderation, reasonableness, self-immunity and morality were ranked from the highest to lowest levels, respectively.

Keyword: Administration; disaster prevention and mitigation; the expansion of buildings' problems; the Bangkok Metropolitan Authority

1. บทนำ

กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญในฐานะเมืองหลวงของประเทศ และเป็นศูนย์กลางของประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ในปี พ.ศ. 2515 ได้มีการปรับปรุงการบริหารจัดการเมืองหลวงของประเทศให้เป็นรูปแบบการบริหารและการปกครองที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ เปลี่ยนจากเทศบาลเป็นองค์การบริหารใหม่ เรียกว่า "กรุงเทพมหานคร" ต่อมาเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2528 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 บัญญัติให้กรุงเทพมหานครมีอิสระในการบริหารจัดการมากขึ้น พระราชบัญญัติฉบับนั้นมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง จนถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 ได้มีการกำหนดให้กรุงเทพมหานครมีสถานะเป็นนิติบุคคล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มาจากการเลือกตั้งโดยตรง และเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารงาน อยู่ในตำแหน่งตามวาระคราวละสี่ปี นับแต่วันเลือกตั้ง โดยมีฝ่ายนิติบัญญัติ คือ สภากรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนเช่นกัน แบ่งโครงสร้างส่วนราชการภายในออกเป็น 16 สำนัก สำนักงาน และ 50 สำนักงานเขต อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครมาจาก 2 ส่วน ได้แก่ อำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในข้อ 1 ถึง ข้อ 27 ตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมอีกจำนวน 5 ฉบับ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 16 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2542 ซึ่งบัญญัติให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเขตกรุงเทพมหานครในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในทุกด้านของประชากรในพื้นที่ ตัวอย่างเช่น (1) การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน (2) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (3) การควบคุมอาคาร (4) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการ

จัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย (5) การสาธารณูปโภค และ (6) หน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายระบุ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า การต่อเติมอาคารเป็นอำนาจหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของกรุงเทพมหานคร โดยหน่วยงานของกรุงเทพมหานครที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการต่อเติมอาคาร ได้แก่ สำนักการโยธา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่รวมทั้งการต่อเติมอาคาร โดยมีกองควบคุมอาคารเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง และในแต่ละสำนักงานเขตรวม 50 เขต (ซึ่งมีผู้อำนวยการเขตหัวหน้าส่วนราชการหรือเป็นผู้บริหารสูงสุดจำนวน 50 เขต/คน) มีผู้อำนวยการกองควบคุมอาคารเป็นผู้รับผิดชอบ โดยกองควบคุมอาคารในแต่ละสำนักงานเขตมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุม แนะนำเกี่ยวกับการขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคารในเขตกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ข้อบัญญัติ ประกาศ ระเบียบคำสั่ง และข้อบังคับต่าง ๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ หรือการบริหารจัดการของหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการของหน่วยงาน คือ กรุงเทพมหานคร (Bangkok Metropolitan Authority หรือ BMA.) ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษขนาดใหญ่ ในสังกัดของกระทรวงมหาดไทย เท่าที่ผ่านมา กรุงเทพมหานครได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการต่อเติมอาคารตลอดมา ตัวอย่างเช่น ปัญหาเกี่ยวกับความหมายและประเภทของอาคาร ซึ่งเป็นการนิยามให้มีความหมายแคบกว่าคำที่ใช้ทั่วไป โดยเฉพาะประเด็นการกำหนดสิ่งปลูกสร้างประเภทใดบ้างถึงจะเข้าลักษณะของคำว่าอาคาร และปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายที่ไม่มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ เป็นต้น (สุรีย์ สิงห์ทอง, 2556 : ฆ-ง). ปัญหาการควบคุมอาคารที่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. ไม่เพียงเท่านั้น กรุงเทพมหานครยังมี “ปัญหาการวิจัย” ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการในเรื่องที่กรุงเทพมหานครควบคุมดูแลการต่อเติมอาคารอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เช่น ควบคุมดูแลการต่อเติมอาคารให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไม่เข้มงวดเท่าที่ควร นอกจากนี้แล้ว กรุงเทพมหานครยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามกรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน บางประการ ตัวอย่างเช่น ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านความพอประมาณ เช่น กรุงเทพมหานครบริหารจัดการหรือปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการต่อเติมอาคารอย่างไม่เหมาะสม เช่น ประชาสัมพันธ์ ชี้แจง หรือให้ข้อมูลข่าวสารน้อยเกินไป และสนับสนุนงบประมาณสำหรับปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการต่อเติมอาคารแก่ประชาชนอย่างไม่เหมาะสม เช่น ให้งบประมาณน้อยเกินไป เป็นต้น ซึ่งทำให้ประชาชนไม่เข้าใจเรื่องกฎระเบียบเกี่ยวกับการต่อเติมอาคารมากเพียงพออันส่งผลต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ ทั้งจากอาคารทรุด ตึกถล่ม อัคคีภัย เหล่านี้เป็นต้น

หากกรุงเทพมหานครควบคุมดูแลการต่อเติมอาคารอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ย่อมทำให้เกิดผลเสียต่อหน่วยงานทำให้การบริหารจัดการ หรือการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารของกรุงเทพมหานครมีมาตรฐานไม่สูงเท่าที่ควร หรือไม่ได้มาตรฐานสากล ทำให้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของบุคลากรของกรุงเทพมหานครไม่ได้รับการเชื่อถือ และยอมรับจากประชาชนมากเท่า

ที่ควร รวมทั้งประชาชนและสังคมได้รับความเสียหาย อันเนื่องมาจากการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานคร เพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ด้วยเหตุผลข้างต้นที่แสดงถึงความเป็นมา อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ตลอดจนปัญหาการวิจัย ความสำคัญของปัญหาการวิจัย และตัวอย่างปัญหาการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง “การบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร” อันจะเป็นประโยชน์ทั้งในทางวิชาการ ทางปฏิบัติต่อหน่วยงาน รวมทั้งประชาชนทั่วไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร

3. เพื่อเสนอยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร

3. ประโยชน์ของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ โดยผู้ศึกษาได้แบ่งเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ องค์ประกอบความรู้ใหม่ ประโยชน์ในทางวิชาการ ประโยชน์ในทางปฏิบัติ รวมทั้งประโยชน์ต่อประชาชน ดังนี้

1. องค์ความรู้ใหม่ การศึกษานี้จะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ หรือสร้างความรู้ทางวิชาการ โดยองค์ความรู้นั้น หมายถึง ความรู้ที่กำหนดขอบเขตได้ และระบุจำเพาะเจาะจงได้เป็นสิ่งที่สร้าง ผลิต พัฒนา เผยแพร่ ถ่ายทอดและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรุงเทพมหานครได้ทราบและเข้าใจ

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน

1.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน

1.3 ยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน

2. ประโยชน์ในทางวิชาการ การศึกษาครั้งนี้นอกจากจะเกิดประโยชน์โดยตรงต่อการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน แล้ว หน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนนิสิตนักศึกษา ยังอาจใช้เป็นแนวทางในการเรียนการสอน การศึกษาค้นคว้า วิจัยและการศึกษาต่อยอดต่อไปอีกด้วย

3. ประโยชน์ในทางปฏิบัติ กรุงเทพมหานคร หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะได้รับประโยชน์ในทางปฏิบัติ ดังนี้

3.1 นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน

3.2 นำไปปรับใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน

3.3 นำยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน ไปปรับใช้เป็นตัวชี้วัดสำคัญของการปฏิบัติงาน (Key Performance Indicator) เพื่อแก้ไขปัญหาการต่อเติมอาคารของกรุงเทพมหานคร

4. ประโยชน์ต่อประชาชน ในส่วนของประชาชนหากนำไปศึกษาจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่า กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐโดยเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษขนาดใหญ่ได้มีการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น นอกจากนั้น ประชาชนยังอาจนำข้อมูลทั้งข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง และข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นของการศึกษาครั้งนี้ไปปรับใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม การอภิปราย รวมทั้งในการติดตามและการตรวจสอบหน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรุงเทพมหานคร และในพื้นที่อื่น ๆ ในเรื่องการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หรือตามกฎหมาย

4. ขอบเขตของการวิจัย

สำหรับขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านประชากร ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดรูปแบบการวิจัย (research design) ให้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจหรือการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ในเวลาเดียวกัน ในการศึกษาครั้งนี้ ก็ได้ให้ความสำคัญกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (document research) ด้วย เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะของการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (reviewed literatures) ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมีน้ำหนักในการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การพบข้อสรุปในการวิจัยต่อไป

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในพื้นที่ของสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร คือ ประชาชนเป้าหมายที่ทำการศึกษาทั้งหมดในพื้นที่ของสำนักงานเขตของ

กรุงเทพมหานครที่ประกอบด้วยสำนักงานเขต 50 เขต จำนวน 5,676,648 คน (ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561)

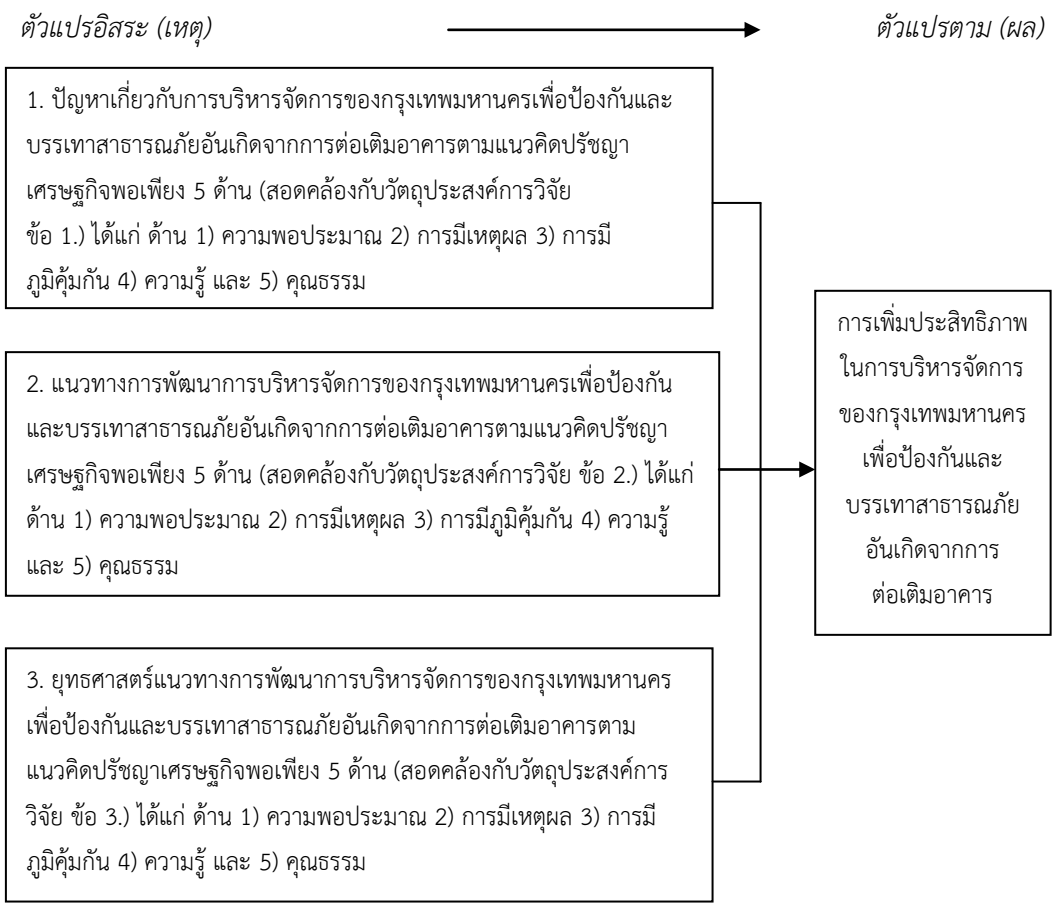
กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่ทำการศึกษาที่ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ของสำนักงานเขต จำนวน 2 เขต ของกรุงเทพมหานคร อันได้แก่ สำนักงานเขตลาดพร้าว และสำนักงานเขตวังทองหลาง โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 625 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane (2012). Mathematics For Economists: An Elementary Survey. Whitefish, Montana: Literary Licensing, LLC.) ที่ระดับความเชื่อมั่น 96% หรือที่ระดับความคลาดเคลื่อน 4% (หรือ 0.04)

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดรูปแบบการวิจัย (research design) ให้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ในเวลาเดียวกัน ในการศึกษาครั้งนี้ ก็ได้ให้ความสำคัญกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (document research) ด้วย เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะของการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (reviewed literatures) ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมีน้ำหนักในการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การพบข้อสรุปในการวิจัยต่อไป ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวนี้ ในการศึกษาครั้งนี้ หนึ่ง หลังจากที่ผู้ศึกษาได้กำหนดให้วัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 ข้อ เป็นตัวแปรอิสระ หรือเป็นเหตุ โดยแต่ละข้อผู้ศึกษาได้กำหนดให้มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน อันได้แก่ (1) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ (2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ และ (3) ยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน ต่อจากนั้น สอง ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ ที่สอดคล้องและต่อเนื่องกัน จากนั้น ผู้ศึกษานำข้อมูลดังกล่าวมาประมวล และวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนวทางแก้ไข หรือแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของหน่วยงาน คือ กรุงเทพมหานครของการศึกษาครั้งนี้ไปในทิศทางที่ดีขึ้น หรือมีประสิทธภาพสูงขึ้นกว่าเดิม เช่นนี้ ถือว่าเป็นตัวแปรตาม หรือเป็นผลที่จะได้รับ หรือผลที่จะตามมาในทิศทางที่ดีขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นกว่าเดิม อันได้แก่ “การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน” โดยตัวแปรตามนี้มีความสำคัญอย่างเป็นเหตุเป็นผลกับตัวแปรอิสระดังกล่าวไว้แล้วข้างต้น ดังภาพ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามอย่างเป็นเหตุเป็นผลต่อเนื่องกันโดยจัดกลุ่มตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ประชาชนเป้าหมายที่ทำการศึกษาทั้งหมดในพื้นที่ของสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานครที่ประกอบด้วยสำนักงานเขต 50 เขต จำนวน 5,676,648 คน (ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561) ส่วนกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่ทำการศึกษาที่ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ของสำนักงานเขต จำนวน 2 เขต ของกรุงเทพมหานคร อันได้แก่ สำนักงานเขตลาดพร้าว และสำนักงานเขตวังทองหลาง โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 625 คน ผู้ศึกษาได้เลือกสำนักงานเขต 2 เขต จากจำนวนประชากรทั้งหมดในสำนักงานเขต 50 เขตของกรุงเทพมหานคร โดยเลือก 1 เขตจากเหนือ และเลือก 1 เขตจากใต้ค่าเฉลี่ยประชากรของสำนักงานเขต 50 เขต จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 625 คนนั้นได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 96% หรือความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.04 (Taro Yamane, 2012)

หมายเหตุ

ค่าเฉลี่ยประชากรของสำนักงานเขต 50 เขต เท่ากับ 113,533 คน

1 เขตจากเหนือค่าเฉลี่ยประชากร ได้แก่ สำนักงานเขตลาดพร้าว มีประชากร 119,709 คน

1 เขตจากใต้ค่าเฉลี่ยประชากร ได้แก่ สำนักงานเขตวังทองหลาง มีประชากร 111,293 คน

ผู้ศึกษาได้ใช้การเทียบอัตราส่วนร้อยละจำนวนประชากรทั้งหมดของสำนักงาน 2 เขต ได้แก่ สำนักงานเขตลาดพร้าว และสำนักงานเขตวังทองหลาง (119,709+111,293=) 231,002 คน โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรแต่ละสำนักงานเขต}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมดในสำนักงานเขต 2 เขต}}$$

$$\text{สำนักงานเขตลาดพร้าว} = \frac{625 \times 119{,}709}{231{,}002} = 324 \text{ คน}$$

$$\text{สำนักงานเขตวังทองหลาง} = \frac{625 \times 111{,}293}{231{,}002} = 301 \text{ คน}$$

หลังจากคำนวณโดยใช้สูตรดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสำนักงานเขต รวม 2 เขต โดยสำนักงานลาดพร้าว ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 324 คน และสำนักงานเขตวังทองหลาง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 301 คน รวมกลุ่มตัวอย่างในสำนักงานเขต 2 เขต (324+301=) 625 คน

สำหรับเหตุผลที่ผู้ศึกษาเลือกประชาชนในพื้นที่ของสำนักงานเขตจำนวน 2 เขต ของกรุงเทพมหานครเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้ เพราะประชาชนเป็นผู้รับบริการหรือเป็นผู้ได้รับบริการโดยตรงจากการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร

สำหรับเหตุผลที่ผู้ศึกษาเลือกศึกษาเฉพาะพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษขนาดใหญ่เพียงแห่งเดียว เพราะเป็นพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของเมืองหลวงของประเทศ เป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ เป็นเมืองท่า เป็นศูนย์กลางทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองของประเทศ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ รวมทั้งมีการต่อเติมอาคาร และมีปัญหาการต่อเติมอาคารเป็นจำนวนมากและต่อเนื่อง การปล่อยให้ปัญหาการต่อเติมอาการเกิดขึ้นต่อไปโดยไม่มีการปรับปรุงแก้ไขย่อมส่งผลกระทบต่อหน่วยงาน คือ กรุงเทพมหานคร รวมทั้งบุคลากรของกรุงเทพมหานคร รวมตลอดไปถึงประชาชนและสังคมอย่างมาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งผ่านการทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรง ซึ่งเป็นการทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา หรือหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

การวิจัย (Index of item Objective Congruence หรือ IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.81 และได้ทำการทดสอบ (try out) จำนวน 50 ชุด เพื่อหาความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม หรือหาค่าครอนบาค (Cronbach) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อถือได้ที่ระดับ 0.79

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการระหว่างเดือน มีนาคม – เมษายน 2562 โดยผู้ศึกษา และผู้ช่วยอีก 2 คน ได้แจกแบบสอบถาม จำนวน 625 ชุด/คน เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาได้จำนวน 480 ชุด/คน (n=480) คิดเป็นร้อยละ 76.80 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 625 คน

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำข้อมูลเชิงปริมาณมาทำการประมวลและวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับคอมพิวเตอร์ โดยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ในรูปตาราง (contingency analysis) รวมทั้งใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analytical approach) โดยเขียนพรรณนาหรืออธิบายใต้ตาราง ส่วนสถิติที่ใช้ เป็นสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์เรียงตามลำดับดังนี้ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง แสดงสรุปตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม (n=480) แสดงค่าจำนวน และค่าร้อยละ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง 3 เรื่อง

ข้อมูลส่วนบุคคล ของกลุ่มตัวอย่าง 3 เรื่อง		n=480	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ	1. ชาย	230	47.9
	2. หญิง	250	52.1
	รวม	**480**	100.0
2. ระดับการศึกษา	1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	140	29.2
	2. ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า หรือสูงกว่า	340	70.8
	รวม	**480**	**100.0**
3. ประเภท	1. ประชาชนในเขตพื้นที่สำนักงานเขตลาดพร้าว	260	54.2
	2. ประชาชนในเขตพื้นที่สำนักงานเขตวังทองหลาง	220	45.8
	รวม	**480**	**100.0**

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 52.2) เป็นหญิง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70.8) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่า หรือสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.2) เป็นประชาชนในเขตพื้นที่สำนักงานเขตลาดพร้าว

สำหรับผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน แสดงสรุปตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน	ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ			แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ		
	$\overline{X}$	S.D.	ผลประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ผลประเมิน
1. ด้านความพอประมาณ	2.40	0.73	มาก	2.39	0.64	มาก
2. ด้านการมีเหตุผล	2.41	0.72	มาก	2.35	0.62	มาก
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกัน	2.43	0.72	มาก	2.40	0.67	มาก
4. ด้านความรู้	2.53	0.59	มาก	2.45	0.66	มาก
5. ด้านคุณธรรม	2.45	0.61	มาก	2.37	0.60	มาก
เฉลี่ยรวม	**2.44**	**0.67**	**มาก**	**2.39**	**0.60**	**มาก**

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารอยู่ในระดับมากทุกข้อคำถามทั้ง 5 ด้าน (ค่าเฉลี่ยปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเท่ากับ 2.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67 และค่าเฉลี่ยแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเท่ากับ 2.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60) โดยปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.53) คือ ด้านความรู้ ได้แก่ คำถามที่ว่า “กรุงเทพมหานครแก้ไขปัญหาการต่อเติมอาคารโดยให้ข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการต่อเติมอาคารแก่ประชาชนไม่ชัดเจน และไม่มากเพียงพอ” และแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.45) คือ ด้านความรู้ ได้แก่ กรุงเทพมหานครควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารโดยให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎระเบียบต่าง ๆ ในการต่อเติมอาคารแก่ประชาชนอย่างชัดเจน ต่อเนื่อง และจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการต่อเติมอาคารแก่ประชาชนเพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันกรุงเทพมหานครควรพัฒนายุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการทางด้านความรู้อย่างเป็นรูปธรรม”

สำหรับผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน แสดงสรุปตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน	ยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ		
	$\overline{X}$	S.D.	ผลประเมิน
1. ด้านความพอประมาณ	2.49	0.61	มาก
2. ด้านการมีเหตุผล	2.46	0.58	มาก
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกัน	2.44	0.67	มาก
4. ด้านความรู้	2.57	0.56	มาก
5. ด้านคุณธรรม	2.38	0.63	มาก
เฉลี่ยรวม	**2.51**	**0.60**	**มาก**

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่ายุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร อยู่ในระดับมากทุกข้อคำถามทั้ง 5 ด้าน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60) โดยยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.57) คือ ด้านความรู้ ได้แก่ คำถามที่ว่า “การที่กรุงเทพมหานครมียุทธศาสตร์ที่มุ่งประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารอย่างชัดเจนกว้างขวาง ครอบคลุม และทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการต่อเติมอาคารที่ถูกต้อง เพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านความพอประมาณ 3) ด้านการมีเหตุผล 4) ด้านการมีภูมิคุ้มกัน และ 5) ด้านคุณธรรม

7. การอภิปรายผล

ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้ศึกษามีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร ที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสำคัญที่สุดคือ กรุงเทพมหานครบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารโดยให้ข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการต่อเติมอาคารแก่ประชาชนไม่ชัดเจน และไม่มากเพียงพอ เหตุผลสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นดังกล่าว ผู้ศึกษามีความ

เห็นว่า เพราะประชาชนยังไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการต่อเติมอาคารที่ถูกต้อง ชัดเจน และมากเพียงพอ ทำให้ไม่เข้าใจกฎระเบียบเกี่ยวกับการต่อเติมอาคาร ซึ่งส่งผลต่อการเกิดสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร เช่น อาคารทรุด ตึกถล่ม เป็นต้น สอดคล้องกับ วีณา วิจัยธรรมฤทธิ์ (2559 : 156) ที่กล่าวว่า การไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจและเกิดปัญหา

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร ที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสำคัญที่สุดคือ กรุงเทพมหานครควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารโดยให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎระเบียบต่าง ๆ ในการต่อเติมอาคารแก่ประชาชนอย่างชัดเจน ต่อเนื่อง และจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการต่อเติมอาคารแก่ประชาชนเพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันกรุงเทพมหานครควรพัฒนายุทธศาสตร์ แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการทางด้านความรู้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ W. B. Castetter (2006 : 220) ที่กล่าวว่า การจัดอบรมเป็นกิจกรรมในการพัฒนาหน่วยงานและบุคลากร เป็นผลให้บุคคลเกิดความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. ยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ล้วนเห็นด้วยในระดับมากทุกข้อคำถามทั้ง 5 ด้าน โดยยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านความรู้ ได้แก่ คำถามที่ว่า “กรุงเทพมหานครควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารโดยให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการต่อเติมอาคารแก่ประชาชนอย่างชัดเจน ต่อเนื่อง และมากเพียงพอ” (ค่าเฉลี่ย 2.63) นั้น สำหรับเหตุผลสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากดังกล่าว แทนที่จะเห็นด้วยในระดับปานกลางหรือในระดับน้อย ผู้ศึกษามีความเห็นว่า เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พึงพอใจ ให้ความสำคัญ หรือเห็นความสำคัญของการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างชัดเจน ต่อเนื่อง และมากเพียงพอ และเหมาะสมกับสภาพการบริหารจัดการในปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการต่อเติมอาคารเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร โดยกลุ่มตัวอย่างเชื่อว่า ยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่งสำหรับการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และหากกรุงเทพมหานคร หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการต่อเติมอาคารของกรุงเทพมหานครนำไปปรับใช้ ย่อมมีแนวโน้มช่วยให้การบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารมีประสิทธิภาพ หรือประสบผลสำเร็จเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Charles W.L. Hill, Gareth R. Jones (2009 : 2) ที่กล่าวว่า ยุทธศาสตร์เป็นชุดของการปฏิบัติการซึ่งผู้บริหารเลือกนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรเมื่อเทียบกับคู่แข่ง หากผลของการใช้ยุทธศาสตร์ทำให้องค์กรมีสรรถนะที่เหนือกว่า นั่นหมายถึงการมีความสามารถในการแข่งขันทำให้ประสบผลสำเร็จเพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงมีส่วนสำคัญทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากดังกล่าว

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

สรุปข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรวม 2 ข้อดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ ที่สำคัญคือ กรุงเทพมหานครควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร โดยให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการต่อเติมอาคารแก่ประชาชนอย่างชัดเจน ต่อเนื่อง และมากเพียงพอ ด้วยการสนับสนุนงบประมาณสำหรับปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการต่อเติมอาคารแก่ประชาชนให้มากเพียงพอเพื่อให้การปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดฝึกอบรมทางด้านจริยธรรมให้แก่บุคลากรเพื่อส่งเสริมคุณธรรม ปลุกจิตสำนึกในการทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เช่นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Alan Michael Saks and Robert R. Haccoun (2012 : 5-10) ที่กล่าวถึงการจัดการฝึกอบรมและกิจกรรมสำหรับการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า การที่หน่วยงานจัดการฝึกอบรมให้แก่บุคลากรในหน่วยงานเป็นผลให้บุคคลเกิดการปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเอง และแนวคิดของ Christopher F. Achua & Robert N. Lussier. (2010 : 343) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญมากในการพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้นในองค์การ เนื่องจากเป็นโอกาสในการให้ความรู้แก่บุคลากรทุกคนในองค์การเกี่ยวกับค่านิยมและวัฒนธรรมด้านจริยธรรมขององค์การ เพื่อให้พนักงานสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมในชีวิตการทำงาน นอกจากนี้ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลงทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานด้วยความขยัน มุมานะและอดทน เพราะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นๆ ในกลุ่มซึ่งมีส่วนสำคัญทำให้กรุงเทพมหานครและบุคลากรได้รับการยอมรับจากหน่วยงานอื่นและประชาชนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วีณา วิจัยธรรมฤทธิ์ (2559 : 177) ที่กล่าวว่าผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำและควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน และแนวคิดของ Gibson, Ivancevich & Donnelly (2007: 272) ที่มองภาวะผู้นำ (Leadership) ในเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในกลุ่ม โดยมีผู้นำเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นๆ ในกลุ่ม และหากกรุงเทพมหานครนำแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการและยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปปรับใช้ ย่อมมีแนวโน้มช่วยให้การบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารมีประสิทธิภาพ หรือประสบผลสำเร็จเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ ได้แก่ กรุงเทพมหานครควรกำหนดและนำยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปปรับใช้เป็นแนวทาง ขั้นตอนการปฏิบัติงาน และตัวชี้วัดสำคัญของการปฏิบัติงาน (Key Performance Indicators หรือ KPIs) เพื่อแก้ไขปัญหาการต่อเติมอาคาร โดยยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง ที่สำคัญ 5 ด้าน ควรเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้าน 1) ความรู้ 2) ความพอประมาณ 3) การมีเหตุผล 4) การมีภูมิคุ้มกัน และ 5) คุณธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ความรู้ การที่กรุงเทพมหานครมียุทธศาสตร์ที่มุ่งประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารอย่างชัดเจนกว้างขวาง ครอบคลุม มากเพียงพอและทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการต่อเติมอาคารที่ถูกต้อง เพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) ความพอประมาณ การที่กรุงเทพมหานครมียุทธศาสตร์ที่สนับสนุนงบประมาณสำหรับปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารแก่ประชาชนให้มากเพียงพอ และเหมาะสม ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3) การมีเหตุผล การที่กรุงเทพมหานครมียุทธศาสตร์ที่สนับสนุนผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการเข้ามาทำงานเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารโดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างสมดุล ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4) การมีภูมิคุ้มกัน การที่กรุงเทพมหานครมียุทธศาสตร์ที่กำหนดแผนงาน ในการเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร เพื่อรับมือกับภาวะที่บ้านเมืองประสบกับเหตุการณ์ไม่ปกติต่าง ๆ เช่น การเมือง หรือเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ด้วยความยืดหยุ่นตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5) คุณธรรม การที่กรุงเทพมหานครมียุทธศาสตร์ที่มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของหน่วยงานและบุคลากรต้นแบบโดยมุ่งเน้นคุณธรรมจริยธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

8.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. กรุงเทพมหานครหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรทำการวิจัยแบบเจาะลึกในส่วนที่เกี่ยวกับยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคารตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละด้านอย่างเจาะจง เช่น ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการด้านการมีภูมิคุ้มกัน และด้านความรู้ เป็นต้น

2. กรุงเทพมหานครหรือบุคลากร หรือหน่วยงานอื่นควรทำวิจัยเชิงเปรียบเทียบ เช่น การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาการต่อเติมอาคารระหว่างกรุงเทพมหานครกับหน่วยงานอื่นที่มีภาระงานใกล้เคียงหรือคล้ายกัน เป็นต้น

3. กรุงเทพมหานครหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรทำการวิจัยตามกรอบแนวคิดอื่น ๆ เช่น แนวคิดหลักธรรมาภิบาล หรือแนวคิดการบริหารจัดการที่ยั่งยืน เป็นต้น

9. บรรณานุกรม

สุรีย์ สิงห์ทอง. (2556). *ปัญหาการควบคุมอาคารที่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต. (นิติศาสตร์). คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2559). *50 แนวคิด ตัวชี้วัด ตัวแบบของการบริหารจัดการ และการบริหารจัดการที่ยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: โฟร์เพซ.

วีณา วิจัยธรรมฤทธิ์. (2559). *การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามแนวคิดตะวันออก*. ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์. (รัฐประศาสนศาสตร์). คณะรัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.

Castetter, W. B. (2006). *The Human Resource Function in Educational Administration*. (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

Charles, W.L. Hill, Gareth R. Jones. (2009). *Strategic Management: An Integrated Approach*, New Delhi, DEL: Dreamtech Press India.

Christopher F. A. & Robert N. L. (2010). *Effective leadership*. South-Western. Ohio: Cengage Learing.

Gibson, J.L., Ivancevich, J.M., & Donnelly, J.H. (2007). *Organization Behavior Structure Process*. (10th ed). New York: McGraw-Hill.

Saks, A. M. and Robert R. H. (2012). *Managing Performance through Training and Development*. Fifth Edition. Toronto: Education.

Yamane, T. (2012). *Mathematics for Economists: An Elementary Survey*. Whitefish, Montana: Literary Licensing, LLC.

10. References

Castetter, W.B. (2006). *The Human Resource Function in Educational Administration*. (7thed.). New Jersey: Prentice Hall.

Charles, W. L. Hill, Gareth R. Jones. (2009). *Strategic Management: An Integrated Approach*. New Delhi. DEL : Dreamtech Press India.

Cengage Learing., J.H. (2007). *Organization Behavior Structure Process*. (10thed). New York : McGraw-Hill.

Christopher F. A. & Robert N. L. (2010). *Effective leadership*. South-Western. Ohio: Gibson, J.L., Ivancevich, J.M., & Donnelly

Saks, A.M. and Robert R.H.. (2012). *Managing Performance through Training and Development*. Fifth Edition. Toronto: Nelson Education, Ltd.

Singthong, S. (2013). *Legal Problems on Building Control Affecting the Relevant Person in Development of Immovable Property: Study Only in Bangkok*. Master of Laws Thesis. Department of Law. Pridi Bhanomyong Faculty of Law. Dhurakij Pundit University.

Wijaithammarit, W. (2016). *Human Resource Administration to Resolve Human Trafficking Problems of the Royal Thai Police according to the Eastern Concept*. Dissertation in Public Administration. Department of Public Administration. Faculty of Public Administration. Eastern Asia University.

Wiruchnipawan, W. (2016). *50 Conceptual Indicators and Management Model and Sustainable Management*. Bangkok : Four Pace Publishing.

Yamane, T. (2012). *Mathematics for Economists: An Elementary Survey*. Whitefish, Montana: Literary Licensing, LLC.

THE ROLE OF MICROFINANCE IN PROMOTING QUALITY OF LIFE OF THE POOR HOUSEHOLDS : CASE OF THE TO MONG COMMUNITY FUNDS IN YALA PROVINCE

(วันรับบทความ: 10 กันยายน 2562; วันแก้ไขบทความ: 21 ตุลาคม 2562; วันตอบรับบทความ: 25 ตุลาคม 2562)

Sulaiman Hamoh*
Azhar Harun**

Abstract

The purposes of this qualitative research were 1) to explore the roles of microfinance in promoting quality of life of poor households into To Mong community in Yala province.through To Mong community funds, and 2) to investigate the impacts of local microfinance on financial access, human capital development, and physical capital development An in-depth interview was used for data collection. The target group was 30 poor households selected by using the snow ball sampling and the purposive sampling methods. The peer debriefing and member checking techniques were adopted as an instrument to analyze the data and establish the validity of data. The research findings were as followings: microfinance played three key roles in development. In terms of financial access, it facilitated access to financial assets and promote quality of life by making their work performances better, their families more peaceful and their daily lives happier than before. In terms of human capital development, it contributed gradually to not only the development of professional and living skills, but also the equality and opportunity for fundamental education. In terms of physical capital development, it enabled those poor households to improve their residential houses [and/or residential buildings] and develop their housings for livestock in order to raise the basic quality of life level.

Keyword: local microfinance, quality of life, poor households and community fund

1. Introduction

There are many ASEAN countries have enormous progress when it comes to the reduction of poverty. However, it is still a massive factor in the region, and one that is

* Department of Political Science,Faculty of Humanity and Social Sciences,Yala Rajabhat University, Thailand. Email: sulaiman.ha@yru.ac.th.

** Professor Dr. College of Law, Government, and International Studies, University Utara Malaysia, Sintok, Kedah, MalaysiaEmail: h.azhar@uum.edu.my

bound up with environmental system. In the same time poverty alleviation is listed as one of the key Millennium Development Goals, and is one of the most significant issues facing humanity living in nowadays. It is inextricably linked to the achievement of sustainable development, both at the economic and the environmental levels neither economic nor environmental sustainability can be achieved without huge improvements in the economic welfare of the poorest people in our societies. A lot of the world's population lives in poverty line, sustaining endemic regional corruption and crime, which are important barriers to investment and to the policy implementation of sustainable business practice area

According to The Thai National Society and Economic Planning 2016-2022 has been made long-tern planning based on conceptual framework of the National strategy 20 years (2016-20-36), which is the main principle of country development and sustainable development goals included the transformation of the country infrastructure to be Thailand 4.0.(Thai official government, 2016 : 1). This is also related to Thai policy current to the encourage the local community to be strong economic grassroots and empowerment of people to access with being resourceful its community. the Asian Development Bank :ADB has stated that the meaning of the financial grassroots is financial service to all over people such as money deposit,loan ,transit including life guarantee to poor people to enable access financial services included with small entrepreneur community.(Asian Deverlopment Bank, 2000). So it might be stated microfinance it is just a tool regarding poverty alleviation. It is mitigating the indicator and not the real cause of poverty. This calls for more state involvement to reinforce itself and have the vitality to build the essential infrastructure, institutions (legitimate and financial) high-quality authority and empower profoundly in rural development infrastructure where the greater part of the poor struggle with biting poverty.

In Thailand also has identified definition of financial grassroots meaning by The economic finance office namely given financial service toward lower people income and small entrepreneur group or financial activities focus on helping lower people income (2554).There are obviously the reason that the meaningful significance of the role of microfinance is an important tool for the purpose of solidarity among of people in community and redistributing income and quality of life gets better. In viewed of this, the purpose of this paper to examine three main objectives namely (1) The microfinance as a role in promoting financial access by analyzing whether it has been effective in poverty alleviation. (2) The microfinance as a role in promoting human capital by analyzing whether

it has been effective in quality of life. (3) The microfinance as a role in promoting physical by analyzing whether it has been effective in quality of life. Thus in order to get an answer on these issues, a study was determined a community which effective operating to solve community problems based on microfinance in the Yala province . To put things in perspective this paper will review briefly the related literature review. It will be followed by an explanation of the methodology, results and discussion and a conclusion

Literature review

For literature review, there have many article abstracts were searched read to determine which articles would include in the review for this research article. While reading through the abstracts as skimming through the methods and findings section of these articles. According to NGO staff, the primary goal of village bank programs is allowed members to reduce their high-interest debt to moneylenders. And also stated by Rosenberg (2010), microfinance could uplift poor people and bring them out of poverty by lending the small amount of collateral free credit for small-scale income generation activities. Besides, the study Abdullah-Al-Mamun et al. (2012) have explained that Amanah Ikhtiar Malaysia'microfinance was positive impact of microfinance program on the quality of life of poor rural household in Malaysia. And lastly, the research of Snodgrass and Sebstad (2002) studied in three MFO's; SEWA Bank in India found was the quality of life of the households' of the microfinance organization clients help poor people fulfillment in basic need such as room for a kitchen, separate household plot, separate house/room/building, have electricity and so on. On the same time, Uotil.A, (2005) be clearly stated measure the quality of life of microfinance clients households based on their sources of drinking water.To put things in order to conclude the empirical reason above, microfinance as perhaps the most important recent instrument to help poor people best quality of life and out of the poverty cycle. Therefore, this research paper attempts to reflect the effect microfinance to the three factors such as financial asset, human asset and the physical asset to combine with the measured quality of life of poor people of microfinance in the local community

Microfinance scheme was most important in the local community level because all of the poor people could access equal opportunity and justice and also their quality life would be developed sustainable prosperity. The microfinance granted to people in community have been effective in increasing people 'income as well reducing the incidence

of poverty among them after the utilization of the microloan(credit). According to many outcomes of research, Steele, Amin and Naved (1998) explained the microfinance scheme brought some changes within a village's financial markets and affect the contraceptive use Also, as stated by Swain (2006), microfinance help women to gain respect which in turn can lead to higher self-esteem and self-confidence. in addition to Pretty and Hine, (2000) found that financial capital is accumulated claims on goods and services built up through financial system that gather saving and issues credit such as pensions, remittances and welfare payment. And also continuously is stated by Pretty and Hine (2000) defined human capital as the total capability residing in individuals. Then the eminent author Coleman, (1988) be obviously stated human capital is built by changes in people that bring about skills and capabilities that enable them to act in new ways.Later Latifee,(2003) in his research on Grameen Bank's microcredit clients in Bangladesh mentioned that about 90% of the borrowers reported an improvement in standard of living.

Lastly, microfinance in the local community is the most significant for the household development of living standard. Thus, this research has developed and offered a conceptual framework of research for exploring the main variables to help the outcomes of operational microfinance affected to their quality and poverty alleviation. The following diagram below;

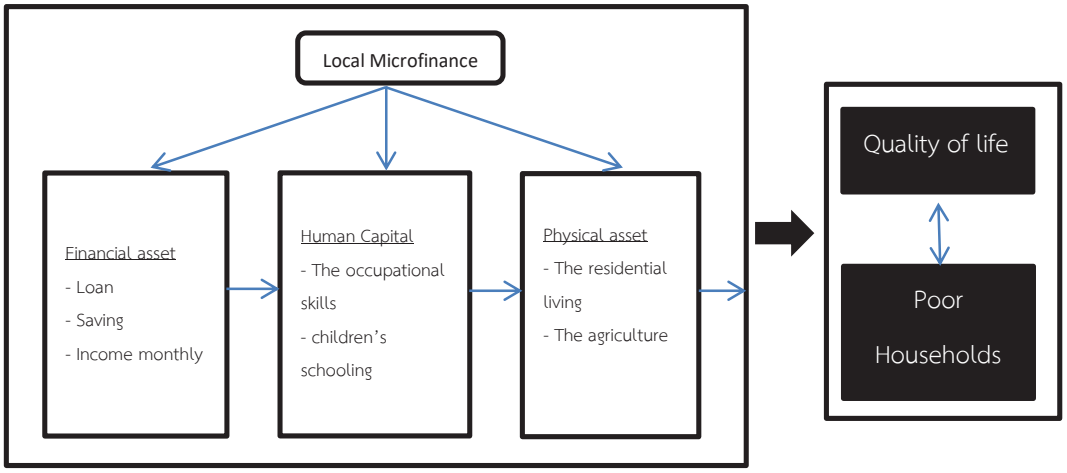

Diagram 1 Describing conceptual framework of local microfinance in supporting quality of life of poor households

Community brief's history

Baan To Mong community as a one of village in under Sateng Nok municipal administration which is an old market in past era ago due to the location of be an old market was area of Mr.To Mong Jekbu who is the first family came living in this area which is called short place name Nat Tuk Mong.the later there has conducted community area so usage official name be "Baan T0 Mong" as a community name. There is the connecting area north side with Yala municipal city, east side with Moo 3 Sateng municipal city, Muang district,Yala Province.South side with Moo 6, Moo 9 Sateng municipal city, Muang district,Yala Province and west side with Moo 9 Sateng municipal city, Muang district, Yala Province. there are people do various occupation in the community as follows employee approximately 25 percentage, owner business approximately 40 percentage, farmer approximately 10 percentage, public servant approximately 5 percentage and others approximately 10 percentage(Municipal Sateng office,(2018).As mentioned this community above has been documented to have positive economic and social implications in overall. The community funds background that led to the establishment under previous federal government policy into the all of communities in country for empowerment people to upgrade their quality of life and poverty alleviation. So that, Baan To Mong as a sample of the study to examine the effective community funds in operating financial activities for achieving the quality of life based on microfinance

2. Objective of the research

1. To explore the microfinance as a role in promoting financial access by analyzing whether it has been effective in quality of life to poor households.

2. To explore the microfinance as a role in promoting human capital by analyzing whether it has been effective in quality of life to poor households.

3. To explore the microfinance as a role in promoting physical by analyzing whether it has been effective in quality of life to poor households.

3. The research benefits

1. The community could be achieved operating concerning with care system poor households in community effectively.

2. To be able for defining indicator of develop quality life of poor household by participatory of community

4. Scope of the research

The operation of this research, researcher has defined the community Baan Nat To Mong which has been supported the budget since 2004 until now under khon thong Mo Baan which established in Thaksin government era. So this community has continuously supporting for more ten year, the community fund could be responded the basic need of poor household such as small loan for schooling children, agricultural, house maintenance and so on.

5. The research action

The purpose of this study was to examine the role of microfinance in helping the main issues namely financial asset ,human capital deverlopment and physical assets which related with quality of life on its participants based on a case study a community of Yala province. The data will base on secondary data and primary data as following as, secondary Data 1. Library research on material related to microfinance both of journals, document official and books 2. Data compile by government policy both of previous government and current government including Department of Development community Yala province and community funds office 3. Data also compile from others public organizations concerning solve and develop quality of life and poverty alleviation in Yala province. Primary Data 1. Data from interviewing community funds chairman, community funds committee including community leader. 2. Data from interviewing the members who have borrowed microfinance in community funds

6. The output of the research

As noted above the main purpose of this paper was to examine (1) The microfinance as a role in promoting financial access by analyzing whether it has been effective in poverty alleviation. (2) The microfinance as a role in promoting human capital by analyzing whether it has been effective in quality of life. (3) The microfinance as a role in promoting physical by analyzing whether it has been effective in quality of life. The analysis is divided into three sections namely:

1. The financial capital as a unique of quality of life for poor households could be the main asset to raised up sustainable quality of life. From in-deep interviews focus on the sampling in the research field, research findings were that microfinance equip them to access financial assets to affecting quality of life in term of working quality of life,

family peaceful of life and daily life happiness. It has been obviously the outcome of the study as following as; The working quality of life, namely the borrowers of the this community funds have received developing their quality of life such as prosperity, progressing, household income increase, having security of working life and make a good relationship and solidarity between people in community, due to the local microfinance as a product of community funds and extends opportunity to community manage financial funds by itself. Moreover, there was proud in community to helping them to improve their quality of life because of having funds sources and continue in self-occupation. a part of interviewing borrower microfinance from community funds on 15 March 2019 "He has been farmer and living in this community long time, in the previous time, community activities were failed but after set community funds all people could get utilizing microfinance to reinforce the quality of life moreover household income increase for agriculture". To put things to describe the result above, the results of this study coincide with an empirical study by Kulthida Suwang,2014 that concludes that most borrowers have raised up the household income and added value back to self-occupation. Most of the participants did not have any other financial invest sources and majority of participants are farmers especially continue their agriculture to add value and prosperity. The family quality of life namely make a good relationship, solidarity and rely on each other both mentally and material of the members of family including taking care person who inability other occupations due to community funds did not define any exception to using microfinance so the most loan brings them to make solidarity in the family. As a result, their quality of life was better. The daily life namely the research sampling have shown that their quality were developed and supported all of their life such as education grant, public health and security of their life including satisfaction of purchasing such as goods and products. In this study, findings were that microfinance is supported by the federal government in the period of the beginning but at present people could use utilizing community fund and rid the problem financial system unlawful besides that support people access local microfinance that it is different with commercial system bank. From this result reflect that it could be developed life living and quality of life better

2. The human capital namely microfinance help them to access the financial source in the community for achieving occupation skills and support education system access which to put these things to them the quality of life better. Hence, the microfinance as a significant role in promoting human capital gets an opportunity to develop itself and

members of the family including mentality and material. So that in this category will be analyzing whether it has been effective in terms of quality of life. The results explain that occupational skills, most of the household leaders were most satisfied and proud to added new knowledge and new work skills through training and make a study trip that was why to upgrade their working skill to be more and more professional. The education system access namely findings were most of the borrowers changing the attitude from negative views to positive views in working life and more having confidence in their life in order to work and take care of the children. In general, they could not quickly loan money from others to support their children schooling unless using an informal debt which this might be charged by unfair.

3. The physical assets as the main basic need of the life living should be responded from local microfinance, which it has upgrade livelihood to a sustainable quality life in terms of residential living, agriculture and livestock. In order to determine the role of microfinance of its participants whether microfinance has been effective in changing the quality of life. As following as.The residential living, the results explain that most of the poor households request microcredit for residential development or maintain the resident and so on. From primary data by checking the form request of borrowers, there have had many loans contract of participants to consider by a committee of the community fund. This result has shown that local microfinance could be responded to the basic need and be relied on. The agriculture side the results found that most of the household's borrowers microfinance in order to plant a variety of crop in using for garden and keep harvest to sell in the morning market, it becomes the main income of each family and effected directing to their quality of life.

To put things the findings above, it can be concluded that the role of microfinance as a significant tool of promoting their quality of life and poverty alleviation. So that the results could be explained the purpose of the study microfinance helps participant access with the financial asset for achieving the high quality of life and poverty reduction which proves that the people most satisfaction after received supporting by community fund such working quality of life, family quality of life and daily life quality these results bring them to more income and solved poverty. As for human capital develop ,the empirical evidence makes result clearly about microfinance help them to achieve occupational skill in supporting them to training and make a study trip and last point was about do not lack of children 'schooling.The lastly, physical asset help them to utilize microfinance to build

residential living and maintaining the resident while using microfinance to added value productivity makes by agriculture.

7. Discussion of research

For this research title, in the perspective of the community funds has set up to upgrade the quality life of life poor in term of financial supporting, education loan and physical prosperity living. Moreover, be useful to all of them who have the financial problem especially informal debt access for someone, as an in-deep interview sampling of a borrower said " Before this community funds coming, most people borrow an informal money for investing both trade and farmers included using daily life such as fees payment of children school" however, people need to borrow an informal money due to all of them have no credit for the loan from the financial institution that is why they need to rely on an informal money source to support them in working because of convenience, fast and response of their working efficiency even though accepting the high-interest cost and life risk with many kinds of calls tracking so become threat in their family life until unhappiness for borrowers. This is a part of the problem facing with the insecurity of financial status in working daily life until the community organized self-funds in the community which was the new optional financial source of people in the community because is not need to borrow an informal money outside the community.

Moreover, this financial capital could bring them to support in working capital of their business for being an effective occupation and upgrade quality development of goods such as a sample interviewees the trader " The number of microfinance get them access loans, even a small of size money but also could utilizing in working and in daily life sufficiency" for this reason, it was obviously findings that small loans that equip them to income - earning activity and able for saving more money in family. This result has related to many outcome of studies in previous, namely in result paper of Mohamed Zaini Omar, et.al. (2012) found that contribution of AIM microfinance towards the participants'total household income has been significant continue the parer of Sapovadia. (2006), expained tha borrowers are generally self-employed and household-based entrepreneurs with an unstable income source and usually residened in rural and urban areas.

In addition to this, education development was satisfied for the parents who have the financial problem to taking care quality of life of the children's schooling such as an interviewee of the borrower loans microfinance to support their children's schooling "in

time emergency, I could not lend money the others person besides lend money from an informal money which it would charge high the interest cost" this empirical result consistent with Rahman,Rafiq and Momen, (2009) on several microfinance organization's clients in Bangladesh noted that participation in microfinance improved poor household ability to generate income which leads to an improvement in the household's income, net working capital, fixed assets, increase spending on food, medical facilities and children's schooling. Lastly, the empirical results effective microfinance on their quality life. Most people used their loans for income generating activities such as rearing livestock, agriculture,trading,house and service, for example, an interviewee of the group member among of them said that " this loans could give me increase household income and equip many opportunities in working" consistent with studied of Abdullah Al-Mamun., et.al. (2012) have been clearly seen understanding about the effectiveness of current microfinance on household's quality of life and it improves the socio-economic condition of the poor household in Malaysia, besides changed housing material from temporary to permanent for walls of their house.

8. Suggestions

1. Microcredit as a good tool to solve the poverty problem develop quality but might be reinforced its system audit of operating such as accounting system, additional qualifies of borrowers.

2. Public sector and private sector should encourage the community to access the knowledge of the financial management system through training and activities to develop community quality.

3. To emphasize the research study to seeking new bits of knowledge and bring the result to apply to be truly useful

9. References

AbdullahAl-Mamun, Joseph Adaikalan, Saali Abdul Wahab. (2012). *Investigating the Effect of Amanah Ikhtiar Malaysia'sMicrocredit Program onTheir Cliebts Quality of Life in rural Malaysia.* Vol. 4, No. 1 (2012). Retrieved fromhttp://www.ccsenet.org/journal/index.php/ijef/article/view/13685/International Journal of Economics and Finance (IJEF).

Brett E. Colleman. (2006). *Microfinance in Northeast Thailand: Who Benefits and How Much?*. Retried from World Development Vol.34, No.9 pp. 1612-1638, 2006.

Coleman, James. (1988). *Social Capital in the Creation of Human Capital*. American. Retrieved from http://www.socialcapitalgateway.org/content/paper/Journal of Sociology. 94 : 95-120.

Hossain, M. (1988). *Credit for the Alleviation of Rural Poverty: The Grameen Bank in Bangladesh*. Research Report No.55. Retrieved from https://ideas.repec.org/p/fpr/resrep/65.IFPRI,Waschington DC.

Latifee, H.I. (2003). *Microfinance and poverty Reduction,International Conference on Poverty Reduction through Microfinance*. Taksim-Istambul, Retrieved from https://voa.uitm.edu.my

Kulthida Suwang. (2014). Quality of life Receiving loan Service in community Bank of Krungthai Bank Public Company Limited. *Veridian E-Jounal*. 7(1): 280-291.

Mark.N. (2012). Sustainable development in ASEAN : The key role of social science and humanities. *Journal of Liberal Arts*. Prince of songkla University.

Mohamad Zaini Omar, et.al. (2012). The Economic Performance of the Amanah Ikhtiar Malayia Rural Microcredit Orogramme : A case study in Kedah. *World Journal of Social Science*. 2(5): 286-302.

Pretty, Jules and Rachel Hein. (2000). What is Sustainable Agriculture.Center for Enviroment and Society. Essex, U.K University of Essex. p7.

Roseberg, R. (2010). Dose Microfinance Really Help the Poor People, CGAP Focus Note. Retrieved from http://www.cgap.org/gm/document-1.9.41443/FN59.pdf.

Rahman, S., Rafiq, R.B., & Momen, M.A. (2009). Impact of Microfinance Programs on Higher Income borrowers. Retrieved from https://clutejournals.com/index.php/IBER/article/view/3109/ Bangladesh.International Business&Economics.

Sapovadia, VK. (2006). Microfinance : The pillars of a tool to socio-economic development Deverlopment Gateway, Retrieved from http://ssrn.com/abstract=955062.

Steel, F., Amin, S., & Naved, R. (1998). The Impact of an Integrated MicroCredit Program on Women's Empowerment and Fertility Behavior in Rural Bangladesh.

Snodgrass, D. & Sebstad, J. (2002) *"Clients in Context: The impacts of Microfinance in Three Countries: Synthesis Report."* Report submitted to USAID Assessing the Impact of microenterprise Services (AIMS).

Swain, R.B. (2006). Microfinance and Women's Empowerment Evidence from the Self Help Group Bank Linkage Programme in India.

Suwaphan Tanyuwathana. (2018). *National Village and urban community Fund office.* Retrieved from http://www.villagefund.or.th/post/.

Thai official government. (2017). *Thai strategy twenty year*, Retried from https://www.nesdb.go.th/download/document/.../NS_SumPlanOct2018.pdf.

Uotila, A. (2005). *Livehood Impact of Microfinance Access for the Poor: The Case of FINCA Rwanda*. MPhil Thesis, The University of Guelph, Canada. Retrieved from https://www.jstor.org.

กฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษเกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม
The English Common Law Approach to Flooding Nuisance Case

(วันรับบทความ: 16 กันยายน 2562; วันแก้ไขบทความ: 30 ตุลาคม 2562; วันตอบรับบทความ: 4 พฤศจิกายน 2562)

ปีดิเทพ อยู่ยืนยง*
Pedithep Youyuenyong

บทคัดย่อ

สถานการณ์น้ำท่วมเป็นภาวะที่ไม่เพียงเกิดขึ้นจากน้ำมือของธรรมชาติเท่านั้น แต่ภาวะน้ำท่วมอาจเกิดมาจากกิจกรรมของมนุษย์ด้วย กฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษว่าด้วยเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมเป็นแขนงสาขาหนึ่งของการศึกษาบริบทกฎหมายสิ่งแวดล้อมอังกฤษ เมื่อสถานการณ์ภาวะน้ำท่วมเองสามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนทั่วไปและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะกฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษได้ให้ความสำคัญกับปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินเกี่ยวกับภาวะน้ำท่วม ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการป้องกันทรัพย์สินจากสถานการณ์น้ำท่วมและการล่วงละเมิดสิทธิการใช้สอยทรัพย์สินของบุคคลอื่น บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งจะให้สาระความรู้เกี่ยวกับกฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษว่าด้วยเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมในระบบกฎหมายอังกฤษ ซึ่งสะท้อนถึงหนทางแห่งการสร้างสมดุลระหว่างสิทธิในการปกป้องทรัพย์สินจากสถานการณ์น้ำท่วมและหน้าที่ในการกระทำการป้องกันน้ำท่วม

คำสำคัญ: กฎหมายคอมมอนลอว์; สิทธิในทรัพย์สิน; ละเมิด; เหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม

Abstract

Not all floods are caused by nature, but mankind's activities also affect floods. The English common law on flooding nuisance is a long-established area of environmental law where a flood event can have far reaching effects on people and the environment. This is obviously important for property rights issues such as the rights to defend their own property from flooding and the unlawful interference with a person's use or enjoyment of their own property. This academic article aims to briefly examine common law on flooding nuisance under the English legal system that shall reflect a balance between the rights to protect property from flooding and the duty to take [reasonable] flood defence action.

Keyword: Common Law; Property Rights; Torts; Flooding Nuisance

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Corresponding author, E-mail: pedithep.y@cmu.ac.th

1. บทนำ

ในประเทศอังกฤษ สถานการณ์น้ำท่วม (flooding) เป็นอันตรายหรือภัยอย่างหนึ่งหรือที่เรียกกันว่าอุทกภัย (flood) ที่อาจเกิดจากสภาวะน้ำท่วมในช่วงเวลาหนึ่งเวลาใดหรือน้ำท่วมขึ้นมาอย่างฉับพลัน โดยสถานการณ์น้ำท่วมมีสาเหตุประการสำคัญมาจาก 2 ประการด้วยกันนั้นก็คือ (Environmental Agency, 2009) (1) ประการแรก น้ำท่วมจากธรรมชาติ (natural flood) อันเกิดจากฝนที่ตกอย่างหนักหรือฝนที่ตกต่อเนื่องติดต่อกันเป็นระยะเวลาหนึ่ง โดยลักษณะน้ำท่วมจากธรรมชาติย่อมทำให้ระดับน้ำในแม่น้ำหรือระดับน้ำในทะเลสูงมาก จนท่วมเอ่อล้นชายฝั่งแม่น้ำหรือชายฝั่งทะเล (น้ำท่วมล้นตลิ่ง) ทำให้น้ำไหลไปท่วมอาคาร เคหะสถานหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง ส่วนภาวะจากธรรมชาติที่เกิดขึ้นมานั้นจะส่งผลกระทบหนักเบาประการใด ก็ขึ้นอยู่กับขนาดของภาวะน้ำท่วมดังกล่าว ซึ่งหากเป็นน้ำท่วมเพียงเล็กน้อยเท่านั้นก็อาจสร้างผลกระทบเพียงเล็กน้อยต่อมนุษย์ สัตว์และสิ่งแวดล้อม แต่หากเป็นจากธรรมชาติขนาดใหญ่ก็อาจสร้างผลกระทบอย่างฉับพลัน (น้ำท่วมฉับพลัน) หรืออย่างหนักต่อมนุษย์ สัตว์และสิ่งแวดล้อมกับผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจกินพื้นที่ความเสียหายในวงกว้างได้ (2) ประการที่สอง น้ำท่วมเกิดจากการกระทำของมนุษย์ (man-made flood) เป็นน้ำท่วมที่เกิดจากการบริหารจัดการน้ำที่ผิดพลาดก่อให้เกิดน้ำท่วมจากน้ำที่ระบายไม่ทันท่วงที่หรือน้ำท่วมจากการอุดตันของขยะบริเวณเส้นทางระบายน้ำ ตลอดจนถึงน้ำท่วมอันเนื่องมาจากทางระบายน้ำในอาคาร เคหะสถานหรือสิ่งปลูกสร้างของเอกชนเกิดความเสียหาย (เช่น ท่อระบายน้ำเสียรวม ท่อระบายน้ำฝน ท่อระบายน้ำภายนอกอาคาร ท่อระบายน้ำจากครัว) หรือน้ำท่วมอันเนื่องมาจากมีสิ่งกีดขวางทางระบายน้ำสาธารณะก็ดีหรือทางระบายน้ำเอกชนก็ตาม (Committee on Climate Change, 2012) ซึ่งในกรณีที่น้ำท่วมเกิดจากการกระทำของมนุษย์สามารถก่อให้เกิดน้ำเอ่อนองในบริเวณหนึ่งบริเวณใดในลักษณะเป็นน้ำท่วมขัง (low levels of inundation) นั้น (Donald Houston et al., 2001) อาจมีคำถามตามมาว่าหากมีใครมาจงใจสร้างสิ่งกีดขวางทางน้ำหรือปล่อยปละละเลยไม่ดูแลทางระบายน้ำที่อยู่ในที่ดินของตน จนเป็นสาเหตุให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมขังที่ทำให้เกิดน้ำเอ่อล้นเจิ่งนองขึ้นมาสู่บริเวณพื้นที่ส่วนตัวของเพื่อนบ้านหรือน้ำเอ่อล้นไหลเข้าไปท่วมขังในบริเวณพื้นที่ส่วนตัวของบุคคลหนึ่งบุคคลใดแล้ว ทำให้เกิดความเสียหายหรือผลกระทบต่ออนามัย ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันของเพื่อนบ้านหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดแล้ว ใครจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อเพื่อนบ้าน

หากพิจารณาจากประเด็นคำถามต่างๆ ในข้างต้น ก็ย่อมต้องพิจารณาต่อไปว่ามีผู้ได้รับความเสียหายจากเหตุน้ำท่วมขังที่ต้องการได้รับการเยียวยาความเสียหายให้กลับคืนสู่ฐานะเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเยียวยาให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมผ่านการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (compensation) (Derbyshire County Council, 2015) อันเนื่องมาจากการจงใจสร้างสิ่งกีดขวางทางน้ำหรือปล่อยปละละเลยไม่ดูแลทางระบายน้ำที่อยู่ในแดนกรรมสิทธิ์ตามสมควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงที่เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นค่าซ่อมแซมทรัพย์สินก็ดี ค่าเสื่อมราคาก็ดี และค่าขาดประโยชน์จากทรัพย์สินในระหว่างที่เกิดสถานการณ์น้ำท่วมขังก็ตาม (Peter Wynn, 2004) ในทางกลับกันก็ย่อมต้องมีผู้ก่อให้เกิดความเสียหายจากการละเลยหรือเพิกเฉยไม่ดูแลบำรุงรักษาท่อระบายน้ำหรือทางน้ำที่อยู่ในแดนกรรมสิทธิ์หรือพาดผ่านแดนกรรมสิทธิ์ของตนนั้น ที่ต้องมีหน้าที่

เยียวยาความเสียหายให้ผู้ได้รับความเสียหายจากเหตุน้ำท่วมขังกลับคืนสู่ฐานะเดิม (Office of the Deputy Prime Minister, 2002)

บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งอธิบายและวิเคราะห์กฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วม น้ำท่วมขังจากการจงใจกีดขวางทางน้ำหรือปล่อยปละละเลยเป็นเหตุให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมขังจากน้ำเอ่อล้นเจิ่งนองขึ้นมาสู่บริเวณพื้นที่ส่วนตัวของเพื่อนบ้านหรือน้ำเอ่อล้นไหลเข้าไปท่วมขังในบริเวณพื้นที่ส่วนตัว ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออนามัยและทรัพย์สินของเพื่อนบ้านตามมา กฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษ (กฎหมายจารีตประเพณีอังกฤษ) ที่ศาลอังกฤษ (ผู้พิพากษาศาลอังกฤษ) ได้สร้างขึ้นจากแนวคำวินิจฉัยในคดีเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วมที่ได้วางหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเอาไว้อย่างสืบเนื่อง แล้วแนวคำวินิจฉัยเช่นว่านี้ก็มีผลบังคับใช้เป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายคอมมอนลอว์เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วมทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักกฎหมายละเมิดว่าด้วยเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม (Tort of Flooding Nuisance) ที่ศาลอังกฤษได้พัฒนาหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ดังกล่าวเอาไว้เป็นการเฉพาะ

2. กฎหมายน้ำท่วมของอังกฤษ

การศึกษากฎหมายน้ำท่วม (Flood Law) ของประเทศอังกฤษแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน ส่วนแรก กฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statutory Law) ได้แก่ กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภา (Parliament) กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับหน่วยงานของรัฐในฐานะที่หน่วยงานของรัฐเป็นองค์กรจัดทำบริการสาธารณะควบคุมหรือป้องกันผลกระทบอันเนื่องมาจากสถานการณ์น้ำท่วมหรือกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชนในฐานะที่เอกชนเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์น้ำท่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภาวะน้ำท่วม เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยน้ำท่วมและการบริหารจัดการน้ำ 2010 (Flood and Water Management Act 2010) พระราชบัญญัติระบายน้ำบนดิน 1991 (Land Drainage Act 1991) และพระราชบัญญัติป้องกันชายฝั่ง 1949 (Coast Protection Act 1949) (UK Environmental Law Association, 2017) ส่วนที่สอง กฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ได้แก่ กฎหมายที่ถูกกำหนดผ่านการวางหลักเกณฑ์จากคำพิพากษาของศาลยุติธรรมอังกฤษ (Court of Justice) กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดทางแพ่งในกรณีผู้ที่ก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมต้องเข้าผูกพันชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยไม่ว่าความผูกพันดังกล่าวจะเกิดจากความจงใจก็ดีหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม แต่เมื่อเกิดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์น้ำท่วมที่ตนได้มีส่วนก่อขึ้นมาแล้วนั้น ผู้ที่ก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมก็ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน รวมไปถึงกฎหมายคอมมอนลอว์ได้กำหนดสิทธิ (rights) หน้าที่ (duties) และความรับผิดชอบ (responsibilities) ของเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ (landowners) ในขณะที่มีสถานการณ์ที่สถานการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นไม่ว่าน้ำท่วมไหลมาจากที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ของเพื่อนบ้านใกล้เคียงกัน (neighbouring property) หรือน้ำท่วมไหลออกไปจากที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ของตนเองก็ตาม (owner property) ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการใช้น้ำหรือแหล่งน้ำในบริเวณอสังหาริมทรัพย์หรือที่ดินของตนเองซึ่งมีแต่จะให้เกิดความเดือดร้อน

รำคาญแก่บุคคลอื่น (unlawful interference) ก็ดี หรือแม้กระทั้งบุคคลใดใช้น้ำหรือแหล่งน้ำในบริเวณอสังหาริมทรัพย์หรือที่ดินของตนเอง เป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์รายอื่นได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนรำคาญเกินที่ควรคิดหรือคาดหมายได้ว่าจะเป็นไปตามปกติก็ตาม เจ้าของอสังหาริมทรัพย์รายอื่นได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนรำคาญก็ย่อมมีสิทธิจะปฏิบัติการเพื่อยังความเสียหายหรือเดือดร้อนนั้นให้สิ้นไป พร้อมกับมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าทดแทน (UK Environmental Law Association, 2017) ศาลยุติธรรมอังกฤษสร้างคำพิพากษาขึ้นมาเพื่อวางบรรทัดฐานในกรณีที่เหตุอันเกิดจากสถานการณ์น้ำท่วมก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่เพื่อนบ้านหรือผู้ที่อยู่อาศัยใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบเหตุอันเกิดจากสถานการณ์น้ำท่วมนั้นก็คือเหตุรำคาญ (nuisance) ในรูปแบบหนึ่ง หากน้ำท่วมในสถานที่หนึ่งสถานที่ใด ไม่ว่าจะเป็นน้ำท่วมขังก็ดีหรือน้ำท่วมฉับพลันก็ตาม แล้วเป็นเหตุให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่ออนามัย โดยประการที่น่าจะเกิดอันตรายต่อสุขภาพหรือน่าจะเป็นอันตรายต่อทรัพย์สิน เช่นว่านี้แล้วเหตุรำคาญดังกล่าวย่อมถือเป็นเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม (flooding nuisance)

3. กฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วม

3.1 เหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม

เหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม ได้แก่ การใช้สิทธิในอาคาร เคหะสถานหรือสิ่งปลูกสร้างในอาณาบริเวณของตนเองแล้วไปก่อให้เกิดความเสียหายหรือไปกระทบต่อสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของเพื่อนบ้านหรือผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณชุมชนโดยรอบ ในลักษณะที่เป็นการใช้แหล่งน้ำ ทางระบายน้ำหรือท่อระบายน้ำตามปกติ แล้วเมื่อมีสถานการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นมาแล้ว น้ำท่วมจากสถานการณ์ดังกล่าวนำไปสู่ความเสียหายต่อทรัพย์สินได้จากน้ำท่วมล้นออกมาจากแหล่งน้ำหรือน้ำท่วมไหลออกไปยังบริเวณที่ดินของเพื่อนบ้านข้างเคียง รวมไปถึงน้ำท่วมขังจากท่อระบายน้ำแตกในระหว่างที่เกิดสถานการณ์น้ำท่วม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ไม่เพียงทำให้ตนเองได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมขังหรือน้ำท่วมไหลออกมาแล้ว แต่ยังทำให้เพื่อนบ้านข้างเคียงได้รับความเสียหายด้วย เช่นว่านี้เป็นการใช้สิทธิในอาคาร เคหะสถานหรือสิ่งปลูกสร้างในอาณาบริเวณของตนเองแล้วไปกระทบต่อเพื่อนบ้าน ซึ่งถือเป็นการใช้สิทธิเกินส่วน เช่น หากเจ้าของที่ดินได้ทำทางระบายน้ำในบริเวณที่ดินของเจ้าของที่ดินดังกล่าว ทำให้เกิดการระบายน้ำออกจากที่ดินของเจ้าของที่ดินแต่ฝ่ายเดียวเมื่อเกิดสถานการณ์น้ำท่วมขึ้น แต่การระบายน้ำท่วมจากสถานการณ์น้ำท่วมดังกล่าวทำให้น้ำท่วมไหลออกไปยังบริเวณที่ดินของเพื่อนบ้านมากกว่าปกติ เช่นว่านี้เจ้าของที่ดินดังกล่าวจึงใช้สิทธิอันมีแต่จะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น กฎหมายคอมมอนลอว์ได้วางหลักเอาไว้เช่นว่านี้ก็เพื่อคุ้มครองสิทธิ 2 ประการ ได้แก่

ประการแรก สิทธิในการใช้หรืออาศัยอยู่ในที่ดินอย่างปกติสุข (right to the use and enjoyment of land) เป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองหรือคุ้มครองให้แก่เจ้าของที่ดิน สามารถอาศัยหรือใช้ประโยชน์ในที่ดิน อาคาร เคหะสถานหรือสิ่งปลูกสร้างของตนในอย่างเช่นเคยเป็นตลอดมา ในขณะที่กำลังจะเผชิญกับสถานการณ์น้ำท่วมก็ดีหรือได้เผชิญกับสถานการณ์น้ำท่วมแล้วก็ตาม เจ้าของที่ดินจึงสามารถกระทำการอย่างเหมาะสมเพื่อป้องกันไม่ให้ที่ดินและทรัพย์สินของตนเองหรือบุคคลอื่นได้รับความเสียหายจาก

สถานการณ์น้ำท่วม ทำให้ตนเองอยู่อาศัยหรือใช้ประโยชน์อย่างสงบในที่อยู่อาศัย อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างโดยปราศจากการกระทำอันก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองหรือเพื่อนผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง (Robert C. Palmer, 2015)

ประการที่สอง สิทธิเหนือที่ดินของตนหรือบริเวณพื้นที่เกี่ยวข้องกับที่ดินของตน (right over or in connection with land) เป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองจากกฎหมาย ที่กำหนดอย่างชัดเจนว่าบุคคลใดเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือบุคคลใดมีเพียงสิทธิครอบครองที่ดินหรือบริเวณพื้นที่เกี่ยวข้องกับที่ดินของตน ซึ่งมีผู้ทรงสิทธิเกี่ยวกับที่ดินเหล่านี้ย่อมมีสิทธิในการได้ใช้หรือรับประโยชน์จากที่ดินที่ตนมีกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครอง สิทธิในลักษณะเช่นว่านี้เป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่ผู้ทรงสิทธิเกี่ยวกับที่ดินเหล่านี้ในอันที่จะเรียกร้องให้เพื่อนบ้านหรือประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณโดยรอบที่ดินกระทำการบางอย่างบางประการให้เกิดประโยชน์ในการป้องกันสถานการณ์น้ำท่วม ในทำนองที่ไม่ให้เกิดความเสียหายจากน้ำท่วมขังหรือน้ำท่วมไหลเข้ามาในที่ดินของตน (UK Environmental Law Association, 2017)

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ทั้งสิทธิในการใช้หรืออาศัยอยู่ในที่ดินอย่างปกติสุขและสิทธิเหนือที่ดินของตนหรือบริเวณพื้นที่เกี่ยวข้องกับที่ดินของตนภายใต้กฎหมายคอมมอนลอว์ เป็นสิทธิที่ก่อให้เกิดหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ (responsibilities of property owners) แก่บุคคลอื่นในอันที่จะต้องปฏิบัติการใช้ทรัพย์สินของตนเองในลักษณะที่ไม่ก่อเกิดความเสี่ยงให้นำไปสู่สถานการณ์น้ำท่วม (risk of flooding) แก่เพื่อนบ้านหรือผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณชุมชนโดยรอบ (William Upton, 2014) รวมถึงมีหน้าที่ที่จะกระทำการที่กฎหมายลายลักษณ์อักษรและกฎหมายคอมมอนลอว์บัญญัติหน้าที่เอาไว้ให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดเอาไว้เพื่อลดความเสี่ยงจากสถานการณ์น้ำท่วม

ในทำนองเดียวกันไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการใช้หรืออาศัยอยู่ในที่ดินอย่างปกติสุขหรือสิทธิเหนือที่ดินของตนหรือบริเวณพื้นที่เกี่ยวข้องกับที่ดินของตนก็ตาม ต่างก็เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดสิทธิประการอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการลดความเสี่ยงและการป้องกันสถานการณ์น้ำท่วมกำหนดให้มีสิทธิและหน้าที่ส่งเสริมการกระทำทางกายภาพสำหรับลดความเสี่ยงและป้องกันสถานการณ์น้ำท่วม ตลอดจนเป็นหลักประกันสิทธิที่จะไม่ได้รับความเสียหายจากสถานการณ์น้ำท่วมของปัจเจกบุคคล สิทธิขั้นพื้นฐานจึงเปรียบเสมือนกับสิ่งสะท้อนว่าจะต้องมีสิทธิสำคัญประการอื่นมาส่งเสริมสิทธิขั้นพื้นฐานเพื่อให้เจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้มีสิทธิครอบครองกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด้อันเป็นการป้องกันภัยจากสถานการณ์น้ำท่วมที่จะมาสู่ที่ดินของตน ในทางกลับกันสิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าวเปรียบเสมือนสิ่งสะท้อนได้ว่าบุคคลอื่นมีหน้าที่เคารพต่อสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งสองประการและมีหน้าที่ความรับผิดชอบป้องกันสถานการณ์น้ำท่วมช่วยเหลือเพื่อนบ้านไม่ให้เพื่อนบ้านได้รับความเดือดร้อนรำคาญหรือช่วยเหลือป้องกันความเสียหายอื่นๆ ที่เกิดจากสถานการณ์น้ำท่วมอันอาจกระทบต่อเพื่อนบ้าน ด้วยเหตุนี้เองจึงเกิดหน้าที่ความรับผิดชอบอันเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการป้องกันหรือลดความเสี่ยงจากสถานการณ์น้ำท่วมภายใต้กฎหมายคอมมอนลอว์หรือสิทธิที่กฎหมายกฎหมายคอมมอนลอว์รับรองให้ (Devon City Council, 2014) ได้แก่ หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้อาศัยบริเวณริมทางน้ำ (responsibility of the riparian owner) หน้าที่ความรับผิดชอบทำให้น้ำระบาย

ได้อย่างเป็นธรรมชาติ (responsibilities for letting water flow naturally) และหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อป้องกันมลพิษ (responsibility of preventing pollution) (Environmental Agency, 2014)

ประการแรก หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้อาศัยบริเวณริมทางน้ำ ได้แก่ หน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บริเวณริมน้ำ (waterside owners) ที่กฎหมายคอมมอนลอว์วางหลักเกณฑ์เอาไว้ให้มีหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะที่ตนเองอาศัยอยู่ติดกับหรือใกล้กับบริเวณแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำที่มนุษยสร้างขึ้น ซึ่งกฎหมายคอมมอนลอว์ได้กำหนดสิทธิของผู้อาศัยบริเวณริมทางน้ำ (riparian rights) ให้ผู้ผู้อาศัยบริเวณริมทางน้ำมีสิทธิที่จะปัดป้องภัยพิบัติต่างๆ ที่อาจเกิดจากสถานการณ์น้ำท่วมต่อที่ดินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ของตนได้ ในขณะเดียวกันกฎหมายคอมมอนลอว์ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้อาศัยบริเวณริมทางน้ำ (Riparian duties) ไม่ว่าทางน้ำ (watercourse) ดังกล่าวจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป เช่น แม่น้ำ (river) ลำธาร (brook) ลำเหมือง (ditch) และท่อระบายน้ำใต้ดิน (culvert) เป็นต้น

ประการที่สอง หน้าที่ความรับผิดชอบทำให้น้ำระบายได้อย่างเป็นธรรมชาติ ได้แก่ หน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บริเวณริมน้ำที่จะทำลายอุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางทางน้ำไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมากีดขวางทางระบายน้ำท่วมก็ดีหรือสิ่งตามธรรมชาติที่มากั้นขวางทางระบายน้ำท่วมก็ตาม รวมทั้งสิ่งกีดขวางบริเวณริมทางน้ำอันเป็นอุปสรรคต่อสิทธิในการเดินเรือในทางน้ำสาธารณะ (public right of navigation) และสิ่งกีดขวางบริเวณริมทางน้ำที่เป็นเหตุทำให้น้ำท่วมไหลเข้าไปสู่ที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ของเจ้าของที่ดินคนอื่นๆ (flow flooding to other landowners' property) เช่น ต้นไม้ล้มบริเวณริมตลิ่ง (fallen trees) กิ่งไม้ยื่นออกมาบริเวณชายน้ำ (overhanging branches) ต้นไม้และพุ่มไม้บริเวณริมชายฝั่ง (trees and shrubs on the bank) เป็นต้น

ประการที่สาม หน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อป้องกันมลพิษ ได้แก่ หน้าที่ความรับผิดชอบไม่ให้น้ำเสีย (waste water) วัตถุอันตราย (hazardous substance) และสารเคมีอื่นๆ (chemicals) รวมทั้งซากสัตว์ (animal carcasses) หรือมูลฝอย (litter) ที่ถูกปล่อยทิ้งลงบริเวณทางน้ำหรือบริเวณริมน้ำ ซึ่งก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือภาวะที่เป็นพิษ ภัยอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของเพื่อนบ้าน ในขณะที่เพื่อนบ้านกำลังจะเผชิญหรือได้เผชิญกับสถานการณ์น้ำท่วม

จากที่กล่าวมาแล้ว กฎหมายคอมมอนลอว์ได้กำหนดหน้าที่ของเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บริเวณริมน้ำหรือทางน้ำต่างๆ ที่จะต้องกระทำอย่างระมัดระวังเพื่อป้องกันผลร้ายจากสถานการณ์น้ำท่วม (duty of care) (Andrew Williams, 2014) สามประการด้วยกัน หากเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บริเวณริมน้ำหรือทางน้ำต่างๆ กระทำการหรืองดเว้นกระทำตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่กฎหมายคอมมอนลอว์วางหลักเกณฑ์เอาไว้อย่างหนึ่งอย่างใด แล้วไปทำให้เพื่อนบ้านหรือผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนโดยรอบได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมหรือเผชิญกับภาวะน้ำท่วมขังหรือน้ำท่วมไหลเข้าไปทำให้เพื่อนบ้านได้รับความเสียหาย เช่นว่านี้ถือว่าเป็นการกระทำอันเป็นการประทบสิทธิของบุคคลอื่นโดยปราศจากความระมัดระวังตามหน้าที่ที่จะต้องใช้ อีกประการหนึ่งเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บริเวณริมน้ำหรือทางน้ำต่างๆ อาจมีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรืออสังหาริมทรัพย์ของตนเอง แต่

ถ้าการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรืออสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวปราศจากการทำนุบำรุงหรือดูแลรักษาอย่างเหมาะสม แล้วไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่เพื่อนบ้านหรือผู้ที่อาศัยอยู่โดยรอบแล้ว เช่นว่านี้ก็ย่อมถือเป็นเหตุรำคาญจากธรรมชาติ (natural nuisance) ประการหนึ่ง (Michael Barlow, 2014)

อีกประการหนึ่ง ในอดีตที่ผ่านมาศาลยุติธรรมอังกฤษได้เคยสร้างหลักกฎหมายคอมมอนลอว์เกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม ที่เกิดจากจารีตประเพณีในการปฏิบัติต่อกันระหว่างเพื่อนบ้านเพื่อป้องกันน้ำท่วมและคำพิพากษาของศาลยุติธรรมอังกฤษที่วางบรรทัดฐานต่อเนื่องกันมาในประเด็นที่เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วม จนเกิดเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ยอมรับกันเกี่ยวกับสิทธิ (Rights) และหน้าที่ (measured duty) อันพึงมีต่อตนเองหรือต่อเพื่อนบ้าน รวมอีกทั้งต่อผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณชุมชนโดยรอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างเหมาะสม (reasonable steps) เพื่อป้องกันสถานการณ์ทางธรรมชาติที่อาจกระทบต่อที่ดินและทรัพย์สินของเพื่อนบ้าน (neighbouring properties) เหตุที่เจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนเพื่อป้องกันสถานการณ์น้ำท่วมนั้นก็เพราะกฎหมายคอมมอนลอว์สร้างหลักการประการหนึ่งที่ถือว่าเจ้าของที่ดินหรือเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ใดๆ ในฐานะที่เป็นเพื่อนบ้านใกล้เรือนเคียงหรือเพื่อนบ้านละแวกเดียวกันที่จะต้องเผชิญกับภัยอันตรายจากสถานการณ์น้ำท่วมร่วมกัน พึงต้องร่วมด้วยช่วยกันหรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อป้องกันสถานการณ์น้ำท่วมอันถือเป็นศัตรูร่วมกัน แล้วด้วยความเป็นเพื่อนบ้านเช่นว่านี้ก็ไม่อาจส่งผ่านศัตรูร่วมกันไปให้เพื่อนบ้านคนหนึ่งคนใดรับภาระเพียงคนเดียว ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์เรียกหลักนี้ว่าหลักศัตรูร่วมกัน (Common Enemy Doctrine) (David Crichton, 2012)

3.2 ตัวอย่างคดีเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมที่น่าสนใจ

ลักษณะสำคัญของคดีที่ศาลยุติธรรมอังกฤษได้ตัดสินเอาไว้เกี่ยวกับประเด็นของสถานการณ์น้ำท่วมส่วนมากมักเป็นคดีที่เกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม ในคดีเช่นว่านี้ฝ่ายเพื่อนบ้านผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับความเสียหายจากสถานการณ์น้ำท่วม (ฝ่ายโจทก์) ต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ศาลยุติธรรมอังกฤษได้เห็นว่าความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมหรือความประมาทเลินเล่อของฝ่ายเพื่อนบ้านผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่งดเว้นกระทำตามหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใดจนไปก่อความเดือดร้อนรำคาญ (ฝ่ายจำเลย) เนื่องจากฝ่ายโจทย์ย่อมทราบดีถึงความเสียหายที่ตนได้รับและข้อเท็จจริงอันเป็นสาเหตุของความเสียหายในคดี

ศาลยุติธรรมอังกฤษได้เคยวินิจฉัยคดีเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

คดี Sedleigh-Denfield v O'Callaghan [1940] AC 880 คดีนี้มีข้อเท็จจริงอว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการตามคำร้องของเจ้าของที่ดินที่อยู่ละแวกใกล้เคียง เนื่องจากจำเลยได้วางตะแกรงไว้ในคูน้ำที่เป็นทางระบายน้ำไหลผ่าน ต่อมาเกิดฝนตกหนักทำให้คูน้ำดังกล่าวไม่อาจระบายน้ำได้ทันท่วงที และตะแกรงที่จำเลยได้วางเอาไว้เป็นเหตุให้เกิดการอุดตันบริเวณคูน้ำอันเป็นทางระบายน้ำ ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมขังในละแวกใกล้เคียงเป็นบริเวณกว้าง การที่จำเลยเอาตะแกรงมาวางขวางทางน้ำเอาไว้ถือเป็นการกระทำอันสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับเพื่อนบ้านหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่โดยรอบและเพื่อนบ้านที่เผชิญกับภาวะน้ำท่วมก็ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำของจำเลย ดังนี้แล้วศาลยุติธรรม

อังกฤษจึงพิจารณาพิพากษาให้จำเลยรับผิดฐานก่อเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมต่อเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ในละแวกโดยรอบ

คดี Leakey v National Trust [1980] 1 All ER 17 คดีนี้นาง Leaky โจทก์ได้รับความเสียหายจากดินถล่ม (falls of soil) และการร่วงลงของเศษซากอื่นๆ (debris) จากที่ดินของ National Trust จำเลย ในบริเวณพื้นที่ Burrow Mump ดินถล่มเช่นว่านี้เกิดขึ้นตามธรรมชาติและหาใช้เกิดจากน้ำมือมนุษย์ไม่ ซึ่งตัวจำเลยเองรับรู้ถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากดินถล่มมาตามธรรมชาติในลักษณะเช่นว่านี้มาตั้งแต่ปี 1968 มาแล้ว แต่ก็ไม่ได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการป้องกันไม่ให้ดินถล่ม แม้ว่าเหตุการณ์ดินถล่มจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปกติอยู่แล้วตามธรรมชาติก็ตาม ครั้นมาถึงปี 1976 ก็เกิดภาวะแล้งในช่วงฤดูร้อน (hot dry summer) และเกิดภาวะฝนตกอย่างหนักในช่วงฤดูใบไม้ร่วง นาง Leaky โจทก์ในคดีนี้สังเกตุเห็นรอยร้าวในบริเวณริมตลิ่งในบริเวณบ้านของตัวเอง จึงได้แจ้งไปยังจำเลยหรือ National Trust เพื่อขอรับเงินเพื่อเยียวยาความเสียหาย ซึ่งนาง Leaky ได้ขอให้ National Trust จ่ายเงินช่วยเหลือเพียงครึ่งหนึ่งของความเสียหายทั้งหมดเท่านั้น แต่คำร้องขอรับเงินดังกล่าวได้ถูกปฏิเสธในเวลาต่อมา เมื่อเกิดเหตุการณ์ดินถล่มอย่างหนัก (large fall) นาง Leaky จึงได้นำคดีไปฟ้องต่อศาลยุติธรรมอังกฤษว่าจำเลยได้ก่อเหตุรำคาญในลักษณะดังกล่าวมาช้านาน จนทำให้ฝ่ายโจทก์ได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากดินถล่ม ศาลยุติธรรมอังกฤษได้พิจารณาพิพากษาให้ National Trust ต้องรับผิดฐานก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่จำเลย

คดี Home Brewery Co Ltd v William Davis & Co (Leicester) Ltd [1987] 1 QB 339. คดีนี้ศาลยุติธรรมอังกฤษได้ตัดสินตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งกฎหมายคอมมอนลอว์ได้วางหลักเอาไว้ในคดีนี้ว่าเจ้าของที่ดินต่ำไม่จำเป็นที่จะต้องรับน้ำซึ่งไหลตามธรรมดาจากที่ดินสูงเข้ามาในที่ดินของตน (owner of lower land has no duty to receive water from the higher land) ในทางกลับกันน้ำท่วมไหลน้ำไหลเข้ามายังที่ดินของบุคคลหนึ่งบุคคลใดแล้ว ท่านว่าเจ้าของที่ดินสามารถทำการป้องกันไม่ให้น้ำท่วมไหลเข้ามาในที่ดินของตนได้ หากเพื่อนบ้านคนหนึ่งคนใดจะต้องมีความรับผิดจากสถานการณ์น้ำท่วมก็ต่อเมื่อเพื่อนบ้านคนดังกล่าวได้ใช้ที่ดินอย่างไม่เป็นธรรมชาติ (non-natural use) เพื่อให้น้ำท่วมไหลไปสู่ที่ดินของบุคคลอื่น

คดี Bybrook Barn Garden Centre v Kent County Council [2001] BLR 55, CA คดีนี้ท่อน้ำ (culvert) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อระบายน้ำใต้ถนนได้ไปขวางทางระบายน้ำในที่ดินของโจทก์ ทำให้น้ำไม่สามารถระบายออกมาจากที่ดินของโจทก์ได้และเกิดน้ำท่วมขังในที่ดินโจทก์ในเวลาต่อมา ดังนี้ศาลยุติธรรมอังกฤษจึงได้พิจารณาพิพากษาว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอังกฤษก่อเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมและเหตุรำคาญดังกล่าวทำให้โจทก์ได้รับความเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งจำเลยต้องบรรเทาความเดือดร้อนให้โจทก์ด้วยการรื้อถอนท่อน้ำดังกล่าวออกไป

คดี Green v Lord Somerleyton [2003] EWCA Civ 198 คดีนี้จำเลยได้ปล่อยให้มีน้ำท่วมเอ่อไหลออกมาจากบึงน้ำ (marsh) ในที่ดินของจำเลย ไหลมาสู่ที่ดินและบึงน้ำของโจทก์ เป็นสาเหตุที่ก่อให้บึงน้ำในที่ดินของโจทก์ได้รับความเสียหายและเกิดน้ำท่วมขังในที่ดินของโจทก์ในเวลาต่อมา โจทก์ได้ต่อสู้ว่าจำเลยไม่มีสิทธิปล่อยให้น้ำไหลออกมาจากที่ดินของตน (right to allow floodwater to escape over his land) แล้วไปท่วมยังที่ดินของโจทก์ แต่ในคดีนี้ศาลอุทธรณ์อังกฤษกลับวินิจฉัยว่าไม่ใช้หน้าที่ของจำเลย

ที่จะต้องบำรุงรักษาผนังกั้นน้ำ (barriers) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดน้ำท่วมในที่ดินโจทก์

คดี Lambert v Barratt Homes Ltd [2010] EWCA Civ 681 จำเลยที่ 2 เป็นเจ้าของที่ดินผืนหนึ่ง ครั้งต่อมาจำเลยที่ 1 ได้ซื้อที่ดินดังกล่าวต่อจากจำเลยที่ 2 โดยจำเลยที่ 1 ได้ปลูกสร้างบ้านของตนเองบนที่ดินที่ซื้อต่อมาจากจำเลยที่ 2 ในขณะที่จำเลยที่ 1 ได้ปลูกสร้างบ้านของตนเองนั้น จำเลยที่ 1 ได้ทำการอุดทางท่อระบายน้ำเดิมและสร้างทางระบายน้ำขึ้นมาใหม่ ทำให้เมื่อเกิดน้ำท่วมไหลจากบ้านของจำเลยที่ 1 ไปยังบ้านของโจทก์ซึ่งอาศัยอยู่ในบ้าน 3 หลังบริเวณด้านหลังที่ดินของจำเลยที่ 1 (ที่ดินที่ซื้อต่อมาจากจำเลยที่ 2) ต่อมาศาลยุติธรรมอังกฤษได้ตัดสินให้โจทก์ที่ 1 ต้องรับผิดเนื่องจากฝ่าฝืนหน้าที่ (breach of a measured duty) ที่จะต้องบรรเทาความเสียหายไม่ให้การก่อสร้างบ้านของตนไปสร้างสถานการณ์น้ำท่วมต่อเพื่อนบ้านและให้จ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายต่อโจทก์ พร้อมกับให้จำเลยที่ 1 กระทำการในลักษณะที่เป็นการลดภัยที่เกิดขึ้นในเวลาน้ำท่วมขังช่วงฝนตก (natural accumulation of rainwater) ที่อาจท่วมไหลมาบริเวณหัวมุมที่ดินของโจทก์

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ศาลยุติธรรมในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนากฎหมายคอมมอนลอว์เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วม ศาลอังกฤษได้ปรับใช้หลักกฎหมายคอมมอนลอว์ดั่งเดิมที่มีอยู่แล้วกับสถานการณ์น้ำท่วมและศาลอังกฤษพัฒนาหลักเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับความรับผิดของจำเลยที่เป็นผู้ก่อหรือผู้มีส่วนก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญที่เพื่อนบ้านหรือผู้ที่อาศัยอยู่ละแวกใกล้เคียงต้องเผชิญจากสถานการณ์น้ำท่วม กล่าวอีกนัยหนึ่งศาลยุติธรรมอังกฤษได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการตัดสินวางบรรทัดฐานในเรื่องเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมในกรณีที่ไม่เคยมีคำพิพากษาศาลยุติธรรมอังกฤษตัดสินในเรื่องนั้นมาก่อนกับศาลยุติธรรมอังกฤษเข้ามามีบทบาทตัดสินตามบรรทัดฐานในกรณีที่เคยมีคำพิพากษาในคดีก่อนๆ ได้วางบรรทัดฐานเอาไว้แล้ว

4. กฎหมายไทยเกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม

ความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดทางแพ่งในกรณีผู้ที่ก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมต้องเข้าผูกพันชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ไม่ว่าจะเกิดจากความจงใจก็ดีหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม เช่นว่านี้เมื่อเกิดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์น้ำท่วมที่ตนได้มีส่วนก่อขึ้นมาแล้วนั้น ผู้ที่ก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมก็ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เช่นนี้เป็นไปตามประมวล **กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420** บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

เคยมีตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่เคยวินิจฉัยเอาไว้ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วมในบริเวณที่จอดรถของอาคารชุด (คอนโดมิเนียม) จากความประมาทเลินเล่อของนิติบุคคลอาคารชุด ท้ายที่สุดเมื่อเกิดความเสียหายต่อรถยนต์ของเจ้าของร่วมอาคารชุดดังกล่าว ที่เจ้าของร่วมเอามาจอดไว้ในบริเวณที่จอดรถของอาคารชุด นิติบุคคลอาคารชุดย่อมเป็นผู้กระทำละเมิด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายให้กับเจ้าของร่วม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4493/2543 พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 ต้องการให้เจ้าของกรรมสิทธิ์ในห้องชุดอันเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลสามารถใช้สิทธิในห้องชุดได้ตามสิทธิของตนแต่ทรัพย์ส่วนกลางถือว่าเป็นกรรมสิทธิ์รวมระหว่างเจ้าของห้องชุดซึ่งมีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันทั้งกฎหมายและข้อบังคับของนิติบุคคลอาคารชุดล้วนกำหนดให้เป็นหน้าที่ของนิติบุคคลอาคารชุดจำเลยที่ 1 ต้องดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุดเมื่อสาเหตุที่น้ำท่วมห้องชุดของโจทก์เพราะน้ำฝนเอ่อล้นจากท่อรับน้ำภายในอาคารชุดเนื่องจากท่อรวมรับน้ำอุดตัน ซึ่งจำเลยที่ 1 มีหน้าที่ดูแลให้ท่อระบายน้ำดังกล่าวระบายน้ำได้ตลอดเวลา แม้โจทก์มิได้นำสืบว่าเหตุใดท่อน้ำจึงอุดตันและจำเลยที่ 1 ได้กระทำอย่างไรกับสิ่งอุดตันนั้นหรือบริเวณที่อุดตันนั้นไม่อาจตรวจพบได้โดยง่าย ก็ถือได้ว่าเป็นการกระทำละเมิดของจำเลยที่ 1 แล้วเพราะจำเลยที่ 1 ได้เก็บเงินค่าดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนกลาง แล้วว่าจ้างบริษัทเอกชนที่มีอาชีพในการบริหารอาคารชุดมาทำหน้าที่แทน เมื่อบริษัทดังกล่าวละเว้นหน้าที่โดยประมาทเลินเล่อปล่อยให้ท่อระบายน้ำอุดตันจนน้ำท่วมห้องชุดของโจทก์เช่นนี้ย่อมเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์

อีกประการหนึ่งหากผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินหรือผู้ที่เป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่เผชิญกับความเดือดร้อนรำคาญที่ได้รับจากน้ำท่วมขังในบริเวณแดนกรรมสิทธิของตนอันเนื่องมาจากการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดของเพื่อนบ้านผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บริเวณรั้วติดกัน (อยู่ติดกัน) ไม่ว่าการกระทำดังกล่าวของเพื่อนบ้านจะเป็นการกระทำเพื่อจัดการทรัพย์สินของเพื่อนบ้านเองหรือการกระทำเพื่อใช้สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของเพื่อนบ้าน แต่ถ้าการกระทำของเพื่อนบ้านดังกล่าวเป็นการกระทำในลักษณะที่มุ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินหรือผู้ที่เป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บ้านใกล้เรือนเคียงกันแล้วนั้น ย่อมเป็นการใช้สิทธิเกินส่วนจนไปกระทบต่อสิทธิของผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 421 ที่บัญญัติเอาไว้ว่า “การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย”

ประเด็นนี้เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจเกี่ยวกับการกระทำในที่ดินของตนเอง แล้วไปทำให้เกิดน้ำท่วมขังของเพื่อนบ้านใกล้เคียง จนบังเกิดความเสียหายแก่เพื่อนบ้านใกล้เคียง เช่นว่านี้ย่อมเป็นการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่เพื่อนบ้านถือเป็นการใช้สิทธิเกินส่วน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 421

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 37/2529 การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้นเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย โจทก์จำเลยมีตึกแถวอยู่ติดกันและมีท่อระบายน้ำโสโครกฝังอยู่ด้านหลังของตึกแถวเป็นแนวเดียวกัน 1 ท่อเพื่อระบายน้ำร่วมกันไปสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะโจทก์จำเลยมีเรื่องพิพาทกันมาก่อนแล้ว จำเลยนำแผ่นเหล็กเจาะรูเล็กๆ ปิดกั้นทางระบายน้ำที่จะระบายมาจากบ้านโจทก์จนเป็นเหตุให้เกิดน้ำท่วมขังบ้านโจทก์เป็นการกระทำที่จงใจจะให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ถึงแม้จะกระทำในที่ดินของตนเองก็เป็นการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นอันเป็นการกระทำโดยละเมิดตาม**ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 421** โจทก์ร้องขอให้ใช้วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาในกรณีฉุกเฉินให้จำเลยรื้อถอนแผ่นเหล็กดังกล่าวออกเมื่อศาลอนุญาตแล้วโจทก์ก็เอาแผ่นเหล็กที่จำเลยนำไปปิดกั้นออกการกระทำของโจทก์ดังกล่าวได้รับความคุ้มครองตามคำสั่งศาลอันชอบด้วยกฎหมายถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำโดยละเมิด

จากที่กล่าวมาในข้างต้น พบได้ว่าคดีที่ศาลยุติธรรมอังกฤษได้ตัดสินเอาไว้เกี่ยวกับประเด็นของสถานการณ์น้ำท่วม ส่วนมากมักเป็นคดีที่เกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม แต่คดีที่ศาลยุติธรรมไทยได้เคยตัดสินเอาไว้เกี่ยวกับประเด็นของสถานการณ์น้ำท่วมมีทั้งคดีเกี่ยวกับความรับผิดเพื่อละเมิดอันเกิดจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออันก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมและคดีเกี่ยวกับการใช้สิทธิเกินส่วนแล้วไปก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมในอาคารหรือเคหะสถานของเพื่อนบ้าน ซึ่งคดีที่ศาลยุติธรรมไทยได้เคยตัดสินเอาไว้เกี่ยวกับประเด็นเหล่านี้มีเพียงไม่กี่คดีเท่านั้น

5. บทสรุป

กล่าวโดยสรุป ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษสร้างหลักเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมที่ไม่เพียงกำหนดสิทธิของเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ในการป้องกันความเสียหายใดๆ อันเนื่องมาจากความเดือดร้อนรำคาญที่เกิดขึ้นมาจากสถานการณ์น้ำท่วมและหน้าที่ของเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บริเวณริมน้ำหรือทางน้ำต่างๆ ที่จะต้องกระทำอย่างระมัดระวังเพื่อป้องกันผลร้ายจากสถานการณ์น้ำท่วมไม่ให้กระทบต่อเพื่อนบ้านที่มีรั้วติดกันหรือชุมชนละแวกใกล้เคียง พัฒนาการกฎหมายคอมมอนลอว์ว่าด้วยเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมมีการจัดวางสิทธิและหน้าที่ของเพื่อนบ้านผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงอย่างชัดเจน สิทธิและหน้าที่เช่นว่านี้ถูกกำหนดขึ้นมารองรับสถานการณ์ภัยพิบัติหรือปัญหาจากสภานการณ์น้ำท่วม ให้คอยระมัดระวังซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนบ้านอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์น้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นได้จากความไม่แน่นอนของธรรมชาติในทุกเมื่อ อีกทั้งยังให้เพื่อนบ้านมีหน้าที่ระมัดระวังในการปลูกสร้างอาคาร เคหะสถานหรือสิ่งปลูกสร้างใดๆ รวมทั้งแหล่งน้ำที่ตนเองได้สร้างขึ้น ในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดสิ่งกีดขวางทางระบายน้ำหรือไม่ทำลายทางระบายน้ำอันเป็นต้นเหตุทำให้น้ำท่วมขังสร้างเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมขึ้น ในทำนองเดียวกันระบบกฎหมายซีวิลล์ลอว์ประเทศไทยไม่ได้ก่อร่างสร้างหลักเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมเฉกเช่นเดียวกับระบบกฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษ เพียงแต่ศาลยุติธรรมไทยใช้บทกฎหมายลายลักษณ์อักษร ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และ 421 ยกมาปรับกับคดีที่มีประเด็นเกี่ยวข้อง รวมทั้งนำกฎหมายลายลักษณ์อักษรมาใช้ในบรรดากรณีสถานการณ์น้ำท่วมซึ่งต้องด้วยบทบัญญัติลายลักษณะอักษรและตามปรัชญาความมุ่งหมายของบทบัญญัติลายลักษณ์อักษรนั้นๆ

สิ่งสำคัญที่ได้จากการศึกษากฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษเกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมก็คือผู้เป็นเจ้าของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่บริเวณริมน้ำหรือทางน้ำต่างๆ พึงจะต้องกระทำอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วม ด้วยการทำนุบำรุงหรือดูแลรักษาแหล่งน้ำหรือทางระบายน้ำอย่างเหมาะสม ระมัดระวังไม่ไปสร้างความเสียหายแก่เพื่อนบ้านหรือผู้ที่อาศัยอยู่โดยรอบ ในขณะเดียวกันการเทียบเคียงกับกฎหมายซีวิลล์ลอว์ประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเทียบเคียงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และ 421 พร้อมกับศึกษาตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่กล่าวมาในข้างต้น ก็ทำให้ทราบว่าเจ้าของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างต้องกระทำตามหน้าที่โดยใช้ความระมัดระวัง ไม่ปล่อยปละละเลยให้แหล่งน้ำของตนอุดตันหรือถูกปิดกั้นจนเกิดสถานการณ์น้ำท่วมขังบริเวณที่อยู่อาศัยหรือสิ่งปลูกสร้างของเพื่อน

บ้าน รวมทั้งไม่ควรการกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในที่ดินของตนเอง แล้วไปทำให้เกิดน้ำท่วมขังของเพื่อนบ้านใกล้เคียง จนบังเกิดความเสียหายแก่เพื่อนบ้านใกล้เคียง

6. บรรณานุกรม

Andrew Williams. (2014). *Flood Claims*. Retrieved September 18, 2019, http://www.atlanticchambers.co.uk/media/98714/nov_2014_-_flooding_-_andrew_williams.pdf

Committee on Climate Change. (2012). *Climate change – is the UK preparing for flooding and water scarcity?*. London: Committee on Climate Change.

David Crichton. (2012). *Flood plain speaking 3rd edition*. Retrieved September 19, 2019, https://www.cii.co.uk/media/2233858/flood_plain_speaking_3rd_ed.pdf

Derbyshire County Council. (2015). *Guidance Notes: Highways Statutory Duties and Vested Powers*. Matlock: Derbyshire County Council.

Devon City Council. (2014). *Riparian Owner Responsibility*. Retrieved September 19, 2019, https://www.devon.gov.uk/floodriskmanagement/question/riparian-owner-responsibility/

Donald Houston, et al. (2001). *Pluvial (rain-related) flooding in urban areas: the invisible hazard*. York: Joseph Rowntree Foundation.

Environmental Agency. (2009). *Flooding in England: A National Assessment of Flood Risk*. Bristol: Environment Agency.

Environmental Agency. (2014). *Living on the edge: A guide to your rights and responsibilities of riverside ownership*. Bristol: Environmental Agency.

Office of the Deputy Prime Minister. (2002). *Preparing for floods: Interim guidance for improving the flood resistance of domestic and small business properties*. London: Office of the Deputy Prime Minister.

Peter Wynn. (2004). Potential common law liability for privately provided flood defences. *Structural Survey. 2*(22): 110-113.

Michael Barlow. (2014). *Legal responsibility for flooding*. Bristol: Burges Salmon LLP.

Robert C. Palmer. (2015). *Modern Nuisance Law from Historical Perspective*. Doctor of Philosophy (Law). Bristol: University of the West of England Faculty of Business and Law.

UK Environmental Law Association. (2017). *Common Law*. Retrieved September 20, 2019, http://www.environmentlaw.org.uk/rte.asp?id=183

UK Environmental Law Association. (2017). *Flooding*. Retrieved September 22, 2019, http://www.environmentlaw.org.uk/rte.asp?id=98

William Upton. (2014). *Common law liabilities for flood damage: "Flood me, Flood me not*. Retrieved September 23, 2019, https://www.6pumpcourt.co.uk/wp-content/uploads/2014/11/common-law-liabilities-for-flooding-WU.pdf

7. References

Andrew Williams. (2014). *Flood Claims*. Retrieved September 18, 2019, http://www.atlanticchambers.co.uk/media/98714/nov_2014_-_flooding_-_andrew_williams.pdf

Committee on Climate Change. (2012). *Climate change – is the UK preparing for flooding and water scarcity?*. London: Committee on Climate Change.

David Crichton. (2012). *Flood plain speaking 3rd edition*. Retrieved September 19, 2019, https://www.cii.co.uk/media/2233858/flood_plain_speaking_3rd_ed.pdf

Derbyshire County Council. (2015). *Guidance Notes: Highways Statutory Duties and Vested Powers*. Matlock: Derbyshire County Council.

Devon City Council. (2014). *Riparian Owner Responsibility*. Retrieved September 19, 2019, https://www.devon.gov.uk/floodriskmanagement/question/riparian-owner-responsibility/

Donald Houston, et al. (2001). *Pluvial (rain-related) flooding in urban areas: the invisible hazard*. York: Joseph Rowntree Foundation.

Environmental Agency. (2009). *Flooding in England: A National Assessment of Flood Risk. Bristol*: Environment Agency.

Environmental Agency. (2014). *Living on the edge: A guide to your rights and responsibilities of riverside ownership*. Bristol: Environmental Agency.

Office of the Deputy Prime Minister. (2002). *Preparing for floods: Interim guidance for improving the flood resistance of domestic and small business properties*. London: Office of the Deputy Prime Minister.

Peter Wynn. (2004). Potential common law liability for privately provided flood defences. *Structural Survey. 2*(22): 110-113.

Michael Barlow. (2014). *Legal responsibility for flooding*. Bristol: Burges Salmon LLP.

Robert C. Palmer. (2015). *Modern Nuisance Law from Historical Perspective*. Doctor of Philosophy (Law). Bristol: University of the West of England Faculty of Business and Law.

UK Environmental Law Association. (2017). *Common Law*. Retrieved September 20, 2019, http://www.environmentlaw.org.uk/rte.asp?id=183

UK Environmental Law Association. (2017). *Flooding*. Retrieved September 22, 2019, http://www.environmentlaw.org.uk/rte.asp?id=98

William Upton. (2014). *Common law liabilities for flood damage: "Flood me, Flood me not*. Retrieved September 23, 2019, https://www.6pumpcourt.co.uk/wp-content/uploads/2014/11/common-law-liabilities-for-flooding-WU.pdf

โครงการประชารัฐ: นโยบายเชิงประชานิยมภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ กับการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

Populist Project: Populism Policies under [Thailand's] New Constitution and the Inheritance of the National Council for Peace and Order (NCPO)

(วันรับบทความ: 20 กันยายน 2562; วันแก้ไขบทความ: 2 พฤศจิกายน 2562; วันตอบรับบทความ: 6 พฤศจิกายน 2562)

ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว*

Yutthasart Norkaew

บทคัดย่อ

"โครงการประชารัฐ" เป็นการดำเนินนโยบายของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2562 และยังมีการสานต่อนโยบายดังกล่าวผ่านการสืบทอดอำนาจตามกระบวนการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 ภายใต้ "พรรคการเมืองนอมินี" ในนาม "พรรคพลังประชารัฐ" และได้เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล โดยการดำเนินนโยบายต่างๆ เป็นการเปลี่ยนชื่อ "นโยบายประชานิยม" ที่ประสบความสำเร็จในอดีต เพื่อให้เอื้อต่อการสร้างฐานความนิยมทางการเมืองของตนและมุ่งตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าชนชั้นกลางหรือกลุ่มนายทุนจะมีการโจมตี "นโยบายประชานิยม" ในประเด็นเรื่องของความสิ้นเปลืองในทางเศรษฐศาสตร์ แต่ก็ไม่อาจทำให้การออกนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลหลุดพ้นจากแนวทางดังกล่าวไปได้ อันมีสาเหตุหลักมาจากการมุ่งเอาใจกลุ่มฐานเสียงส่วนใหญ่ที่อยู่ในสังคม ซึ่งก็คือ "กลุ่มชนชั้นรากหญ้า" ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลใหม่ที่มาจากการสืบทอดอำนาจทางการเมืองผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2562 จึงต้องดำเนินนโยบายที่มุ่งเน้นฐานความนิยมและฐานเสียงการสนับสนุนจากประชาชน เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งมากกว่าที่จะมุ่งเน้นฐานนโยบายของพรรคการเมือง ซึ่งนำเสนอในประเด็นการสร้างระบบเศรษฐกิจแบบยั่งยืนภายใต้ "แนวทางรัฐสวัสดิการ" ที่มุ่งเน้นการจัดเก็บภาษีและตอบแทนประชาชนผู้เสียภาษีผ่านสวัสดิการสังคมอย่างมีคุณภาพ

บทความวิชาการเรื่องนี้ จึงต้องการศึกษาความหมายของประชานิยมและแนวทางการดำเนินนโยบายในประเทศไทย แนวทางการบูรณาการโครงการประชารัฐผ่านกระบวนการต่างๆ โดยผนวกเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ชาติตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตลอดจนปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยภายใต้นโยบายเชิงประชานิยม ผลการศึกษาพบว่า แนวทาง "ประชานิยมดั้งเดิม" ของรัฐบาลยุคที่ผ่านมาในอดีต ซึ่งถูกเปลี่ยนชื่อนโยบายจนกลายเป็น "โครงการประชารัฐ" ภายใต้การวางแผนแนวทางการดำเนินนโยบายและการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในนาม "พรรคพลังประชารัฐ" ภายหลังการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2562 นั้น สามารถวิเคราะห์และสรุปเหตุผลสำคัญของการดำเนิน "นโยบายเชิงประชานิยม" ภายใต้ชื่อ "โครงการประชารัฐ" ออกมาได้ 5 ประการ ดังนี้ 1) การสร้างความชอบธรรมเชิงนโยบาย

* อาจารย์ประจำ, โปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Corresponding author, E-mail: Yutthasart.nk@hotmail.com

และฐานความนิยมทางการเมือง 2) การสร้างกลไกการสืบทอดอำนาจผ่านรัฐธรรมนูญโดยการยึดโยงนโยบายเชิงประชานิยมผนวกเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี 3) การสานต่อนโยบายประชารัฐเดิมของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) 4) การแสดงรูปแบบอัตลักษณ์เชิงนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม 5) การบ่งชี้อุดมการณ์ให้สอดคล้องกับบริบทของการแข่งขันทางการเมือง

คำสำคัญ: โครงการประชารัฐ, นโยบายเชิงประชานิยม, รัฐธรรมนูญ, คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

Abstract

"Populist Project" was the policy implementation of the National Council for Peace and Order (NCPO) that had proceeded from 2014 to 2017 and was then monitored in a way that the NCPO regime made the transfer of power [from a military to a civilian government] under the party's name, Palang Pracharath as a proxy party, through the 2019 electoral process. Palang Pracharath Party (PPRP) was a core party to form a government and transformed the NCPO implemented policies into line with successful implementation of 'populist policies' in the past period. The transformation [of 'populist policies' into 'Populist Project] entailed gaining in its political popularity and meeting the basic needs of the general populace continually. Although the middle-classed people or investors censured the 'Civil State Policy' on the loss of economic efficiency, the government's policy manifesto had yet to be rooted out of populism policies. The reasonable cause was to satisfy the vast majority of political bastion in civil society, viz, 'grass-roots groups'. Consequently, the new government formed by the transfer of NCPO political power to the 2019 electoral process is obligated to implement its 'civil state policy' with more emphasis on crucial political support bases and political popularities in order to win the election than the proposed party policies by PPRP. In its election manifesto, the PPRP had indeed proposed creating the sustainable economic systems in relation to 'welfare state' with a focus on the efficiency of collecting taxes and providing taxpayers with social welfare benefits.

This article aims to study the meanings of populism, the operational guidelines for government policy implementation in Thailand, the integration of civil state programs consistent with the national strategic plans enshrined in the new constitution, and the problems of inequalities in Thai society under [neo] populism. The study showed that the operational guidelines of 'populism in the previous periods' adopted by prior governments were transformed and tailored to the party platform of 'civil state (Pracharath) programs'

designed and implemented by NCPO and the transfer of NCPO political power to 'Palang Pracharath Party' after the 2019 election. They could be analysed and summarized into five major aspects with regard to the [successful] policy implementation of populist policies via civil state policies, namely: 1) empowering policy legitimacies and political popularities; 2) incorporating legal mechanisms designed to enable the National Council for Peace and Order (NCPO) to transfer its power into the 2017 Constitution consistent with the 20-year national strategic plans; 3) undertaking the NCPO implemented policies ; 4) demonstrating the model of policy-oriented identities, and 5) identifying political policies in accordance with a context of political competition.

Keyword: Populist Project, Populism Policies, Constitution, National Council for Peace and Order (NCPO)

1. บทนำ

"นโยบายประชานิยม" เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างเป็นทางการในยุครัฐบาลทักษิณ ซึ่งเป็นการวางนโยบายที่มุ่งผลประโยชน์สูงสุดทางการเมือง ทำให้รัฐบาลมีฐานเสียงสนับสนุนอย่างท่วมท้นโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) ของประเทศไทย ภายหลังการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2544 (ทรงภูมิ พรหมภาพ และโกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2558: 234) หลังจากนั้น จึงได้นำ "นโยบายประชานิยม" มาผลักดันให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ประชาชนเสพติดการช่วยเหลือจากรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นการรอคอยการให้ การแจกจ่าย หรือการรอรับของให้เปล่า (ของฟรี) จากนโยบายต่างๆ ที่ปรากฏออกมาได้ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจโดยตรง เนื่องจากรัฐบาลมีความจำเป็นต้องดำเนิน "นโยบายประชานิยม" อย่างต่อเนื่อง และต้องนำงบประมาณที่ได้จากภาษีของประชาชนมารับผิดชอบต่อคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2549: 24) ทั้งนี้ "นโยบายประชานิยม" มีฐานแนวคิดคล้ายคลึงกับ "นโยบายสวัสดิการสังคม" ที่มุ่งเน้นการกระจายทรัพยากร การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การเสริมสร้างศักยภาพแก่ประชาชนผ่านแนวทางกระตุ้นการใช้จ่ายทางเศรษฐกิจและยังเป็นการเปิดพื้นที่การช่วยเหลือเชิงนโยบายให้แก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม ทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่เป็นรูปธรรมได้ (อัญชิรญา จันทรปิฎก, 2562: 7) แต่รัฐบาลในหลายยุคสมัยต่อมาภายหลังจากยุครัฐบาลทักษิณได้ดำเนิน "นโยบายประชานิยม" เรื่อยมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมเชิงนโยบาย รวมถึงยังส่งผลต่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและการก้าวเข้าสู่การเป็นรัฐบาลของพรรคการเมืองต่างๆ นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยมีรากฐานของการหยิบยก "แนวทางประชานิยม" มาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการสร้างฐานความนิยมจากประชาชน เพื่อมุ่งเน้นการแข่งขันทางการเมืองจนกลายเป็นวัฒนธรรมเชิงนโยบายที่ต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรมตามที่ได้รณรงค์หาเสียงไว้กับประชาชน (ฐิติกร สังข์แก้ว และอรรถสิทธิ์ พานแก้ว, 2559)

แม้กระทั่งรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้นโยบายดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างฐานความนิยมและมุ่งหวังการสืบทอดอำนาจของตนเฉกเช่นเดียวกับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองของทหารครั้งล่าสุดผ่านการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นการเข้ายึดครองอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยใช้ข้ออ้างเกี่ยวกับเรื่องความจำเป็นในการคืนความสงบเรียบร้อยให้กับประเทศและการคืนความสุขให้กับประชาชน (ฐิติกร สังข์แก้ว และ อรรถสิทธิ์ พานแก้ว, 2559) ภายใต้การบริหารประเทศของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยได้มีการดำเนินนโยบายที่เรียกว่า “ประชารัฐ” ซึ่งเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลในการบริหารประเทศ หากพิจารณาคำว่า “ประชารัฐ” มีที่มาจากเพลงชาติไทย แสดงถึงความสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน ส่วนความหมายในทางวิชาการคำว่า “ประชารัฐ” หมายถึง การที่ภาคประชาชนและภาครัฐได้ร่วมมือกันพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กับการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ภายใต้แนวทาง “สานพลังประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก” สู่การเป็น “ประเทศไทย 4.0” อันเป็นกลไกที่สร้างความแตกต่างจาก “นโยบายประชานิยม” ในยุครัฐบาลทักษิณ แต่นักวิชาการหลายท่านกลับมีข้อโต้แย้งว่า “นโยบายประชารัฐ” ก็คือ อีกรูปแบบหนึ่งของนโยบายประชานิยมที่สามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้เพียงในระยะสั้นเท่านั้น และไม่สามารถแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมได้อย่างยั่งยืน (รติมา คชนันทน์, 2558: 2) โดย “นโยบายประชารัฐ” เป็น “นโยบายเชิงประชานิยม” ที่มุ่งตอบสนองต่อ “กลุ่มชนชั้นรากหญ้า” เป็นสำคัญ ซึ่งมีการจัดทำเป็นโครงการต่างๆ ที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือกลุ่มชนชั้นดังกล่าว คือ “โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” หรือ “บัตรคนจน” เป็นการให้เงินช่วยเหลือแก่ประชาชนรายละไม่เกิน 3,000 บาท เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน (Voicetv, 2562) โดยเป็นการเพิ่มทุนหรือกำลังการซื้อให้แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย ซึ่งต้องใช้ผ่านเครื่องรูดบัตร “Electronic Data Capture” (EDC) แต่ทว่าเครื่องมืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ กลับก่อให้เกิดความยุ่งยากในการใช้งานแก่ผู้ถือบัตรและผู้ขายสินค้าเป็นอย่างมาก (Ktcore, 2561)

ทั้งนี้ ผู้ที่ถือครอง “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” หรือ “บัตรคนจน” สามารถนำไปต่อยอดความช่วยจากภาครัฐในโครงการอื่นๆ ได้ดังนี้

1) มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจรอบใหม่ เป็นมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการ “ยิ่งเที่ยว ยิ่งเท่ ช่วยเปย์ เมืองรอง” ขณะเดียวกันยังมีการขยายระยะเวลาเพิ่มตามมาตรการลดหย่อนภาษีท่องเที่ยวเมืองรองที่สิ้นสุดไปเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 รวมไปถึงการท่องเที่ยวเมืองหลัก โดยให้นำค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงจากค่าที่พักและการเดินทางไปใช้หักค่าลดหย่อนภาษีได้ไม่เกินคนละ 15,000 บาท นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้เพิ่มจำนวนเงินให้แก่ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจอีกรอบ คือ

(1) ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเรียนอยู่ในระดับไม่เกินชั้นมัธยมศึกษา ได้รับเงินคนละ 500 บาท

(2) เกษตรกรที่ถือ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” และขึ้นทะเบียนจะได้รับเงินเพิ่มอีกเดือนละ 200-300 บาท

(3) รัฐบาลเพิ่มเงินผ่านบัตรสวัสดิการ เพื่อให้สามารถใช้จ่ายในร้านธงฟ้าประชารัฐได้อีกคนละ 500 บาท

(4) สนับสนุนการอ่านด้วยมาตรการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากการซื้อหนังสือ e-book

(5) ให้ร้านค้าที่ลงทุนติดตั้งเครื่อง "Point Of Sales" (POS) หรือเครื่องเก็บเงินบัตรเดบิตหักรายจ่ายได้ 1.5-2 เท่า เพื่อส่งเสริมให้ร้านค้าต่างๆ เข้าสู่ระบบ e-payment มากขึ้น

2) นโยบายแจกของขวัญปีใหม่แก่ประชาชน เป็นนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวมที่เน้นการกระจายรายได้ไปยังพื้นที่ต่างๆ และสร้างความสุขให้แก่ประชาชนในช่วงเทศกาล อาทิ

(1) เที่ยวเพื่อชาติ โดยนำค่าใช้จ่ายจากการท่องเที่ยวตั้งแต่วันที่ 1-31 ธันวาคม พ.ศ. 2559 มาหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปี พ.ศ. 2559 จำนวน 15,000 บาท

(2) แจกเงินคนจน เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้มีรายได้น้อย โดยมอบเงินช่วยเหลือแก่ผู้มีรายได้น้อยรายละไม่เกิน 3,000 บาท

(3) ลดกระหน่ำราคาสินค้า กระทรวงพาณิชย์ได้ร่วมกับสมาคมผู้ค้าปลีกแห่งประเทศไทย ห้างค้าส่งค้าปลีกสมัยใหม่ ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อต่างๆ จัดงาน "รวมใจ...ช่วยไทย... ลดรับปีใหม่" เป็นการลดราคาจำหน่ายสินค้าทุกแผนกลงสูงสุดถึง 80% ทั้งในหมวดอาหารและเครื่องดื่ม ของใช้ในชีวิตประจำวัน เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องครัว เครื่องใช้ไฟฟ้า และวัสดุก่อสร้าง

(4) ลดค่าผ่านทาง ยกเว้นค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนต์บนทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 (มอเตอร์เวย์สายตะวันออก) และทางหลวงพิเศษหมายเลข 9 (ถนนกาญจนาภิเษก) ในช่วงเทศกาลปีใหม่ พ.ศ. 2560 ตั้งแต่เวลา 00.01 น. ของ วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ถึงเวลา 24.00 น. ของวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2560 รวม 7 วัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางกลับภูมิลำเนาและท่องเที่ยวให้แก่ประชาชน

(5) ของขวัญเบ็ดเตล็ด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เตรียมจัดกิจกรรม "ส่งสุขปีใหม่ 2560 จากใจกระทรวงเกษตรและสหกรณ์" เพื่อมอบเป็นของขวัญให้แก่เกษตรกรและประชาชนทั่วประเทศ ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมส่งเสริมแหล่งบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมบริการประชาชนและมอบความรู้ พัฒนาอาชีพ รวมถึงกิจกรรมลดรายจ่ายในครัวเรือน (ชลลดา อิงศรีสว่าง, 2559)

3) โครงการเครื่องหยอดเหรียญบนรถเมล์ หลังจากการทดลองใช้ปรากฏว่าเครื่องเก็บค่าโดยสารหยอดเหรียญ (Cash box) ไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและยังไม่สอดคล้องกับสภาพการใช้งานจริง ทำให้ บอร์ด "องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ" (ขสมก.) สั่งยุติการติดตั้งเครื่องดังกล่าวบนรถเมล์ 1,800 คัน เพื่อศึกษาข้อมูลและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้งานดังกล่าวเสียก่อน (วรรณโชค ไชยสะอาด, 2560)

4) มาตรการช่วยเหลือค่าไฟฟ้า เป็นมาตรการที่มอบให้ผู้ที่ถือครอง "บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ" จะได้รับสิทธิ์ 1 สิทธิ์ต่อครัวเรือนต่อบิล โดยที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิทธิ์จากมาตรการใช้ไฟฟ้าฟรีไม่เกิน 50 หน่วย และใช้ไฟฟ้าไม่เกิน 230 บาท ซึ่งเป็นสิทธิ์ของประชาชนโดยทั่วไป ทั้งนี้ ผู้มีสิทธิ์ดังกล่าวจะต้องชำระเงินค่าไฟฟ้าไปก่อนเบื้องต้นและกรมบัญชีกลางจะโอนจ่ายเงินชดเชยค่าไฟฟ้าคืนผ่าน "บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ" ในเดือนถัดไป โดยจะเริ่มจ่ายเงินคืนเข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐครั้งแรก ในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคยังได้เปิดให้ประชาชนลงทะเบียนแจ้งความจำนงขอใช้สิทธิ์ดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2561 ไปจนถึงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2562 ผลปรากฏว่าในเบื้องต้นมีประชาชนมาลงทะเบียนประมาณ 50,000 ราย และจะมีเพิ่มเติมอีกจำนวนหนึ่งจนกว่าจะครบตามกำหนดระยะเวลา (Workpoint News, 2561)

อย่างไรก็ตาม “โครงการประชารัฐ” ดังกล่าว หากพิจารณาจะพบว่า ไม่สามารถแก้ไขปัญหาโครงสร้างเชิงระบบทางเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหาการกระจายรายได้ หรือปัญหาการว่างงานได้ในระยะยาวอย่างยั่งยืน แต่เป็นเพียงแรงผลักที่สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจได้ในระยะเวลาอันสั้นหรือเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพียงเท่านั้น รวมถึงยังไม่สามารถสร้างฐานอาชีพที่มั่นคงให้แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง กอปรกับโครงการยังมีลักษณะสำคัญเป็นการแจกเงินให้แก่ประชาชนเหมือนกับทุกรัฐบาลในอดีตที่ผ่านมา ทำให้ประชาชนโดยส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ารัฐบาลควรนำเงินงบประมาณส่วนของการดำเนินโครงการไปใช้ในการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ ให้ได้มาตรฐานและทันสมัย ตลอดจนควรเน้นการพัฒนาทางด้านการศึกษาจากฐานรากอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนและน่าจะเป็นการลงทุนที่คุ้มค่ามากกว่า (ยุทธพร อิสรชัย, 2561)

ดังนั้น แนวทาง “ประชานิยม” หรือ “ประชารัฐ” แท้จริงแล้วก็คือ การดำเนินนโยบายที่มีทิศทางลักษณะเหมือนกันเพียงแค่มีการเปลี่ยนชื่อโครงการหรือแนวทางการดำเนินงานบางอย่างให้สอดคล้องหลักการบริหารของรัฐบาลเท่านั้น ถึงกระนั้น รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ก็ยังคงกล่าวอ้างว่าแนวทางการดำเนินนโยบาย “ประชารัฐ” เป็นแนวทางที่แตกต่างจาก “ประชานิยม” โดยเป็นการบูรณาการการทำงานจากทุกภาคส่วนของสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมภายใต้แนวทาง “สานพลังประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก” สู่ “ประเทศไทย 4.0” โดยรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีการกำหนดนโยบายดังกล่าวให้สอดคล้องกับแนวทางแผนยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 20) และสานต่อแนวนโยบายอย่างต่อเนื่อง โดยประชาสัมพันธ์ผ่านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในนาม “พรรคพลังประชารัฐ” ทั้งนี้ ภายหลังการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2562 พรรคการเมืองดังกล่าวก็ได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล โดยหลายฝ่ายมองว่าเป็นพรรคการเมืองนอมินีในการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

อย่างไรก็ดี แม้ว่ารัฐบาลจะออกมาปฏิเสธว่าการดำเนินนโยบายดังกล่าวไม่ใช่แนวทาง “ประชานิยม” แต่นโยบายที่ปรากฏออกมาล้วนแล้วประจักษ์แจ้งว่า เป็นการเปลี่ยนชื่อ “นโยบายประชานิยม” ของยุครัฐบาลที่ผ่านมาในอดีต เพื่อให้กลายเป็นอัตลักษณ์ในการดำเนินนโยบายของพรรคการเมืองตนเสียมากกว่า ฉะนั้นแล้ว บทความวิชาการทั่วไปเรื่องนี้ จึงต้องการศึกษาความหมายของประชานิยมและแนวทางการดำเนินนโยบายในประเทศไทย แนวทางการบูรณาการโครงการประชารัฐผ่านกระบวนการต่างๆ โดยผนวกเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ชาติตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตลอดจนปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยภายใต้นโยบายเชิงประชานิยม ซึ่งจะทำให้ผู้เขียนสามารถวิเคราะห์และสรุปเหตุผลสำคัญของการดำเนิน “นโยบายเชิงประชานิยม” ภายใต้ชื่อ “โครงการประชารัฐ” ในนาม “พรรคพลังประชารัฐ” โดยเป็นพรรคการเมืองนอมินีที่มาจากการสืบทอดอำนาจคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้

2. ความหมายของประชานิยมและวิวัฒนาการนโยบายประชานิยมในประเทศไทย

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2549: 23-46) ได้ทบทวนแนวคิดและความหมายของ “ประชานิยม” ที่เกิดขึ้นและปรากฏในประเทศต่างๆ โดยจำแนกออกมาได้ 5 ลักษณะ ดังนี้

1) ประชานิยมในประเทศรัสเซียและสหรัฐอเมริกา เป็นประชานิยมในความหมายดั้งเดิมที่เกิดขึ้นในปลายศตวรรษที่ 19 เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มาจากการเรียกร้องของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ นั่นคือ “กลุ่มชาวนา” โดยเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศรัสเซียและสหรัฐอเมริกา เรียกว่า “ขบวนการนารอดนิก” (Narodichestvo) ถือว่าเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีแนวคิดเอื้อผลประโยชน์แก่ประชาชนคนยากจนนำไปสู่การสนับสนุนพรรคการเมือง ซึ่งมุ่งหวังความนิยมผ่านฐานเสียงทางการเมืองเป็นหลัก โดยไม่ได้คำนึงถึงความสมเหตุสมผลของอุปสงค์และอุปทานในทางเศรษฐศาสตร์รองรับ (อนุสรณ์ ธรรมใจ, 2561)

2) ประชานิยมในทวีปละตินอเมริกา เป็นขบวนการประชานิยมที่เริ่มต้นขึ้นในประเทศอาร์เจนตินาตั้งแต่ทศวรรษ 1920 ภายใต้การนำของนายพลฮวน เปรอง โดยสร้างนโยบายสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนภายในประเทศ เพื่อมุ่งเน้นการได้มาของฐานเสียงและฐานนโยบายจากประชาชนเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้นำมีความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมากและได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างท่วมท้น แต่สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นกลายเป็นว่ารัฐบาลได้นำเงินงบประมาณแผ่นดินมาใช้จ่าย เพื่อดูแลประชาชนภายในประเทศจนเกิดภาวะเงินเฟ้อนำไปสู่สภาวะการล่มสลายทางเศรษฐกิจของชาติในที่สุด (Storylog, 2559)

3) ประชานิยมในประเทศตะวันตก เป็นลักษณะการเมืองที่มีพรรคการเมืองบางพรรคได้รับความสนับสนุนจากประชาชนที่ให้ความชื่นชอบหรืออาจมีทัศนคติทางการเมืองที่ตรงกัน แต่ก็ปรากฏความล้มเหลวที่เกิดขึ้นในประเทศกรีซ ซึ่งมีพรรคการเมือง 2 พรรคใหญ่ คือ “พรรคสังคมนิยมของกรีซ” (Panhellenic Socialist Movement) หรือที่เรียกว่า “พรรค PASOK” และ “พรรคประชาธิปไตยใหม่” (New Democracy Party) หรือที่เรียกว่า “พรรค ND” ที่มีการแข่งขันโดยใช้นโยบายประชานิยมอย่างบ้าคลั่ง (ณัฐพล วงษ์กระสัน, 2554) จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2553 รัฐบาลของนายจอร์จ ปาปันเดรอู ประสบปัญหาการบริหารการเงินที่ขาดสภาพคล่อง เนื่องจากครบกำหนดอายุของการจ่ายพันธบัตรของกรีซ เป็นผลทำให้ต้องขอความช่วยเหลือจาก “สหภาพยุโรปและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ” (IMF) จนนำไปสู่ความวุ่นวายภายในประเทศอันเป็นผลมาจากเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ (วีรพงษ์ ชุติภัทร์, 2554)

4) ประชานิยมในฐานะแนวทางการพัฒนาหรือแนวคิดการพัฒนาที่เน้นชนบท เน้นการเกษตรกรรมเป็นทางเลือกของการพัฒนาที่ไม่เน้นการพัฒนาให้เกิดความเป็นเมืองแบบประเทศตะวันตก แต่เน้นการสร้างสรรค์คุณค่าของชนบทผ่านประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ถือว่าเป็นแนวทางประชานิยมรูปแบบที่เน้นความสุขที่เกิดจากคุณค่าทางจิตใจมากกว่าคุณค่าทางวัตถุ ซึ่งเป็นประชานิยมที่ยั่งยืนถาวรและสร้างคุณค่าให้แก่ประชาชนมากกว่าประชานิยมที่เน้นการพัฒนาให้เกิดความเจริญจนนำไปสู่ความเป็นเมืองอย่างในประเทศตะวันตก

5) ประชานิยมกับการให้ความสำคัญหรือให้คุณค่าของประชาชน เป็นลักษณะอุดมการณ์การเมืองที่เห็นความสำคัญของประชาชนทั่วไปเป็นหลัก จึงต้องดำเนินนโยบายทุกอย่างให้เป็นประชานิยมอยู่เสมอ เพื่อสนองความพึงพอใจของประชาชนอย่างต่อเนื่องและยังเป็นการช่วยเหลือคนทุกกลุ่มวัยอย่างเท่าเทียมกันภายใต้การดำเนินนโยบายที่สร้างความยุติธรรมให้แก่สังคม

ทั้งนี้ นโยบายประชานิยมในประเทศไทย พบว่า เป็นลักษณะของการนำเงินภาครัฐ (ภาษีประชาชน) มาจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อมุ่งเน้นการช่วยเหลือคนยากจน ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและ

เป็นการสร้างเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social safety net) โดยเป็นการช่วยเหลือในระยะสั้นหรือการให้เปล่า รวมถึงยังเป็นการสร้างฐานความนิยม คะแนนเสียง ความพอใจ และทัศนคติให้ประชาชนเป็นฝ่ายรอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐเป็นหลัก ทั้งนี้ การนำนโยบายประชานิยมมาดำเนินการมากจนเกินไปและขาดความรับผิดชอบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของรัฐบาล ทำให้เกิดผลพวงทางด้านปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว นำไปสู่การถูกลดทอนความสามารถในการแข่งขัน อันเป็นสร้างภาระทางการเงินและการคลังต่อรัฐที่อาจนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจของประเทศได้ในอนาคต อีกทั้งการใช้นโยบายประชานิยมอาจจะทำให้สังคมอ่อนแอลงและประชาชนที่ได้รับความช่วยเหลือถูกมอมเมาจนขาดความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพได้ (อนุสรณ์ ธรรมใจ, 2561)

อย่างไรก็ตาม การดำเนินโครงการต่างๆ ตามแนวทางประชานิยมมากจนเกินไปยังมีผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นตามมามากมายในระยะยาวหลากหลายมิติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านการเมือง และทางด้านสังคม ดังนี้ (นันทวุฒิ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2551)

1) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ในการดำเนินนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลนั้นจำเป็นต้องใช้งบประมาณ ซึ่งในกรณีทั่วไปการหางบประมาณมาดำเนินนโยบายของรัฐบาลนั้นก็อาจทำได้โดยการกู้ยืมเงินทั้งจากภายในและต่างประเทศ หรืออาจใช้วิธีการเก็บภาษีอากรเพิ่มขึ้น ทำให้ภาระรายจ่ายต้องตกอยู่กับประชาชนกลุ่มหนึ่งของประเทศและยังเป็นไปตามทัศนะของ Lingle, C. (2002) ซึ่งมองว่า “นโยบายประชานิยม” คือ การที่รัฐบาลมอบความหวังที่ไม่เป็นจริง (false expectation) ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มฐานรากของประเทศ เพราะถึงแม้รัฐบาลจะลงทุนงบประมาณมากแค่ไหน เพื่อการสร้างผลประโยชน์แก่คนกลุ่มนี้ แต่ก็ไม่ได้เป็นการตอบสนองความต้องการได้อย่างยั่งยืน การแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวทางประชานิยมแท้จริงแล้วคือ การแจกเงินแก่ผู้มีรายได้น้อย ซึ่งตั้งอยู่บนหลักการที่มองว่าการแจกเงินจะเป็นการกระจายรายได้และสร้างความมั่งคั่งให้แก่ประชาชน การแจกเงินเป็นเพียงการกระจายรายได้ในระยะสั้นโดยที่คนรายได้น้อยไม่สามารถนำเงินส่วนนั้นไปเป็นทุนในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่ตนเองได้ เนื่องด้วยไม่มีศักยภาพมากเพียงพอต่อการนำไปลงทุนเพื่อให้ได้ผลกำไรที่ดีพอกลับคืนมา ดังนั้น Lingle, C. (2002) จึงเห็นว่า “นโยบายประชานิยม” เป็นเพียงการทำลายระบบเศรษฐกิจระยะยาวที่อาจสร้างประโยชน์ได้ในระยะเวลาอันสั้นแต่กลับกลายเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเจริญเติบโตและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในอนาคต (Lingle, C., 2002 อ้างถึงใน อัญชิรญา จันทรปิฎก, 2562)

2) ผลกระทบทางด้านสังคม “นโยบายประชานิยม” ทำให้ประชาชนได้รับความช่วยเหลือดูแลจากภาครัฐอย่างจริงจังทั้งในด้านเศรษฐกิจและสวัสดิการสังคม โดยมีความสำคัญมากขึ้นในสังคมและการเมือง ด้วยเหตุผลนี้ การที่ “พรรคไทยรักไทย” ได้นำนโยบายประชานิยมต่างๆ มาใช้เพื่อสร้างฐานเสียงทางการเมืองจนประสบความสำเร็จนั้น จึงทำให้พรรคการเมืองอื่นๆ หันมาให้ความสำคัญและพยายามหยิบยกนโยบายต่างๆ มานำเสนอโดยมุ่งเน้นไปที่ประชาชนกลุ่มฐานรากของประเทศ นำไปสู่การได้รับความสนใจและการช่วยเหลือจากภาครัฐมากขึ้น อย่างไรก็ดี “นโยบายประชานิยม” อาจเป็นบ่อเกิดของการสร้างความแตกแยกในสังคม กล่าวคือ เป้าหมายสำคัญของนโยบายดังกล่าว คือ การสร้างประโยชน์แก่ “ชนชั้นรากหญ้า” เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชน โดยมีนัยยะที่ว่า หาก

ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศรู้สึกมีความพึงพอใจย่อมเป็นการสะท้อนผลลัพธ์ทางบวกแก่รัฐบาล ถ้าหากพิจารณาถึงหลักการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายทั้งมวลนั้นได้มาจากเงินภาษีของประชาชนทั้งประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทั้งจากภาษีทั้งทางตรงหรือภาษีทางอ้อม แต่รัฐบาลกลับเลือกที่จะนำเงินภาษีดังกล่าวไปใช้ในกิจการที่เป็นไปเพื่อประชาชนกลุ่มฐานรากเป็นหลัก จึงอาจนำไปสู่การแบ่งแยกระหว่างชนชั้นได้ (อัญชิรญา จันทรปิฎก, 2562)

3) ผลกระทบทางด้านการเมือง ความนิยมของประชาชนเป็นฐานเสียงที่สำคัญในการก้าวเข้าสู่อำนาจและเป็นสิ่งที่สร้างความชอบธรรมในการเข้ามาบริหารประเทศของรัฐบาล ทำให้พรรคการเมืองต่างๆ มีความต้องการเอาชนะใจประชาชนผ่านอุดมการณ์ทางการเมืองตามแนวทางของพรรคตน นโยบายที่เกิดขึ้นระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจึงกลายเป็นเครื่องมือต่อรองระหว่างนักการเมืองกับประชาชนที่มีการหยิบยื่นผลประโยชน์เชิงนโยบาย เพื่อแลกกับคะแนนเสียงที่มอบให้กับพรรคการเมือง ทำให้อุดมการณ์ทางการเมืองมุ่งเน้นไปที่ "ชนชั้นรากหญ้า" เพื่อมุ่งหวังคะแนนนิยมจากการสนับสนุนของคนยากจนควบคู่ไปกับชนชั้นกลาง ทั้งนี้ ในความหมายอย่างกว้างจะมองเพียงเรื่องของการช่วยเหลือเชิงนโยบายจากรัฐบาลเป็น "นโยบายประชานิยม" ไปเสียทั้งหมดหรือกิจกรรมการกระทำและนโยบายต่างๆ ก็อาจถูกเหมารวมว่าเป็น "นโยบายประชานิยม" ไปด้วย ทั้งที่บางครั้งเป็นมาตรการช่วยเหลือประชาชนตามบริบทที่เกิดขึ้นจริงของสังคมในช่วงเวลานั้น เช่น การแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ ทุพภิกขภัย อุทกภัย วาตภัย เป็นต้น (ทรงภูมิ พรหมภาพ และโกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2558) โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาที่ระดับการศึกษาของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ บรรดาสื่อมวลชนเป็นตัวแปรสำคัญ เนื่องจากยังไม่มีความเข้าใจต่อลักษณะการบริหารเชิงนโยบายของรัฐบาลอย่างถ่องแท้ จึงมองเพียงว่าการนำ "นโยบายประชานิยม" มาปรับใช้ในการบริหารประเทศเป็นความความสำเร็จและยั่งยืนของสังคม ทำให้ประชาชนที่เสพข่าวสารจากสื่อรู้ไม่เท่าทันถึงผลเสียของนโยบายดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่าสามารถสร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจชองประเทศมากน้อยเพียงใด

ดังนั้น การดำเนินนโยบายของรัฐบาลล้วนแล้วแต่ต้องการให้ประเทศมีการพัฒนาและมุ่งแก้ไขปัญหาตามความต้องการของประชาชน แต่การใช้นโยบายประชานิยมนั้นเป็นการแก้ปัญหาเพียงระยะเวลาสั้นๆ โดยจะก่อให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านสังคม จนอาจนำไปสู่การล่มสลายของรัฐดังที่เคยเกิดขึ้นในอดีตจนเป็นบทเรียนสำคัญทั้งจากทวีปละตินอเมริกาและยุโรป รวมไปถึงอาจจะทำให้ประชาชนเคยชินกับการรอรับการช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวจนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ อาจถึงขั้นการเสพติดประชานิยมจนมองเป็นเรื่องที่ดีและถูกต้อง ฉะนั้น ประชาชนจึงควรมีความรู้ ความเข้าใจรู้เท่าทัน ถึงผลกระทบของประชานิยม มากกว่าการหมกมุ่นอยู่กับการรอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ถึงกระนั้น ประเทศไทยก็ยังคงต้องดำเนินนโยบายประชานิยมต่อไปเรื่อยๆ เพราะประชาชนยังมีความต้องการสูงพิจารณาได้จากผลคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ออกมาในแต่ละครั้ง ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ได้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไปในทิศทางของพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแนวทางประชานิยมเป็นหลัก

อนึ่ง สำหรับ “แนวทางประชานิยม” ในประเทศไทยปรากฏร่องรอยของการดำเนินนโยบายแรกเริ่มในช่วงสมัยรัฐบาลของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ คือ “นโยบายเงินผัน” เป็นการวางแผนการใช้เงินงบประมาณ 2,500 ล้านบาท เพื่อแจกจ่ายให้สภาตำบลต่างๆ นำไปพัฒนาภายในพื้นที่ของตนเอง แต่รัฐบาลของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ ได้ประกาศยุบสภาเสียก่อน ทำให้นโยบายดังกล่าวยังไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ “นโยบายเงินผัน” เป็นนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชนบทเป็นอย่างมาก โดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินงบประมาณลงไปยังท้องถิ่นต่างๆ เพื่อใช้ดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่โดยชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการเอง ไม่ต้องจ้างบริษัทรับเหมาเอกชนภายนอก ทำให้ถูกมองว่าเป็นการเสียงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ เพราะแม้ว่าชาวบ้านจะมีรายได้จากการจ้างงาน แต่คุณภาพการก่อสร้างย่อมต่ำกว่ามาตรฐาน เนื่องจากชาวบ้านยังขาดความรู้ อาจทำให้ในปีถัดมาต้องจัดงบประมาณก้อนใหม่ในการซ่อมแซมปรับปรุง แสดงให้เห็นว่านโยบายดังกล่าวเป็นการดำเนินการที่ไม่คุ้มค่า (ภัทร หวังกิตติกุล, 2554: 10-11)

ต่อมา สมัยรัฐบาลของ “พรรคไทยรักไทย” ภายใต้การนำของพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองและได้นำเสนอวิถี “ประชาธิปไตยที่สัมผัสได้” โดยปัจจัยที่นำมาสู่การก่อเกิด “นโยบายประชานิยม” ในช่วงปี พ.ศ. 2544 นั้น เป็นผลพวงมาจากเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2540 หรือที่เรียกว่า “วิกฤตต้มยำกุ้ง” ซึ่งประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและความยากจนกระจายไปทั่วประเทศ ทำให้ประชาชนมีความคาดหวังและต้องการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล ถือเป็นการเปิดโอกาสให้ “พรรคไทยรักไทย” ได้นำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว จนได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก รวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ยังเอื้อต่อการสร้างระบบพรรคการเมืองเด่นสองพรรคใหญ่และการใช้กระบวนการ ที่เรียกว่า กลไกตัวเลข (The Game of Numbers) ซึ่งกำหนดให้พรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนมากที่สุดมีสิทธิ์ในการจัดตั้งรัฐบาล เป็นเหตุให้ “นโยบายประชานิยม” ของ “พรรคไทยรักไทย” ที่ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดด้วยการหาความต้องการที่แท้จริงของประชาชนนำมากำหนดเป็นนโยบายเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งได้ใช้กลยุทธ์การสื่อสารกับประชาชนฐานรากโดยตรง ด้วยวิธีเช่นว่านี้ ทำให้ “พรรคไทยรักไทย” ได้รับคะแนนเสียงถล่มทลายจากประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกลุ่ม “ชนชั้นรากหญ้า” ของประเทศเสียส่วนใหญ่ ตลอดจนนโยบายต่างๆ ที่ปรากฏออกมาล้วนแล้วแต่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมตามวิถี “ประชาธิปไตยที่สัมผัสได้” อาทิ นโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค, นโยบายรับจำนำข้าว, นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, โครงการพักชำระหนี้เกษตรกรและลดภาระหนี้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย, โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ “One Tambon, One Product” (OTOP) และโครงการบ้านเอื้ออาทร เป็นต้น (ภัทร หวังกิตติกุล, 2554: 10-11)

ทั้งนี้ “นโยบายประชานิยม” แม้ว่าจะถูกวิพากษ์วิจารณ์จากชนชั้นกลาง แต่ก็เป็นนโยบายชูโรงที่หลายรัฐบาลต่างนำมาใช้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยการเปลี่ยนชื่อนโยบายให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคตน ยกตัวอย่างเช่น รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่ใช้นโยบายประชานิยมเพื่อเป็นการเรียกฐานเสียงทางการเมืองของตน โดยการใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจในลักษณะคล้ายกัน ภายใต้ชื่อ “เช็คช่วยชาติ” มูลค่า 2,000 บาท ยิ่งไปกว่านั้น นโยบายส่วนใหญ่เน้นการส่งเสริมการลงทุนกับต่าง

ประเทศและทุนขนาดใหญ่ไม่แตกต่างจากนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลทักษิณ หรือจะเป็นนโยบายทางด้านการเกษตรที่มีการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการส่งออกและการเกษตรแบบพันธะสัญญาที่ทำให้วิถีการผลิตรวมถึงวิถีชีวิตของเกษตรกรรายย่อยขึ้นอยู่กับการกำหนดแนวทางของบริษัทนายทุนใหญ่ นโยบายเหล่านี้ทำให้ประชาชนต้องตกอยู่ในภาวะพึ่งพานายทุน เกิดความเสียเปรียบและสูญเสียอำนาจการผลิต กลายเป็นหนี้สินนำไปสู่การสูญเสียความสามารถในการพึ่งพาตนเอง นอกจากนี้ ยังมีนโยบายการขยายเวลาให้ใช้น้ำประปาและไฟฟ้าฟรี การบริการรถเมล์และรถไฟฟรี รวมถึงการให้เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุคนละ 500 บาท เมื่อมองเพียงผิวเผินดูราวกับว่าเป็นนโยบายที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ยากจน แต่ความเป็นจริงแล้ว นโยบายดังกล่าวของรัฐบาลอภิสิทธิ์ กลับถูกมองว่าเป็น "นโยบายประชานิยม" เพื่อมุ่งฐานเสียงเฉกเช่นเดียวกันกับ "นโยบายประชานิยม" ของรัฐบาลทักษิณ หลังจากนั้น ในสมัยรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร แม้ไม่มีนโยบายแจกเงินโดยตรง แต่มีนโยบายคืนภาษีรถคันแรกและการขึ้นอัตราค่าแรงขั้นต่ำเป็นวันละ 300 บาท รวมไปถึงการเพิ่มอัตราเงินเดือนขั้นต่ำของระดับปริญญาตรีเริ่มต้นที่ 15,000 บาท เพื่อหวังสร้างความนิยมจากประชาชนไม่ต่างจากรัฐบาลในยุคอดีตที่ผ่านมา เป็นต้น (อนุสรณ์ ธรรมใจ, 2561)

ต่อมา สมัยรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีการเปลี่ยนชื่อ "นโยบายประชานิยม" เป็น "นโยบายประชารัฐ" เพื่อสร้างอัตลักษณ์เชิงนโยบายและความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลของตนภายใต้การสนับสนุนจากประชาชนที่เข้าร่วมโครงการและได้รับความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง โดยผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจะต้องเป็นผู้ที่ลงทะเบียน เพื่อยืนยันสิทธิ์ในการเข้าร่วม "โครงการประชารัฐ" และจะได้รับ "บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ" หรือที่เรียกว่า "บัตรคนจน" ซึ่งได้ดำเนินการในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2557–2562 ภายหลังจากการรัฐประหารและบริหารประเทศระยะเวลารวมถึง 5 ปี ภายใต้ชื่อ "คณะรักษาความสงบแห่งชาติ" หรือเรียกชื่อย่อว่า คสช. โดยมีการจัดทำโครงการต่างๆ มากมาย อาทิ โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ, โครงการบ้านประชารัฐ, โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด, โครงการสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี (จำนำยุ้งฉาง), โครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรรายย่อยผ่านระบบธนาคาร ธ.ก.ส. 3 ปี, บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า เป็นต้น ทั้งนี้ โครงการต่างๆ ที่ปรากฏก็ยังคงเป็นแนวทางประชานิยมเดิมของรัฐบาลในยุคที่ผ่านมาในอดีตแทบทั้งสิ้น เพื่อให้ได้รับความนิยมจากประชาชนอันเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบกระบวนการดำเนินงานโครงการจากประชานิยมแบบเดิมที่มุ่งช่วยเหลือประชาชนแบบให้เปล่าเป็นการบูรณาการภาคส่วนต่างๆ ผ่านการประสานพลังของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน เพราะฉะนั้น "นโยบายประชารัฐ" ก็คือ "นโยบายประชานิยม" ที่สอดคล้องกับความหมายของประชานิยมในประเทศรัสเซียและสหรัฐอเมริกา ประชานิยมในทวีปละตินอเมริกา และประชานิยมในประเทศตะวันตก ที่มุ่งเน้นฐานความนิยมจากประชาชนโดยการใช้นโยบายดังกล่าวอย่างบ้าคลั่ง จนอาจจะทำให้ไม่สามารถรักษาสภาพคล่องทางการเงินได้และนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจที่พังพินาศ ดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วกับหลายประเทศทั้งในทวีปละตินอเมริกาและประเทศตะวันตก

ดังนั้น ความแตกต่างของ "นโยบายประชานิยม" ยุครัฐบาลทักษิณ และ "นโยบายประชารัฐ" ยุครัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จึงไม่ได้มีความแตกต่างไปมากกว่าเดิมเพียงแต่ได้มีการเปลี่ยนชื่อ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ต่อยอดการดำเนินงานนโยบายต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จในอดีต โดยสร้างอัตลักษณ์เชิง

นโยบายให้เป็นของตนเองเพิ่มมากขึ้นเพียงเท่านั้น พิจารณาได้จากการพยายามอ้างความหมาย “นโยบายประชารัฐ” ไม่เหมือนกับ “นโยบายประชานิยม” ของหลายรัฐบาลที่ผ่านมาในอดีต แต่เป็นนโยบายที่มุ่งการขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่นวัตกรรมภายใต้กรอบ “ประเทศไทย 4.0” ซึ่งเป็นการที่ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เข้ามาร่วมมือกันพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้สอดคล้องกันควบคู่ไปกับการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ภายใต้แนวทาง “สานพลังประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก” อันเป็นกลไกที่สร้างความแตกต่างจาก “นโยบายประชานิยม” ในยุครัฐบาลทักษิณและรัฐบาลที่ผ่านมาในอดีต กอปรกับการพัฒนาแผนการดำเนินงานต่างๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ระยะเวลา 20 ปี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 20) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ฉะนั้นแล้ว หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วน “นโยบายประชารัฐ” ที่มีการจัดทำโครงการต่างๆ ออกมาเป็น “โครงการประชารัฐ” มันก็คือรูปแบบหนึ่งของ “นโยบายประชานิยม” ที่เป็นการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้เพียงระยะสั้นและไม่สามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมได้อย่างยั่งยืน (รติมา คชนันทน์, 2558)

3. การบูรณาการนโยบายประชารัฐผนวกกับแผนยุทธศาสตร์ชาติภายใต้กลไกตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

เจตนารมณ์ของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในการเข้ายึดอำนาจการปกครองมีเป้าหมายสำคัญ 2 ประการ คือ (1) การคืนความสงบเรียบร้อยให้กับประเทศ (2) การคืนความสุขให้กับประชาชน และยังมีการวางแผน “Roadmap ประชาธิปไตย” ในยุคคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ (ฐิติกร สังข์แก้ว และอรรถสิทธิ์ พานแก้ว, 2559)

- ระยะแรกเป็นการควบคุมอำนาจในการปกครอง
- ระยะที่ 2 เป็นการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว
- ระยะที่ 3 เป็นการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์

กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญมีการกำหนดตัวเลขเป็นสูตร (6–4–6–4) ขึ้นมา กล่าวคือ เป็นการแยกตัวเลขระยะเวลาออกมาเป็นจำนวนเดือนของการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ภายหลังการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ. 2557 ออกมา โดยจะใช้ระยะเวลารวมในการดำเนินการไม่เกิน 20 เดือน แยกองค์ประกอบของตัวเลขออกมา ได้ดังนี้

- เลข 6 ตัวแรก คือ ระยะเวลา 6 เดือน ที่จะใช้ในการร่างรัฐธรรมนูญใหม่
- เลข 4 ตัวถัดมา คือ ระยะเวลา 4 เดือน ที่จะใช้ทำประชามติ
- เลข 6 ตัวที่สอง คือ ระยะเวลา 6 เดือน ที่จะร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายลูก 3 ฉบับ และ
- เลข 4 ตัวสุดท้าย คือ ระยะเวลา 4 เดือน คือ 3 เดือนแรก จะใช้ในการรณรงค์หาเสียงการเลือกตั้งของพรรคการเมืองต่างๆ และอีก 1 เดือน เป็นห้วงเวลาของการจัดการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

แต่การร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกตามแผน Roadmap และสูตรดังกล่าวต้องตกไป เนื่องจากร่างรัฐธรรมนูญไม่ผ่านมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ทำให้กระบวนการต่างๆ เชื่องช้าและยืดยาวออกไป ซึ่งนักวิชาการหลายท่านต่างตั้งข้อสังเกตว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้อาจจะยังไม่ตอบโจทย์ต่อการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงนำไปสู่การร่างรัฐธรรมนูญฉบับต่อมาเป็นฉบับที่ 2 ในยุคของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยสามารถผ่านมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และนำไปสู่การลงประชามติจากการโหวตของประชาชน หลังจากนั้น จึงมีการประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 20) อย่างเป็นทางการ ทำให้กระบวนการเลือกตั้งเกิดขึ้นในที่สุด ซึ่งระยะเวลาตามความเป็นจริงยาวนานเกือบ 5 ปี โดยไม่ได้เป็นไปตามแผน Roadmap ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ได้วางเอาไว้ตั้งแต่ต้น

ทั้งนี้ ความน่าสนใจของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 20) อยู่ในส่วนของบทเฉพาะกาล ซึ่งว่าด้วยประเด็นการขอยกเว้นไม่เสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองตามมาตรา 272 ที่ระบุว่า

"ในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้ดำเนินการตามมาตรา 159 เว้นแต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 159 วรรคหนึ่ง ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 159 วรรคสาม ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ในระหว่างเวลาตามวรรคหนึ่ง หากมีกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 ไม่ว่าด้วยเหตุใด และสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 ในกรณีเช่นนั้น ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยพลัน และในกรณีที่รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป โดยจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 หรือไม่ก็ได้" (รัฐสภา, 2560: 214-215)

และหลักเกณฑ์ วิธีสรรหา แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ชุดแรก จำนวน 250 ซึ่งมีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงในสภาเพื่อเลือกนายกรัฐมนตรีได้ ตามมาตรา 269 ที่ระบุว่า

"ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยห้าสิบคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ โดยในการสรรหาและแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(1) ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่งซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบสองคน มีหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามหลักเกณฑ์

และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(ก) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 จำนวนสองร้อยคนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 268 ไม่น้อยกว่าสิบห้าวันแล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

(ข) ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมีจำนวนไม่เกินสี่ร้อยคนตามวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภากำหนดแล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่ช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดตาม (ก)

(ค) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกผู้ได้รับเลือกตาม (ก) จากบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ได้จำนวนห้าสิบคน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจำนวนห้าสิบคนโดยการคัดเลือกดังกล่าวให้คำนึงถึงบุคคลจากกลุ่มต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และให้คัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข) ให้ได้จำนวนหนึ่งร้อยเก้าสิบสี่คนรวมกับผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นสองร้อยห้าสิบคน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข) จำนวนห้าสิบคน ทั้งนี้ ให้แล้วเสร็จภายในสามวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๘

(2) มิให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (6) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตาม (1) (ข) และมิให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (2) มาตรา 184 (1) และมาตรา 185 มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง

(3) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาตินำรายชื่อบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกตาม (1) (ค) จำนวนสองร้อยห้าสิบคนดังกล่าวขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งต่อไป และให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

(4) อายุของวุฒิสภาตามมาตรานี้มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ถ้ามีตำแหน่งว่างลง ให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองตาม (1) (ค) ขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทน โดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ สำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งเมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย และให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งแทน ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่าง อยู่ในตำแหน่งเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่

(5) ในระหว่างที่ยังไม่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลในบัญชีรายชื่อสำรองขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างตาม (4) หรือเป็นกรณีที่ไม่มีรายชื่อบุคคลเหลืออยู่ในบัญชีสำรอง หรือไม่มีผู้ดำรง

ตำแหน่งที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

(6) เมื่ออายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงตาม (4) ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 ต่อไป และให้นำความในมาตรา 109 วรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม" (รัฐสภา, 2560: 208-211)

นอกจากนี้ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ยังได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2561–2580 โดยถือว่าเป็นการวางรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในกรอบระยะยาวและเป็นการกำหนดแนวทางเป้าหมายของการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เพื่อก้าวสู่แนวทาง "ประเทศไทย 4.0" ตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมตามรูปแบบ "ประชารัฐ" และร่วมกันออกแบบอนาคตภายใต้การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ในหมวด 6 มาตรา 65 ที่ระบุว่า

"รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังหมายดังกล่าว

การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย

ยุทธศาสตร์ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้" (รัฐสภา, 2560: 45)

ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินงานได้ยึดโยงกับหมวด 8 คณะรัฐมนตรี มาตรา 162 ที่ระบุว่า

"คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาซึ่งต้องสอดคล้องกับหน้าที่ของรัฐ แนวนโยบายแห่งรัฐ และยุทธศาสตร์ชาติ และต้องชี้แจงแหล่งที่มาของรายได้ที่จะนำมาใช้จ่ายในการดำเนินนโยบาย โดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ ทั้งนี้ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่

ก่อนแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามวรรคหนึ่งหากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งหากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่จะดำเนินการไปพลางก่อนเพียงเท่าที่จำเป็นก็ได้" (รัฐสภา, 2560: 117-118)

ทั้งนี้ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) จะมีการดำเนินการควบคู่ไปกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน รวมถึงแผนปฏิบัติการของหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันในกระบวนการดำเนินงานและเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการผลักดันให้เกิดพลังการขับเคลื่อนอย่างเต็มที่ภายหลังการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2562 โดยผลปรากฏว่า "พรรคพลังประชารัฐ" ซึ่งเป็นพรรคการเมืองนอมินีในการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้รับการเลือกตั้งและกลายเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ทำให้มีการผนวกแผนและนโยบายต่างๆ เข้าด้วยกันกับแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างบูรณาการ

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ประกอบไปด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับ “นโยบายเชิงประชานิยม” ของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อย่างต่อเนื่อง ภายใต้ “โครงการประชารัฐ” โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและแห่งชาติ, 2560)

1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมีความมั่นคง ประชาชนมีความสุข พัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายด้านสังคมประชารัฐ คือ นโยบายสังคมประชารัฐสีขาว สังคมจะสงบสุข เข้มแข็ง แบ่งปันได้ ปลอดภัย ปลอดโรค ปลอดยา (พรรคพลังประชารัฐ, 2562)

2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ การยกระดับศักยภาพของประเทศ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ดังนี้

(1) ต่อยอดอดีต ได้แก่ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย

(2) ปรับปัจจุบัน โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ และระบบคมนาคม

(3) สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ

นโยบายด้านเศรษฐกิจประชารัฐ คือ

(1) ยกระดับความสามารถของผู้ผลิต นโยบายสร้าง 5 ล้าน “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอัจฉริยะ” (Smart SMEs) 1 ล้าน “เกษตรอัจฉริยะ” (Smart Farmers) 1 ล้าน “ธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่” (Startups) 1 ล้าน “ผู้ประดิษฐ์” (Makers) และ 1 ล้าน ร้านค้าปลีกชุมชน

(2) ก้าวสู่เกษตรประชารัฐ 4.0 ปรับโครงสร้างภาคเกษตร ด้วยนโยบาย 3 เพิ่ม 3 ลด นั้นคือ “เพิ่มรายได้ เพิ่มนวัตกรรม เพิ่มทางเลือก” และ “ลดภาระหนี้ ลดความเสี่ยง ลดต้นทุน”

(3) กระจายรายได้ กระจายโอกาสด้วยการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้และเป็นการสร้างเส้นทางเชื่อมโยงชุมชน

(4) ชูเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจแบ่งปัน เพราะจุดแข็งของประเทศไทยประการหนึ่ง คือ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของความเกื้อกูลแบ่งปันกัน

(5) สร้างเศรษฐกิจชีวภาพอุตสาหกรรมหมุนเวียนนวัตกรรมสีเขียว “B (Bio Economy) หรือเศรษฐกิจชีวภาพ, C (Circular Economy) หรือ เศรษฐกิจหมุนเวียน และ G (Green Economy) หรือเศรษฐกิจสีเขียว” หรือที่เรียกว่า (BCG Model) ซึ่งเป็นเศรษฐกิจสำคัญที่ประเทศไทยมีโอกาสแข่งขันในเวทีโลกและตอบโจทย์ “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ครอบคลุมถึงการเกษตรและอาหาร การแพทย์และสุขภาพ พลังงานและการท่องเที่ยว

(6) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของอนาคต การที่จะปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจในครั้งนี้ จำเป็นต้องมีการลงทุนขนาดใหญ่ เน้นโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล โดยเฉพาะ 5G (พรรคพลังประชารัฐ, 2562)

3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพ โดยต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายด้านสังคมประชารัฐ คือ

(1) การศึกษา 4.0 มีโอกาส มีอนาคต ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน เพื่อเตรียมความพร้อมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21

(2) กระจายศูนย์กลางความเจริญสู่ภูมิภาค เป็นการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ซึ่งรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ดำเนินการไปแล้วบางส่วน

(3) สร้างเมืองน่าอยู่ใกล้บ้าน มีงานทำ

(4) เมืองอัจฉริยะสีเขียวเพื่อความสุขของทุกคน

(5) ชุมชนประชารัฐร่วมพัฒนาบ้านเกิด เพื่อทำให้ทุกคนอยากกลับไปพัฒนาบ้านเกิดโดยจะมีกองทุนพัฒนาชุมชนประชารัฐ เช่น แหล่งน้ำชุมชน โครงการป่าไม้มีค่า และสร้างวิสาหกิจชุมชน

(6) Bangkok 5.0 สร้างย่านนวัตกรรม ย่านการค้า คืนคลองสวยน้ำใส สร้างเครือข่ายการคมนาคมผ่านเทคโนโลยี และ

นโยบายด้านสวัสดิการประชารัฐ คือ

(1) บ้านสุขใจวัยเกษียณ ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย จึงต้องทำให้คนสูงวัยมีที่พักพิงยามชราภาพ

(2) สิทธิ์ที่ดินทำกิน เมื่อมีบ้านแล้ว ก็ต้องมีที่ดินทำกิน โดยเฉพาะพ่อแม่พี่น้องเกษตรกร เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (พรรคพลังประชารัฐ, 2562)

4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ใช้หลักความร่วมมือกันเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศโดยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยภาครัฐจะให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายด้านสวัสดิการประชารัฐ คือ

(1) บัตรประชารัฐ เป็นบัตรที่ดำเนินการต่อยอดมาจาก “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” หรือ “บัตรคนจน” เพื่อสร้างหลักประกันทางสังคมให้กับผู้มีรายได้น้อย

(2) สวัสดิการรายกลุ่ม สวัสดิการของแต่ละกลุ่มมีความต้องการหรือความจำเป็นพื้นฐานที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มผู้สูงวัย กลุ่มผู้พิการ กลุ่มสตรี กลุ่มผู้ใช้แรงงาน และกลุ่มอาชีพรับจ้าง

(3) สวัสดิการคนเมือง เป็นอีกความต้องการขั้นพื้นฐาน เนื่องจากคนเมืองบางกลุ่มเป็นผู้มีรายได้น้อย แต่ต้องเผชิญกับการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าเล่าเรียนบุตร เป็นต้น

(4) หมดหนี้ มีเงินออมช่วยลดภาระหนี้ให้กับ 6 กลุ่มสำคัญ ได้แก่ ผู้ใช้แรงงาน ชาวนา ข้าราชการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ครู และนักศึกษา

(5) โครงการบ้านล้านหลัง ให้ประชาชนได้มีบ้านเป็นของตัวเอง เป็นโครงการสานต่อที่รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ดำเนินการไว้แล้วก่อนหน้านี้ (พรรคพลังประชารัฐ, 2562)

5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักธรรมาภิบาล อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง เพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายด้านสังคมประชารัฐ คือ เมืองอัจฉริยะสีเขียว เพื่อความสุขของทุกคน เพราะสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญ ฉะนั้นแล้ว คนจะต้องอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างมีความสุข (พรรคพลังประชารัฐ, 2562)

6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายด้านเศรษฐกิจประชารัฐ คือ การลดอุปสรรคเพิ่มโอกาสการดำเนินธุรกิจ เน้นการปฏิรูประบบราชการ ทำให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและแห่งชาติ, 2560)

ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 20) ได้สร้างกลไกในการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เชิงนโยบายผ่านแผนยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาวถึง 20 ปี ซึ่งเมื่อวิเคราะห์รัฐธรรมนูญในหมวด 6 มาตรา 65 และหมวด 8 คณะรัฐมนตรี มาตรา 162 มีลักษณะที่สอดคล้องกันอย่างแนบเนียน เนื่องจากภายหลังการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2562 หากพรรคการเมืองใดก็ตามสามารถเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลได้ ก็ยังคงต้องดำเนินการตามแนวทางที่ได้กำหนดเอาไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ ผลปรากฏว่า “พรรคพลังประชารัฐ” ซึ่งเป็นพรรคการเมืองนอมินีในการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้รับการเลือกตั้งและนำไปสู่การเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ทำให้มีการบูรณาการแผนและนโยบายต่างๆ ผนวกเข้าด้วยกันนำไปสู่การดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง เพราะโครงการต่างๆ ที่ปรากฏคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ดำเนินไว้ก่อนล่วงหน้าแล้วในระยะเวลา 5 ปี ของการปกครองประเทศโดยใช้นโยบายการบริหารประเทศภายใต้ชื่อ “โครงการประชารัฐ” ซึ่งก็คือ “นโยบายเชิงประชานิยม” ที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) พยายามสร้างอัตลักษณ์เชิงนโยบายขึ้นมา เพื่อให้ประชาชนเกิดภาพจำเชิงนโยบายและความรู้สึกร่วมที่มีต่อรัฐบาล อันเป็นการสร้างฐานเสียงและฐานความนิยมเชิงประจักษ์ เพราะหากกล่าวถึง “นโยบายประชารัฐ” ประชาชนก็จะสามารถรู้ได้ทันทีว่าเป็นนโยบายของ “พรรคพลังประชารัฐ” ซึ่งมาจากการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

4. ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยผ่านแนวนโยบายเชิงประชานิยมภายใต้ชื่อ “โครงการประชารัฐ”

ความเหลื่อมล้ำเป็นเรื่องของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ที่มีโอกาสกับผู้ที่ขาดโอกาส ซึ่งคำว่า “โอกาส” ในบริบทนี้ คือ โอกาสในการเข้าถึงการต่อรองและการจัดการทรัพยากรต่างๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองหรือชนบทได้มีโอกาสในการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ รวมไปถึงการเข้าถึงสิทธิต่างๆ ในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างภายใน

สังคมไทยนั้น มาจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังได้รับความเดือดร้อนจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความแตกต่างกันในการเข้าไปเป็นเจ้าของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในสังคม ส่งผลทำให้ประชาชนมีรายได้แตกต่างกันจนนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมระหว่างกันในสังคม โดยสามารถสรุปความเหลื่อมล้ำในภาพรวมได้ 3 รูปแบบ คือ (อติวิชญ์ แสงสุวรรณ, 2554)

1) ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งและรายได้ (Wealth & Income Inequality) ซึ่งเกิดจากการพัฒนาที่มีลักษณะไม่สมดุลหรือกระจุกตัวในบางพื้นที่ อันเกิดจากการมุ่งพัฒนาพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นพิเศษโดยเฉพาะพื้นที่ในเขตเมืองที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจมากอยู่แล้ว ทำให้ละเลยการพัฒนาพื้นที่ในเขตชนบทที่ห่างไกล

2) ความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายโอกาส (Opportunity Inequality) ในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการศึกษา สวัสดิการสังคม และแหล่งทุนหรือปัจจัยการผลิตมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้โอกาสกระจุกตัวอยู่กับคนบางกลุ่มมากจนเกินไป

3) ความเหลื่อมล้ำด้านอำนาจ (Power Inequality) ทั้งด้านสิทธิทางการเมือง อำนาจการต่อรองในการเข้าถึงทรัพยากร และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ส่งผลให้การจัดสรรทรัพยากรไม่เป็นไปอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน อาจเกิดการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ต่อกลุ่มชนชั้นที่มีอำนาจในสังคมน้อย

ทั้งนี้ การจัดอันดับความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งของ Credit Suisse ในรายงาน Global Wealth Databook ที่ทำการรวบรวมข้อมูลทรัพย์สินสุทธิจากแหล่งต่างๆ พบว่า ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งของประเทศไทยอยู่ในอันดับท้ายๆ ของโลกคือ อันดับ 162 จาก 174 ประเทศ ใกล้เคียงกับ ประเทศเวเนซูเอลา (อันดับ 161) และประเทศอินโดนีเซีย (อันดับ 163) ส่วนในทวีปเอเชีย ประเทศญี่ปุ่นเหลื่อมล้ำน้อยสุด (อันดับ 11) (ศิริกัญญา ตันสกุล และคณะ, มปป.) ซึ่งความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยยังเป็นปัญหาสำคัญอย่างต่อเนื่อง โดยไม่สามารถลดลงด้วยตัวเองได้หากไม่มีนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำที่เป็นธรรม อันเนื่องมาจากบริบทในสังคมไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว อัตราการเจริญพันธุ์ที่ต่ำลง การช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในครอบครัวระหว่างญาติพี่น้องไม่สามารถเป็นที่พึ่งพิงได้อีกต่อไป เพราะโครงสร้างครอบครัวมีขนาดเล็กลง อีกทั้งอำนาจทางการเมืองยังคงกระจุกตัวอยู่กับรัฐบาลมากเกินไป ซึ่งได้รวบอำนาจไว้อยู่ในมือไม่เน้นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ตลอดจนนโยบายที่ใช้เป็นเครื่องมือในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ประสบความสำเร็จก็ยังคงเป็นนโยบาย “แนวทางประชานิยมทั่วไป” ไม่ใช่ “นโยบายระบบรัฐสวัสดิการ” (สมชัย จิตสุชน, 2558)

อนึ่ง การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชั่นที่ยังไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นรูปธรรม และระบบสวัสดิการของไทยที่ยังไม่สามารถสร้างระบบที่ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มชนชั้นได้อย่างทั่วถึง ระบบประกันสังคมที่มีปัญหาในการดึงแรงงานนอกระบบเข้ามาภายในระบบอย่างครอบคลุม ทำให้ยากต่อการตรวจสอบและยังมีปัญหาความยั่งยืนทางการเงินในส่วนที่เป็นผลประโยชน์บำนาญแก่ผู้ประกันตน เพราะฉะนั้น หากยังไม่มีการปรับโครงสร้างสิทธิประโยชน์ เงินสมทบ ระบบจัดเก็บภาษีที่มีมาตรฐาน และแนวโน้มความเต็มใจของประชาชนในการเสียภาษียังมีเพียงบางกลุ่มชนชั้น เป็นเหตุให้การเก็บภาษียังอยู่ในระดับที่ต่ำอย่างต่อเนื่อง

ในปัจจุบัน อาจจะทำให้สร้างปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่ยากเกินกว่าจะแก้ไขเยียวยาได้ (สมชัย จิตสุชน, 2558)

อย่างไรก็ดี นโยบายของภาครัฐส่วนใหญ่มักจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจเพียงระยะสั้น โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่ม “ชนชั้นรากหญ้า” ให้มีคุณภาพชีวิตการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากพิจารณาถึงการดำเนิน “โครงการประชารัฐ” ตามที่รัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จัดทำขึ้นภายหลังการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2562 นั้น ยังคงเป็นนโยบายที่สร้างความเหลื่อมล้ำแก่สังคมเป็นอย่างมาก เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, นโยบายการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา (กยศ.), นโยบายประกันสุขภาพถ้วนหน้า, โครงการบำนาญคนชรา, และโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นต้น โดยการเข้าถึงโครงการต่างๆ ของประชาชนไม่ได้ถูกพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง เนื่องจากประชาชนทุกคนไม่ได้อยู่ในสถานะที่ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ เพราะบางครอบครัวมีฐานะที่ดีอยู่แล้ว การที่รัฐบาลเข้าไปเพิ่มเงินในกระเป๋าให้แก่กลุ่มคนดังกล่าว นำไปสู่การใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นของบุคคลที่มีฐานะทางสังคมดีและมีศักยภาพเพียงพอต่อการหารายได้มาจุนเจือตนเองและครอบครัว ขณะที่คนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งได้รับความเดือดร้อนจริงๆ กลับได้รับเงินเพียงแค่หยิบมือ เพื่อสงเคราะห์และช่วยเหลือให้สามารถประทังชีวิตอยู่รอดได้เพียงเท่านั้น นโยบายดังกล่าวจึงทำให้เกิดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำในสังคมเพิ่มมากขึ้นไปอีก (เฉลิมพล ไวทยางกูร, 2560)

ดังนั้น “ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย” จึงเป็นปัญหาที่มีมาอย่างเนิ่นนาน ซึ่งมาจากหลากหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นประเด็นทางด้านระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม การกำหนดนโยบาย โครงสร้างประชากร การลงทุนจากนักธุรกิจต่างชาติ และอาจรวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ยังไม่ทั่วถึงและล้าสมัย เมื่อเป็นเช่นนั้น ความเหลื่อมล้ำจึงกลายเป็นความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่างๆ ทั้งจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม ที่มีอยู่อย่างจำกัด แต่ก็ไม่สามารถกระจายให้เกิดความคุ้มค่าคุ้มราคาได้ แม้กระทั่งเรื่องของการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้ที่มีอำนาจทางสังคมหรือกลุ่มคนรวยจะสามารถเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากบริการสาธารณะในสังคมได้อย่างง่ายดายเป็นอย่างมาก แต่ในทางกลับกันประชาชนฐานรากหรือคนจนกลับเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากการบริการสาธารณะได้ยากยิ่งกว่า จึงสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างชัดเจน เพราะฉะนั้น การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม จึงควรเพิ่มความเท่าเทียมทางโอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณะที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพเสียก่อน เพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกันทุกกลุ่มชนชั้น

5. บทสรุป

“โครงการประชารัฐ” เป็นการดำเนินนโยบายของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และยังดำเนินการสานต่อนโยบายดังกล่าวผ่านการสืบทอดอำนาจตามกระบวนการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 ในนาม “พรรคพลังประชารัฐ” ซึ่งได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล โดยการดำเนินนโยบายต่างๆ เป็นการเปลี่ยนชื่อ “นโยบายประชานิยม” ที่ประสบความสำเร็จในอดีต เพื่อให้เอื้อต่อการสร้างฐานความนิยมทางการ

เมืองของตน โดยมุ่งเอาใจกลุ่มฐานเสียงส่วนใหญ่ที่อยู่ในสังคม คือ "กลุ่มชนชั้นรากหญ้า" ทั้งนี้ สามารถวิเคราะห์และสรุปเหตุผลสำคัญของการดำเนิน "นโยบายเชิงประชานิยม" ภายใต้ชื่อ "โครงการประชารัฐ" ออกมาได้ 5 ประการ ดังนี้

1) การสร้างความชอบธรรมเชิงนโยบายและฐานความนิยมทางการเมือง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร ซึ่งสร้างความไม่พอใจต่อประชาชนบางกลุ่มเป็นอย่างมาก โดยมีการออกมาเคลื่อนไหวหรือแสดงการต่อต้านเชิงสัญลักษณ์พอสมควร แต่รัฐบาลก็ใช้มาตรการควบคุมสถานการณ์โดยเด็ดขาดจึงไม่เกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงบานปลาย อย่างไรก็ตาม การเข้ายึดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ได้กระทำต่อรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร สะท้อนให้เห็นถึงความไม่ชอบธรรมในการเข้ามาบริหารประเทศ ทำให้รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ต้องสร้างความชอบธรรมให้แก่กลุ่มของตนโดยใช้เครื่องมือเชิงนโยบายที่ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับได้เข้ามาครอบงำ อันเป็นการสร้างฐานเสียงสนับสนุนและเพิ่มฐานคะแนนความนิยมทางการเมืองให้กับรัฐบาล ซึ่งนโยบายที่ออกมามีความจำเป็นต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน นำไปสู่การดำเนินนโยบายที่เรียกว่า "ประชารัฐ" เพื่อเป็นการสร้างความชอบธรรมเชิงนโยบายภายใต้การครองอำนาจของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

2) การสร้างกลไกการสืบทอดอำนาจผ่านรัฐธรรมนูญโดยการยึดโยงนโยบายเชิงประชานิยมผนวกเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เจตนารมณ์ของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในการเข้ายึดอำนาจการปกครองมีเป้าหมายสำคัญ 2 ประการ คือ (1) การคืนความสงบเรียบร้อยให้กับประเทศ (2) การคืนความสุขให้กับประชาชน อีกทั้งยังมีการวางแผน Roadmap ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน และมีกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญโดยใช้สูตร (6–4–6–4) แต่การร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกตามแผน Roadmap ดังกล่าวต้องตกไป เนื่องจากไม่ผ่านมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ทำให้กระบวนการต่างๆ เชื่องช้าและยืดยาวออกไป ทั้งนี้ นักวิชาการได้ตั้งข้อสังเกตว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้อาจจะยังไม่ตอบโจทย์ต่อการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงนำไปสู่การร่างรัฐธรรมนูญฉบับต่อมา ซึ่งสามารถผ่านมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และประชามติจากการโหวตของประชาชนด้วย จึงมีการประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 20) โดยเนื้อหาสาระที่มีความน่าสนใจส่วนใหญ่จะปรากฏในบทเฉพาะกาลที่ระบุถึง การขอยกเว้นไม่เสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง โดยการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรีสามารถเลือกบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เข้ามาบริหารประเทศได้ เป็นระยะเวลา 5 ปี นับจากมีรัฐสภาชุดแรก รวมถึงการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) จำนวน 250 เสียง จากการแต่งตั้งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และมีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงในสภาเพื่อเลือกนายกรัฐมนตรีได้ ตลอดจนการกำหนดให้มีแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะยาวถึง 20 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2561–2580 ซึ่งเนื้อหาสาระในแต่ละยุทธศาสตร์สอดคล้องกับ "นโยบายประชารัฐ" ในด้านต่างๆ ที่ได้ดำเนินการมากก่อนหน้านี้ในยุครัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ช่วงปี พ.ศ. 2557-2562 อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงปรากฏชัดว่า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นทั้งผู้ร่างรัฐธรรมนูญและวางแผนกำหนดแนวทางการดำเนินงานเชิงนโยบายไว้ล่วงหน้าทั้งหมดแล้ว ทำให้ไม่

ว่าจะได้รัฐบาลใดที่มาจากการเลือกตั้งเข้ามาบริหารประเทศก็มีความจำเป็นต้องใช้แผนยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวต่อไป ถือเป็นการสร้างกลไกและการยึดโยงแนวทางต่างๆ เพื่อให้เอื้อต่อการสืบทอดอำนาจของตนอย่างเป็นรูปธรรม

3) การสานต่อนโยบายประชารัฐเดิมของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) การสร้างกลไกการสืบทอดอำนาจผ่านรัฐธรรมนูญอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้มีการวางแนวโยบายการดำเนินงานบริหารประเทศไว้ล่วงหน้าผ่านโครงการต่างๆ ที่เรียกว่า “โครงการประชารัฐ” ซึ่งปรากฏก่อนการเลือกตั้งภายใต้การบริหารงานของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ระหว่างปี พ.ศ. 2558–2562 ต่อมาภายหลังจากการสืบทอดอำนาจตามกระบวนการประชาธิปไตยผ่านการเลือกตั้งสำเร็จ ในปี พ.ศ. 2562 รัฐบาลใหม่ที่มาจากการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในนาม “พรรคพลังประชารัฐ” ก็มีการสานต่อ “โครงการประชารัฐ” ที่เคยดำเนินการมาแล้วก่อนหน้านี้อย่างต่อเนื่อง โดยเป็นการต่อยอดโครงการต่างๆ อาทิ โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ (บัตรคนจน), โครงการบ้านประชารัฐ, โครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เป็นต้น

4) การแสดงรูปแบบอัตลักษณ์เชิงนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม การบริหารประเทศของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีการสร้างอัตลักษณ์เชิงนโยบายขึ้นมา นั่นก็คือ “โครงการประชารัฐ” ภายใต้สโลแกน “สานพลังประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจรากฐาน” สู่ “ประเทศไทย 4.0” ถือเป็นการแสดงรูปแบบการบริหารเชิงนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างตัวตนทางการเมืองและเป็นการปูทางสำหรับการสืบทอดอำนาจและหากกล่าวถึง “โครงการประชารัฐ” ประชาชนโดยทั่วไปก็จะรู้ว่าเป็นนโยบายและการดำเนินโครงการของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ โดย “ประชารัฐ” เป็นนโยบายหลักที่รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ใช้เป็นเครื่องมือขูโรงขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านการจัดทำโครงการต่างๆ นอกจากนี้ ในช่วงระหว่างที่มีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของ “พรรคพลังประชารัฐ” ซึ่งเป็นพรรคนอมินีของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ก็ได้มีการใช้นโยบายดังกล่าวรณรงค์หาเสียงประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลาย พร้อมทั้งมีการรับปากกับประชาชนว่าจะมีการดำเนินนโยบายสานต่อโครงการประชารัฐของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อย่างต่อเนื่องหากได้รับการเลือกตั้งเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ในปี พ.ศ. 2562

5) การบ่งชี้อุดมการณ์ให้สอดคล้องกับบริบทการแข่งขันทางการเมือง การจะได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาลตามกระบวนการประชาธิปไตย จำเป็นต้องมีการแข่งขันในเชิงนโยบายระหว่างพรรคการเมืองต่างๆ เพื่อให้ได้รับฐานเสียงและฐานความนิยมจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ จึงจะมีสิทธิ์ที่ได้รับการเลือกตั้งและมีโอกาสในการเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ทำให้พรรคการเมืองต่างๆ ต้องกำหนดและบ่งชี้นโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน “นโยบายประชานิยม” ยังคงเป็นนโยบายที่หยั่งรากลึกและได้รับความนิยมเป็นอันมาก ทำให้ “พรรคพลังประชารัฐ” ต้องชูนโยบายเชิงประชานิยมที่เป็นการบ่งชี้แนวทางการบริหารประเทศ โดยทำการสานต่อ “โครงการประชารัฐ” ของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งถือเป็นข้อได้เปรียบของพรรคโดยตรง เนื่องจากเป็นการวางนโยบายเพื่อการสืบทอดอำนาจและสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่งทางการ

เมือง โดยมีนัยสำคัญเป็นการสานต่อนโยบายให้เกิดความต่อเนื่องและยังเป็นการแข่งขันเชิงนโยบายกับพรรคการเมืองอื่นๆ ที่มีการกำหนดทิศทางของนโยบายที่ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก

6. บรรณานุกรม

เฉลิมพล ไวทยางกูร. (2560). *ความเหลื่อมล้ำในสังคมที่เกิดจากนโยบายรัฐ (จบ)*. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2562, จาก https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/641826

ชลลดา อิงศรีสว่าง. (2559). *ของขวัญปีใหม่จากรัฐบาล เดิมพันปลุกเศรษฐกิจไทย*. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2562, จาก https://www.posttoday.com/politic/report/470837

ฐิติกร สังข์แก้ว และ อรรถสิทธิ์ พานแก้ว. (2559). *Road Map ประชาธิปไตย*. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2562, จาก wiki.kpi.ac.th/index.php?title=Road_Map_ประชาธิปไตย

ณัฐพล วงษ์กระสัน. (2554). *กรีซ: กรณีศึกษาวิกฤตหนี้สินและภาวะประชานิยมที่กระทบต่อนิเวศวิทยามนุษย์*. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2562, จาก http://popularity49.blogspot.com/2011/12/blog-post_22.html

ทรงภูมิ พรหมภาพ และ โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2558). ปัจจัยที่ก่อให้เกิด "ประชานิยม" ทางการเมืองไทย ปี พ.ศ. 2549 – 2553. *วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 4*(2), 232-249.

นันทวุฒิ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2551). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเกิดขึ้นของประชานิยมในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์, 26*(3).

พรรคพลังประชารัฐ. (2562). *สวัสดิการประชารัฐ*. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2562, จาก https://pprp.or.th/สวัสดิการประชารัฐ/

_____. (2562). *สังคมประชารัฐ*. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2562, จาก https://pprp.or.th/สังคมประชารัฐ/

_____. (2562). *เศรษฐกิจประชารัฐ*. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2562, จาก https://pprp.or.th/เศรษฐกิจประชารัฐ/

ภัทร หวังกิตติกุล. (2554). *ผลกระทบของนโยบายประชานิยมแบบทักษิณต่อการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2562, จาก http://cuir.car.chula.ac.th/dspace/bitstream/123456789/60016/1/5781044024.pdf

รติมา คชนันทน์. (2558). *วิเคราะห์ จุดต่าง ประชารัฐ-ประชานิยม*. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2562, จาก http://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/lirt/520919/hi2558-098.pdf?sequence=1

รัฐสภา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: รัฐสภา.

_____. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560*. สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2562, จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF

ยุทธพร อิสรชัย. (2561). *รัฐบาลสายเปย์ แจกโบนัสคนจน ทำวุ่นทั้งเมือง!!*. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2562, จาก https://mgronline.com/live/detail/9610000122634 26/6/62

วรรณโชค ไชยสะอาด. (2560). *เครื่องหยอดเหรียญบนรถเมล์"ประชาชนรับกรรม เมื่อ ขสมก. คือจุดอ่อน.* สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2562, จาก https://www.posttoday.com/politic/report/530566

วีรพงษ์ ชุติภัทร์. (2554). *กรีซ... ประเทศฉิบหาย...ช่างมัน ขอให้ข้า...ชนะก่อน*. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2562, จาก http://www.doctorwe.com/posttoday/20110707

ศิริกัญญา ตันสกุล และคณะ. (มปป.). *สถาบันอนาคตไทยศึกษา ซีรี่ส์งานศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำ 8 ข้อเท็จจริงความเหลื่อมล้ำในไทย*. สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2562, จาก https://thaipublica.org/wp-content/uploads/2014/04/8-ข้อเท็จจริงความเหลื่อมล้ำในไทย_full_report.pdf

สมชัย จิตสุชน. (2558). *ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้มนโยบายและแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย*. สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2562, จาก https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2017/06/Synthesis-Report-Year-2-Inclusive-Growth.pdf

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *(ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579)*. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2562, จาก https://www.nesdb.go.th/download/document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%20ระยะ%2020%20ปี%20(พ.ศ2560%20-%202579).pdf

_____. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561–2580 (ฉบับย่อ)*. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2562, จาก https://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf

อติวิชญ์ แสงสุวรรณ. (2554). *ความเหลื่อมล้ำ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้น เมื่อ 14 กรกฎาคม 2562, จาก https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2558/hi2558-052.pdf

อนุสรณ์ ธรรมใจ. (2561). *ประชารัฐ ประชานิยม และรัฐสวัสดิการ*. สืบค้น เมื่อ 13 กรกฎาคม 2562, จาก https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/635795

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2549). *ทักษิณา-ประชานิยม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

อัญชิรญา จันทรปิฎก. (2562). ภาพลวงทางการคลัง : บทวิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินนโยบายประชานิยม. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 39*(1), 1-17.

Ktcore. (2561). *"บัตรคนจน"นโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ 4.0 ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว?*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2562, จาก https://www.ktcore.com/2018/602/

Storylog. (2559). *บทเรียนจากอาร์เจนติน่า*. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2562, จาก https://storylog.co/story/5731de4927d3f4562310cdf3 3/7/62

Voicetv. (2562). *ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 14.5 ล้านราย ใช้จ่ายเดือน ม.ค. กว่า 3,800 ล้านบาท*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2562, จาก https://voicetv.co.th/read/xSgkOLbs2

Workpoint News. (2561). *ย้ำสิทธิ์ค่าไฟฟรี "บัตรคนจน" ต้องใช้ไม่เกิน 230 บาท*. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2562, จาก https://workpointnews.com/2018/12/14/ย้ำสิทธิ์ค่าไฟฟรี-บัตร/

7. References

Chaisaard, W. (2017). *The Impact of Vending Machine on the bus to Thai people*. Retrieved June 26, 2019 from https://www.posttoday.com/politic/report/530566

Chantorapidok, A. (2019). The Illusion of the Finance:The Analysis of the Effect of the Popularism Policy implementation. *Silpakorn University Journal, 39*(1), 1-17.

Chutipat, W. (2011). Greece, The Priority for Victory is first without uninterested of the damaged country. Retrieved July 8, 2019 from http://www.doctorwe.com/posttoday/20110707

Insrisawang, C. (2016). *The Government's New Year Gift which staking for rising Thailand's economy*. Retrieved June 26, 2019 from https://www.posttoday.com/politic/report/470837

Itsarachai, Y. (2018). The Wealthy Government give bonus to the poor and cause to chaotic. Retrieved June 26, 2019 from https://mgronline.com/live/detail/9610000122634 26/6/62

Jitsuchon, S. (2014). *The Inequality in Thailand Society: The Policy Trends and the Path to use the Policy*. Retrieved July 26, 2019 from https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2017/06/Synthesis-Report-Year-2-Inclusive-Growth.pdf

Kachanan, R. (2015). *The Analyzing of the different from the Civil State and the Popularism*. Retrieved June 26, 2019 from http://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/lirt/520919/hi2558-098.pdf?sequence=1

Ktcore. (2018). *"Card for Poor" The Policy of Civil Welfare 4.0 Success or Fail ?*. Retrieved June 25, 2019 from https://www.ktcore.com/2018/602/

Laothammatad, A. (2006). *Taksina-Popularism*. Bangkok: Matichon Publishing House.

Lingle, C. (2002). *The Perils of Populism*. [Online]. Retrieved June 15, 2017 from https://admin.fee.org/files/doclib/lingle0502.pdf

Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). *(Draft) National Strategy in 20 Years Term (2017-2036)*. Retrieved July 21, 2019 from https://www.nesdb.go.th/download/document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%20ระยะ%2020%20ปี%20(พ.ศ2560%20-%202579).pdf

_____. (2017). *National Strategy in 20 Years Term 2018-2037 (Brief)*. Retrieved July 21, 2019 from https://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf

Palang Pracharath Party. (2019). *Civil welfare*. Retrieved July 21, 2019 from https://pprp.or.th/สวัสดิการประชารัฐ/

_____. (2019). *Civil Society*. Retrieved July 21, 2019 from https://pprp.or.th/สังคมประชารัฐ/

_____. (2019). *Civil State Economy*. Retrieved July 21, 2019 from https://pprp.or.th/เศรษฐกิจประชารัฐ/

Parliament. (2017). *The Constitution of the Kingdom of Thailand 2017*. Bangkok: Parliament.

Piphatsereetham, N. (2012). *The Factor that Cause Populism in Thailand Democracy*. Thammasat Economic Journal, 26(3).

_____. (2017). *The Constitution of the Kingdom of Thailand 2017*. Retrieved July 28, 2019 from http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF

Promphap, S. & Wongsurarat, K. (2015). Popularism of Thailand Democracy D.C 2010 - 2014. *Journal of Political Science and Law Kalasin Rajabhat University, 4*(2), 232-249.

Saengsuwan, A. (2010). *The Inequality*. Bangkok: Sasin Graduate Institute of Business of Administration of Chulalongkorn University. Retrieved July 14, 2019 from https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2558/hi2558-052.pdf

Sangkaew, T. & Pankaew, A. (2016). *Roadmap of Democracy*. Retrieved June 26, 2019 from wiki.kpi.ac.th/index.php?title=Road_Map_ประชาธิปไตย

Storylog. (2016). The lesson from Argentina. Retrieved June 25, 2019 from https://storylog.co/story/5731de4927d3f4562310cdf3 3/7/62

Tansakul, S. & Team. (n.d). *Thailand Future Foundation: The Study's Series of the 8 Facts from the Inequality in Thailand Society*. Retrieved July 26, 2019 from https://thaipublica.org/wp-content/uploads/2014/04/8-ข้อเท็จจริงความเหลื่อมล้ำในไทย_full_report.pdf

Thamjai, A. (2018). Civil State, Popularism, and Welfare State. Retrieved July 13, 2019 from https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/635795

Voicetv. (2019). 14.5 Million of the Civil Welfare Cardholder had spend around 3,800 million BAHT in January. Retrieved June 25, 2019 from https://voicetv.co.th/read/xSgkOLbs2

Waitayangkoon, C. (2017). *Inequality in Society from Government Policy (End)*. Retrieved July 14, 2019 from https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/641826

Wangkittikul, P. (2011). *The Impact of Taksin's Populism Policy to Politic of Thailand Democracy*. Master's Thesis, Bangkok: Chulalongkorn University. Retrieved July 21, 2019 from http://cuir.car.chula.ac.th/dspace/bitstream/123456789/60016/1/5781044024.pdf

Wongkrasan, N. (2011). *Greece*. The Study Case of Debt Crisis and Populism which Impact to Human ecology. Retrieved July 8, 2019 from http://popularity49.blogspot.com/2011/12/blog-post_22.html

Workpoint News. (2018). *Repeating, the right to use free electronicity of Civil Welfare Card must use less than 230 BAHT*. Retrieved July 20, 2019 from https://workpointnews.com/2018/12/14/ย้ำสิทธิ์ค่าไฟฟรี-บัตร/

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
ตัวแบบ/กระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ จากรัฐประศาสนศาสตร์แบบดั้งเดิมสู่การบริหารปกครองสำหรับการทำวิจัยและการอธิบายปรากฏการณ์ทางการบริหารในภาครัฐ
Models/Paradigms of Public Administration : From Traditional Public Administration to Governance for Doing Research and Explaining Administrative Phenomenon in Public Sector

(วันรับบทความ: 13 สิงหาคม 2562; วันแก้ไขบทความ: 25 กันยายน 2562; วันตอบรับบทความ: 30 กันยายน 2562)

วราดวง สมณาศักดิ์*

Waraduang Sommanasak

หนังสือ ตัวแบบ/กระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ จากรัฐประศาสนศาสตร์แบบดั้งเดิมสู่การบริหารปกครองสำหรับการทำวิจัยและการอธิบายปรากฏการณ์ทางการบริหารในภาครัฐ โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช

หากกล่าวถึง “กระบวนทัศน์” นั้นพบว่ามีอิทธิพลเชิงเงื่อนไขอย่างลึกซึ้งต่อความคิดของนักวิชาการในแง่ที่ว่ากระบวนทัศน์มีบทบาทในการให้แนวทางหรือมีบทบาทในการชี้นำหรือบทบาทาในการเป็นกรอบในการแสวงหาความรู้ความจริงสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์ที่ต่างมีจิตสำนึกหรือมีการตระหนักถึงที่มารากเหง้าของกระบวนทัศน์ที่มีผลต่อพัฒนาการในการวิคราะห์ สังเคราะห์ รวมทั้งการทำวิจัยและการพัฒนาทางด้านองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์

สำหรับกระบวนทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง คือ ผลงานของ Nicholas Henry เรื่อง Public Administration & Public Affairs โดยยืนยันว่ารัฐประศาสน-ศาสตร์มีกระบวนทัศน์อยู่ 6 กระบวนทัศน์ ประกอบด้วย

กระบวนทัศน์ที่ 1 การแยกการบริหารออกจากการเมือง (ค.ศ.1900-1926)

กระบวนทัศน์ที่ 2 หลักการบริหาร (ค.ศ.1927-1937)

กระบวนทัศน์ที่ 3 รัฐประศาสนศาสตร์ในฐานะรัฐศาสตร์ (ค.ศ.1950-1970)

กระบวนทัศน์ที่ 4 รัฐประศาสนศาสตร์ในฐานะศาสตร์ทางการบริหาร (ค.ศ.1956-1970)

กระบวนทัศน์ที่ 5 รัฐประศาสนศาสตร์ในฐานะรัฐประศาสนศาสตร์ (ค.ศ.1970-ปัจจุบัน)

กระบวนทัศน์ที่ 6 การบริหารปกครอง (ค.ศ.1990-ปัจจุบัน)

หนังสือเล่มนี้ของรองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช ได้รวบรวมและเรียบเรียงพัฒนาการของรัฐประศาสนศาสตร์ตั้งแต่ระยะแรกจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในศตวรรษที่ 1900 รัฐประศาสนศาสตร์มีลักษณะเป็นแบบดั้งเดิมจากแนวคิดการแยกการบริหารออกจากการเมืองของ Woodrow Wilson จนกระทั่งศตวรรษที่ 1970 การบริหารภาครัฐได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นรัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่ (New Public

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์, โปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Corresponding author, E-mail: waraduang@hotmail.com

Administration) และในศตวรรษที่ 1980 และ 1990 ได้เกิดกระบวนทัศน์ การบริหารจัดการภาครัฐใหม่ (New Public Management) ซึ่งกระบวนทัศน์นี้ได้พยายามลดบทบาท ลดขนาดภาครัฐลงโดยใช้กลไกตลาด (Market Mechanism) เข้ามาช่วยในการจัดสรรทรัพยากร ขณะเดียวกันได้จัดให้มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (Privatization) การแตกแยกหน่วยงาน (Agentification) และการกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่งผลที่ตามมาคือในศตวรรษที่ 20 ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารปกครองเครือข่าย (Network Governance) เข้ามาใช้โดยมีความเชื่อในเรื่องความเป็นปึกแผ่นและพลังของชุมชนที่จะช่วยขับเคลื่อนชุมชน ขณะเดียวกันช่วยในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนที่บางครั้งภาครัฐไม่สามารถเข้ามาแก้ปัญหาให้ได้ ขณะเดียวกันในระยะเวลานี้ได้มีการเสริมสร้างอำนาจ (Empowerment) ให้กับชุมชน

ในหนังสือเล่มนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช ได้ลำดับเนื้อหาเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความเป็นมาของศาสตร์ทางรัฐประศาสนศาสตร์และ “ตัวแบบรัฐประศาสนศาสตร์แบบดั้งเดิม” ซึ่งกล่าวถึงความเป็นมาของศาสตร์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ ตั้งแต่บทความของ Woodrow Wilson ในปี ค.ศ.1887 ชื่อ The study of Administration ตามมาด้วยแนวคิดการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ของ Frederick W. Taylor และแนวคิดมนุษยสัมพันธ์ของ Elton Mayo รวมไปถึงแนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารของ Henri Fayol และปิดท้ายส่วนนี้ด้วยการนำเสนอรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคท้าทายและการท้าทายตัวแบบรัฐประศาสนศาสตร์แบบดั้งเดิม

ซึ่งในส่วนนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิชได้รวบรวมและเรียบเรียงเนื้อหาตั้งแต่ความเป็นมาของรัฐประศาสนศาสตร์จนถึงช่วงก่อนรัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่เพื่อให้ผู้อ่านมีพื้นความรู้และเข้าใจพัฒนาการของศาสตร์รัฐประศาสนศาสตร์อย่างถ่องแท้

ส่วนที่ 2 รัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่ (New Public Administration : NPA) จากการประชุมที่เมือง Minnobrook จำนวน 2 ครั้ง ครั้งแรกในปี ค.ศ.1968 ครั้งที่สอง ค.ศ.1988 ผลการประชุมครั้งแรก ครอบคลุมเนื้อหา 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัญหาเกี่ยวกับความเสมอภาคหรือความยุติธรรมทางสังคม 2) ค่านิยมการปกครองแบบประชาธิปไตยในการบริหาร 3) ข้ออภิปรายถกเถียงระหว่างความเป็นธรรมและสิ่งที่เกิดขึ้นทางพฤติกรรม 4) คำนิยามเกี่ยวกับความแตกต่างหลากหลายที่เกิดขึ้นสังคมและ 5) การมีทัศนะที่ดีต่อกลไกของระบบราชการในฐานะที่เป็นตัวแทนการเปลี่ยนแปลง ผลการประชุมครั้งที่สองมีการแสดงความไม่พอใจต่อการบริหารงานบุคคลในภาครัฐและการแสดงทัศนคติที่เป็นปฏิปักษ์ต่อแนวคิดการทำงานแบบธุรกิจ

ส่วนที่ 3 การบริหารจัดการภาครัฐใหม่ (New Public Management : NPM) แนวคิดนี้เกิดจากรูปแบบการบริหารภาครัฐแบบระบบราชการที่ให้ความสำคัญกับสายการบังคับบัญชาและมีลักษณะไม่ยืดหยุ่น จึงทำให้ภาครัฐปฏิรูประบบราชการโดยเปลี่ยนมาเป็นรูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐที่มีฐานอยู่ที่ตลาด ให้ความสำคัญกับกลไกตลาดตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism Economy) รวมไปถึงแนวคิดการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (Privatization) ซึ่งรองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช ได้ยกกรณีศึกษาของสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกามาอธิบายเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในส่วนนี้ยังมีเนื้อหาเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น การแปรสภาพหน่วย

งานราชการ การเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนและการเพิ่มอำนาจให้กับภาคประชาสังคมและภาคเอกชน การจัดการเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการภาครัฐใหม่และแนวคิด E-government กับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งบทสรุปในส่วนนี้รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเครือข่าย (Network) ซึ่งหมายถึงปฏิสัมพันธ์ของ 3 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือเพื่อแก้ปัญหาสังคมและสร้างสรรค์โอกาสใหม่ๆ ให้กับสังคม

ส่วนที่ 4 การบริหารปกครอง (Governance) โดยกล่าวถึงการบริหารปกครองใน 2 สถานภาพ คือ สถานภาพแรกเป็นการปฏิสัมพันธ์โดยรวมของ 3 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐและกลไกรัฐ ภาคเอกชนและประชาสังคม ในลักษณะที่ทั้งสามส่วนเป็นเสมือน “หุ้นส่วน (Partnership)” เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของประเทศ/สังคมและสร้างสรรค์โอกาสใหม่ให้กับประเทศหรือสังคม

สถานภาพที่สอง การบริหารปกครองในสถานภาพ “เครือข่าย (Network)” ซึ่งทั้ง 3 ภาคส่วนต่างมีเครือข่ายด้วยกันทั้งสิ้น รวมทั้งได้นำเสนอการบริหารภาครัฐแบบเครือข่าย ในส่วนนี้ด้วย

หนังสือเล่มนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช ได้นำเสนอตามแบบแผนของการเขียนตำราทางวิชาการที่ดี มีการเกริ่นนำและสรุปเนื้อหาได้ชัดเจน พร้อมทั้งมีการสรุปเนื้อหาในแต่ละบทพร้อมเชื่อมโยงเนื้อหาในบทต่อไปได้อย่างลึกซึ้ง แยบยลทำให้การอ่านเนื้อหาในแต่ละบทราบรื่นและไม่สับสน พร้อมทั้งมีการใช้ภาษาทางวิชาการและศัพท์เฉพาะทางรัฐประศาสนศาสตร์ (Technical Term) ตลอดทั้งเล่ม ทั้งนี้วัตถุประสงค์หลักของรองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช คือต้องการให้ผู้ที่สนใจ รวมทั้งนักศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตร์ ได้นำเอาเนื้อหาในเล่มนี้ใช้เป็นกรอบในการทำวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์ ตลอดจนนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการบริหารในภาครัฐ

โดยสรุป หนังสือเล่มนี้สามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงพัฒนาการของรัฐประศาสนศาสตร์ตั้งแต่ระยะแรก (ค.ศ.1900) จนถึงปัจจุบันได้เป็นอย่างดี เนื่องจากรองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช ได้รวบรวมเนื้อหาจากตำราของผู้แต่งทั้งในประเทศและต่างประเทศจำนวนมาก ทำให้ผู้อ่านสามารถรับรู้และเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของแนวคิดต่างๆ รวมทั้งความเป็นเหตุเป็นผลของแนวคิดซึ่งส่งผลต่อการบริหารภาครัฐในแต่ละยุคแต่ละสมัย และทำให้ผู้อ่านเข้าใจในศาสตร์ทางรัฐประศาสนศาสตร์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งเพื่อให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสามารถนำแนวคิดและหลักการทางรัฐประศาสนศาสตร์ไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการและการทำวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันของคำว่า “ตัวแบบหรือกระบวนทัศน์ ” ทางรัฐประศาสนศาสตร์

วารสารบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ชื่อวารวาร วารสารบริหารรัฐกิจ สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Public Administration Journal

เว็บไซต์ https://pubadm.crru.ac.th/pub_web2020/pubjo

วัตถุประสงค์ วารสารบริหารรัฐกิจ สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อนำเสนอบทความทางวิชาการ บทความวิจัยและบทความปริทรรศน์ที่มีคุณภาพที่แสดงถึงประโยชน์ทั้งเชิงทฤษฎี (Theoretical Contributions) ที่นักวิจัย นักวิชาการหรือผู้ที่สนใจสามารถนำไปพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประโยชน์ในเชิงปฏิบัติการงาน

2. เพื่อให้บริการวิชาการแก่สังคมในการเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ การทำวิจัยและการพัฒนาผลงานวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ ผู้บริหาร นักศึกษา ข้าราชการ นักธุรกิจ และประชาชนผู้สนใจในศาสตร์ด้านรัฐประศาสนศาสตร์และรัฐศาสตร์

3. เพื่อสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้งในสถาบันการศึกษาและสถาบันวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนตอบสนองพันธกิจหลักในการสร้างองค์ความรู้และการเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยของสำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชียงราย

จุดมุ่งหมายและขอบเขต

วารสารบริหารรัฐกิจ สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เป็นวารสารเพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานด้านการวิจัยและด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องในด้านรัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ ตลอดจนสาขาทางสังคมศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผลงานวิชาการได้รับการเผยแพร่ในวงกว้างและเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ โดยวารสารบริหารรัฐกิจเป็นวารสารทางวิชาการที่มีการพิจารณากลั่นกรองคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในลักษณะผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-blind peer review)

วารสารบริหารรัฐกิจ สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เปิดรับพิจารณาบทความวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในรูปแบบบทความวิจัย (Research Articles) บทความวิชาการ (Academic Article) และบทความปริทรรศน์ (Review Articles) โดยวารสารมีกำหนดออก ปีละ 3 ฉบับ เป็นราย 4 เดือน ดังนี้ ม.ค.-เม.ย., พ.ค.-ส.ค. และ ก.ย.-ธ.ค. ซึ่งมีการเผยแพร่ในรูปแบบวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (Online journal)

ประเภทของบทความที่รับพิจารณาตีพิมพ์

1. บทความวิจัย ประกอบด้วย บทคัดย่อ บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัยสมมุติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ บรรณานุกรม References (ให้แปลบรรณานุกรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ)

2. บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทคัดย่อ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา ส่วนสรุป บรรณานุกรม References (ให้แปลบรรณานุกรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ)

3. บทความปริทัศน์

ขั้นตอนการส่งบทความ

ขั้นตอนที่ 1 สมัครสมาชิกวารสารผ่านระบบ Register **ทาง http://pubadm.crru.ac.th/pub_web2020/pubjo**

ขั้นตอนที่ 2 เข้าสู่ระบบเพื่อดำเนินการส่งบทความ (ผู้นิพนธ์สามารถ Download Template บทความได้ที่หน้าเมนูหลัก)

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อผู้นิพนธ์ส่งบทความวิชาการ/บทความวิจัย/บทความปริทรรศน์ คณะกรรมการประจำวารสารจะพิจารณาคัดกรองบทความและนำผลการพิจารณาส่งไปยังกองบรรณาธิการ

ขั้นตอนที่ 4 กองบรรณาธิการพิจารณาคัดกรองบทความอีกครั้งและส่งผลการพิจารณากลับมายังคณะกรรมการประจำวารสาร **ภายใน 7 วัน**

ขั้นตอนที่ 5 เมื่อบทความผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการ ผู้นิพนธ์จะได้รับหนังสือตอบรับบทความ **ภายใน 15 วันทำการ** (ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะแจ้งผลกลับไปยังผู้นิพนธ์)

ขั้นตอนที่ 6 คณะกรรมการประจำวารสารจะดำเนินการส่งบทความไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาบทความ และรอผลการพิจารณากลั่นกรอง **ภายใน 3 สัปดาห์**

ขั้นตอนที่ 7 เมื่อได้รับข้อเสนอแนะแก้ไขบทความคืนมาจากผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการประจำวารสารจะส่งบทความให้ผู้นิพนธ์บทความแก้ไขตามข้อเสนอแนะ **ภายใน 7 วัน**

ขั้นตอนที่ 8 เมื่อผู้นิพนธ์แก้ไขบทความตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว จะต้องดำเนินการส่งบทความแก้ไขสมบูรณ์ **ทาง http://pubadm.crru.ac.th/pub_web2020/pubjo**

ขั้นตอนที่ 9 บรรณาธิการวารสารออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์บทความลงวารสารและส่งหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ **ภายใน 7 วัน**

ขั้นตอนที่ 10 กองบรรณาธิการและคณะกรรมการประจำวารสารจะรวบรวมเอกสารบทความวิชาการ บทความวิจัย/บทความปริทรรศน์ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ออนไลน์ **ภายใน 15 วัน**

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วารสารบริหารรัฐกิจ สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ฉบับออนไลน์ รับเฉพาะบทความภาษาไทย โดยบทความที่จะตีพิมพ์ต้องเป็นบทความต้นฉบับไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน ต้นฉบับจะต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word มีความยาวไม่ต่ำกว่า 10 หน้า แต่ไม่เกิน 15 หน้า กระดาษขนาด A4 ไม่รวมเอกสารอ้างอิง พิมพ์หน้าเดียว คอลัมน์รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 เว้นระยะขอบบน 2.54 cm ขอบล่าง 2.54 cm ขอบซ้าย 2 cm และขอบขวา 2 cm

วิธีการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์

1. ลงทะเบียนเข้าใช้งานระบบที่หน้าเว็บไซต์ https://pubadm.crru.ac.th/pub_web2020/pubjo และกรอกข้อมูลให้ครบถ้วน
2. Login เข้าสู่ระบบโดยกรอก Username และ Password ที่ได้ลงทะเบียนไว้
3. ไปที่แถบเมนูซ้ายมือคลิก “ส่งบทความตีพิมพ์” แล้วกรอกข้อมูลให้ครบถ้วน
4. หลังจากกรอกข้อมูลครบถ้วนแล้วให้คลิกที่ “ไฟล์บทความ” เพื่อแนบเอกสารไฟล์บทความต้นฉบับ โดยจะต้องเป็นไฟล์ *.doc หรือ *.docx เท่านั้น หลังจากนั้นคลิกที่ “บันทึก”
5. หลังจากยืนยันการส่งแล้ว สถานะของบทความในระบบจะเปลี่ยนเป็น “ยืนยันการส่งบทความ” โดยในระหว่างนี้ผู้เขียนสามารถแก้ไขรายละเอียดต่างๆ รวมถึงแก้ไขไฟล์บทความได้ด้วย
6. เมื่อบรรณาธิการได้ทำการตรวจสอบบทความแล้วสถานะจะเปลี่ยนเป็น “บรรณาธิการได้รับข้อมูลแล้ว” ขั้นตอนนี้ผู้เขียนไม่สามารถแก้ไขข้อมูลได้แล้ว
7. เมื่อบรรณาธิการส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินสถานะจะเปลี่ยนเป็น “ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมิน”
8. เมื่อบรรณาธิการตอบรับการตีพิมพ์บทความสถานะจะเปลี่ยนเป็น “ตอบรับการตีพิมพ์”

การเขียนบทความวิชาการ

ชื่อบทความภาษาไทย [พิมพ์ตรงนี้]

ชื่อบทความภาษาอังกฤษ [พิมพ์ตรงนี้]

ชื่อผู้เขียนบทความ นาย/นาง/นางสาว..... (ภาษาไทย)*

ชื่อผู้เขียนบทความ นาย/นาง/นางสาว..... (ภาษาอังกฤษ)

บทคัดย่อ

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point ไม่เกิน 250 คำ).....

.....

คำสำคัญ: คำที่ 1; คำที่ 2; คำที่ 3; คำที่ 4; คำที่ 5 (คำสำคัญ 3-5 คำ)

Abstract

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point ไม่เกิน 250 คำ).....

.....

Keyword: คำที่ 1; คำที่ 2; คำที่ 3; คำที่ 4; คำที่ 5 (keyword 3-5 word)

1. ส่วนนำ

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

.....

* ตำแหน่ง, หน่วยงานต้นสังกัดของผู้เขียน Corresponding author, E-mail: sample@pim.ac.th (14 pt.)

2. ส่วนเนื้อหา

2.1 แนวคิดทฤษฎี/การทบทวนวรรณกรรม

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

.....

2.2 หัวข้อเนื้อหาย่อย

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

.....

3. ส่วนสรุป

3.1 หัวข้อเนื้อหาย่อย

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

.....

3.2 สรุปสาระสำคัญของบทความวิชาการ

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

.....

4. บรรณานุกรม

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point) เรียงตามตัวอักษร.....

.....

5. References (ให้แปลบรรณานุกรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ)

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point) เรียงตามตัวอักษร.....

.....

หมายเหตุ : 1. บทความมีความยาวไม่ต่ำกว่า 10 หน้า แต่ไม่เกิน 15 หน้า กระดาษ A4

2. ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Saraban PSK เท่านั้น

3. ใส่เลขหน้าที่มุมบน ด้านขวา TH Saraban PSK 14 point

4. กรอบของกระดาษ: จากขอบบนและขอบล่างกระดาษ 2.54 เซนติเมตร จากขอบซ้ายและขอบขวากระดาษ 2 เซนติเมตร ของขนาดกระดาษ A4

5. ระยะห่างระหว่างบรรทัด: หนึ่งช่วงบรรทัดของเครื่องคอมพิวเตอร์

6. รูปภาพประกอบ ใส่หมายเลขกำกับตามลำดับ พร้อมคำอธิบายและแหล่งที่มา (ถ้ามี) ใต้ภาพ

7. การจัดพิมพ์บรรณานุกรมท้ายบทความ ให้จัดพิมพ์ตามข้อเสนอแนะ ดังนี้

— อ้างอิงจากหนังสือ
ชื่อ/นามสกุลผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//*ชื่อเรื่อง*.//ครั้งที่พิมพ์.(ถ้ามี)//เมืองที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

— อ้างอิงจากวารสาร
ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.//(ปี,/วัน/เดือน).//ชื่อบทความ.//*ชื่อวารสาร*.//ปีที่(ฉบับที่):/หน้าที่อ้าง.

— อ้างอิงจากเอกสารประกอบการประชุมวิชาการ
ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน//*ชื่อหนังสือ*.//ชื่อบรรณาธิการหรือชื่อผู้รวบรวม(ถ้ามี).//หน้าที่ตีพิมพ์.//ครั้งที่พิมพ์.//สถานที่พิมพ์:/ชื่อสำนักพิมพ์.

— อ้างอิงจากปริญญานิพนธ์
ชื่อ/นามสกุลผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//*ชื่อเรื่อง*.//ชื่อปริญญา(สาขาหรือวิชาเอก).//เมืองที่พิมพ์:/หน่วยงาน.//ถ่ายเอกสาร.

— อ้างอิงจากแหล่งข้อมูลออนไลน์
ชื่อ/นามสกุลผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์หรือปีที่สืบค้น).//*ชื่อเรื่อง*.//สถานที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.//สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี(หรือ Retrieved/เดือน/วัน/ปี),/จาก/ชื่อเว็บไซต์.

8. หนังสืออ้างอิง ตีพิมพ์ไม่เกิน 10 ปี

9. สมัครสมาชิกและส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ได้ที่ https://pubadm.crru.ac.th/pub_web2020/pubjo

การเขียนบทความวิจัย

ชื่อบทความภาษาไทย [พิมพ์ตรงนี้]

ชื่อบทความภาษาอังกฤษ [พิมพ์ตรงนี้]

ชื่อผู้เขียนบทความ นาย/นาง/นางสาว..... (ภาษาไทย)*

ชื่อผู้เขียนบทความ นาย/นาง/นางสาว..... (ภาษาอังกฤษ)

บทคัดย่อ

[พิมพ์ตรงนี้] ระบุถึงความสำคัญของเรื่อง โดยย่อของงานวิจัย ครอบคลุมปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย วิธีการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือ อุปกรณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา และผลการวิจัยโดยสังเขป บทคัดย่อเขียนเป็นภาษาไทย พิมพ์โดยตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 พอยท์ โดยมีเนื้อหารวมกันแล้ว ไม่เกิน 250 คำ

คำสำคัญ: คำที่ 1; คำที่ 2; คำที่ 3; คำที่ 4; คำที่ 5 (คำสำคัญ 3-5 คำ)

Abstract

[พิมพ์ตรงนี้] ระบุถึงความสำคัญของเรื่อง โดยย่อของงานวิจัย ครอบคลุมปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย วิธีการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือ อุปกรณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา และผลการวิจัยโดยสังเขป บทคัดย่อเขียนเป็นภาษาอังกฤษ พิมพ์โดยตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 พอยท์ โดยมีเนื้อหารวมกันแล้ว ไม่เกิน 250 คำ

Keyword: คำที่ 1; คำที่ 2; คำที่ 3; คำที่ 4; คำที่ 5 (keyword 3-5 คำ)

1. บทนำ

[พิมพ์ตรงนี้] เขียนถึงความสำคัญของที่มาและปัญหาของงานวิจัย รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งภูมิหลังของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

* ตำแหน่ง, หน่วยงานต้นสังกัดของผู้เขียน Corresponding author, E-mail: sample@pim.ac.th (14 pt.)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

.....

3. ประโยชน์ของการวิจัย

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

.....

4. สมมติฐานของการวิจัย (ถ้ามี)

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

.....

5. ขอบเขตของการวิจัย

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

.....

6. วิธีดำเนินการวิจัย

[พิมพ์ตรงนี้](ระบุประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, กระบวนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง, เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล, การเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล).....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

7. สรุปผลการวิจัย

[พิมพ์ตรงนี้] (เน้นสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์).....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

.....

8. การอภิปรายผล

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

.....

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

.....

9.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

.....

10. บรรณานุกรม

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

.....

11. References (ให้แปลบรรณานุกรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ)

[พิมพ์ตรงนี้].....

.....(Font TH Sarabun PSK 16 Point).....

.....

หมายเหตุ 1: 1. บทความมีความยาวไม่ต่ำกว่า 10 หน้า แต่ไม่เกิน 15 หน้า กระดาษ A4

2. ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Saraban PSK เท่านั้น

3. ใส่เลขหน้าที่มุมบน ด้านขวา TH Saraban PSK 14 point

4. กรอบของกระดาษ : จากขอบบนและขอบล่างกระดาษ 2.54 เซนติเมตร จากขอบซ้าย และขอบขวากระดาษ 2 เซนติเมตร ของขนาดกระดาษ A4

5. ระยะห่างระหว่างบรรทัด: หนึ่งช่วงบรรทัดของเครื่องคอมพิวเตอร์

6. รูปภาพประกอบ ใส่หมายเลขกำกับตามลำดับ พร้อมคำอธิบายและแหล่งที่มา (ถ้ามี) ใต้ภาพ

7. การจัดพิมพ์บรรณานุกรมท้ายบทความ ให้จัดพิมพ์ตามข้อเสนอแนะ ดังนี้

— อ้างอิงจากหนังสือ

ชื่อ/นามสกุลผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//*ชื่อเรื่อง*.//ครั้งที่พิมพ์.(ถ้ามี)//เมืองที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

— อ้างอิงจากวารสาร

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.//(ปี,/วัน/เดือน).//ชื่อบทความ.//*ชื่อวารสาร*.//ปีที่(ฉบับที่):/หน้าที่อ้าง.

— อ้างอิงจากเอกสารประกอบการประชุมวิชาการ

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน//*ชื่อหนังสือ*.//ชื่อบรรณาธิการ หรือ ชื่อผู้รวบรวม(ถ้ามี).//หน้าที่ตีพิมพ์.//ครั้งที่พิมพ์.//สถานที่พิมพ์:/ชื่อสำนักพิมพ์.

— อ้างอิงจากปริญญานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุลผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//*ชื่อเรื่อง*.//ชื่อปริญญา(สาขาหรือวิชาเอก).//เมืองที่พิมพ์:/หน่วยงาน.//ถ่ายเอกสาร.

— อ้างอิงจากแหล่งข้อมูลออนไลน์

ชื่อ/นามสกุลผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์หรือปีที่สืบค้น).//*ชื่อเรื่อง*.//สถานที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.// สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี(หรือ Retrieved/เดือน/วัน/ปี),/จาก/ชื่อเว็บไซต์.

8. หนังสืออ้างอิง ตีพิมพ์ไม่เกิน 10 ปี

9. สมัครสมาชิกและส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ได้ที่ https://pubadm.crru.ac.th/pub_web2020/pubjo

หมายเหตุ 2: / หมายถึง เคาะ space bar 1 ครั้ง

// หมายถึง เคาะ space bar 2 ครั้ง

ผู้ประสานงานและสถานที่ติดต่อ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : อาจารย์ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว

สถานที่ติดต่อ : สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 80 หมู่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

E-mail : https://pubadm.crru.ac.th/pub_web2020/pubjo

หมายเลขติดต่อ : โทรศัพท์ / โทรสาร 053- 776131
เบอร์ภายใน 1215
โทรศัพท์มือถือ 088-1192665

สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
School of Public Administration Chiang Rai Rajabhat University
เลขที่ 80 หมู่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

View publication stats